

Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):

Sthen, Hans Christensen.; [af Hans Christensen Sthenius] ; udg. af Soph. Birket Smith.

Titel | Title:

Kortvending : Et moralsk-allegorisk Skuespil fra Frederik II.'s Tid

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Kjøbenhavn : G. S. Wibes Bogtrykkeri, 1866

Fysiske størrelse | Physical extent:

110 s.

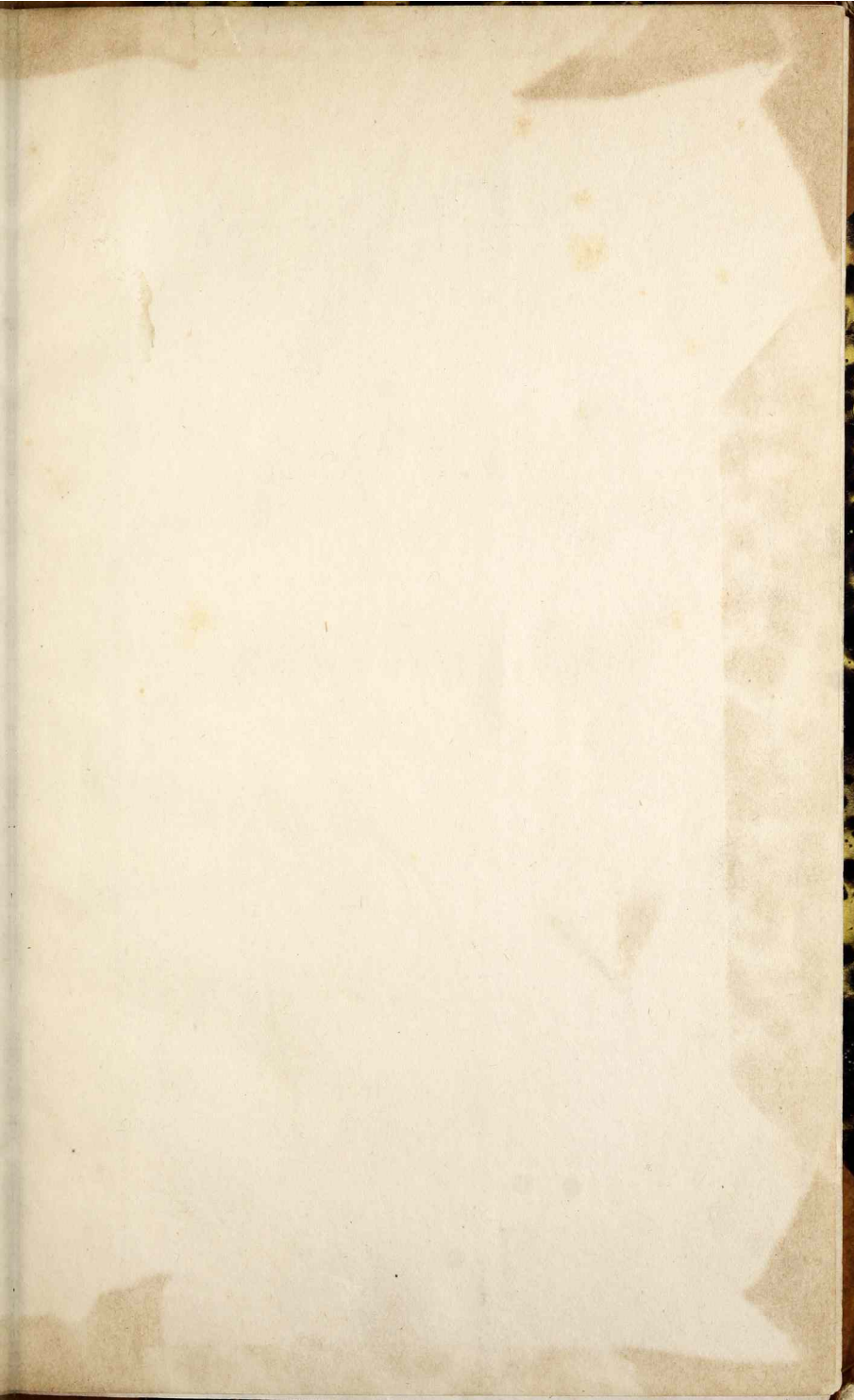
DK

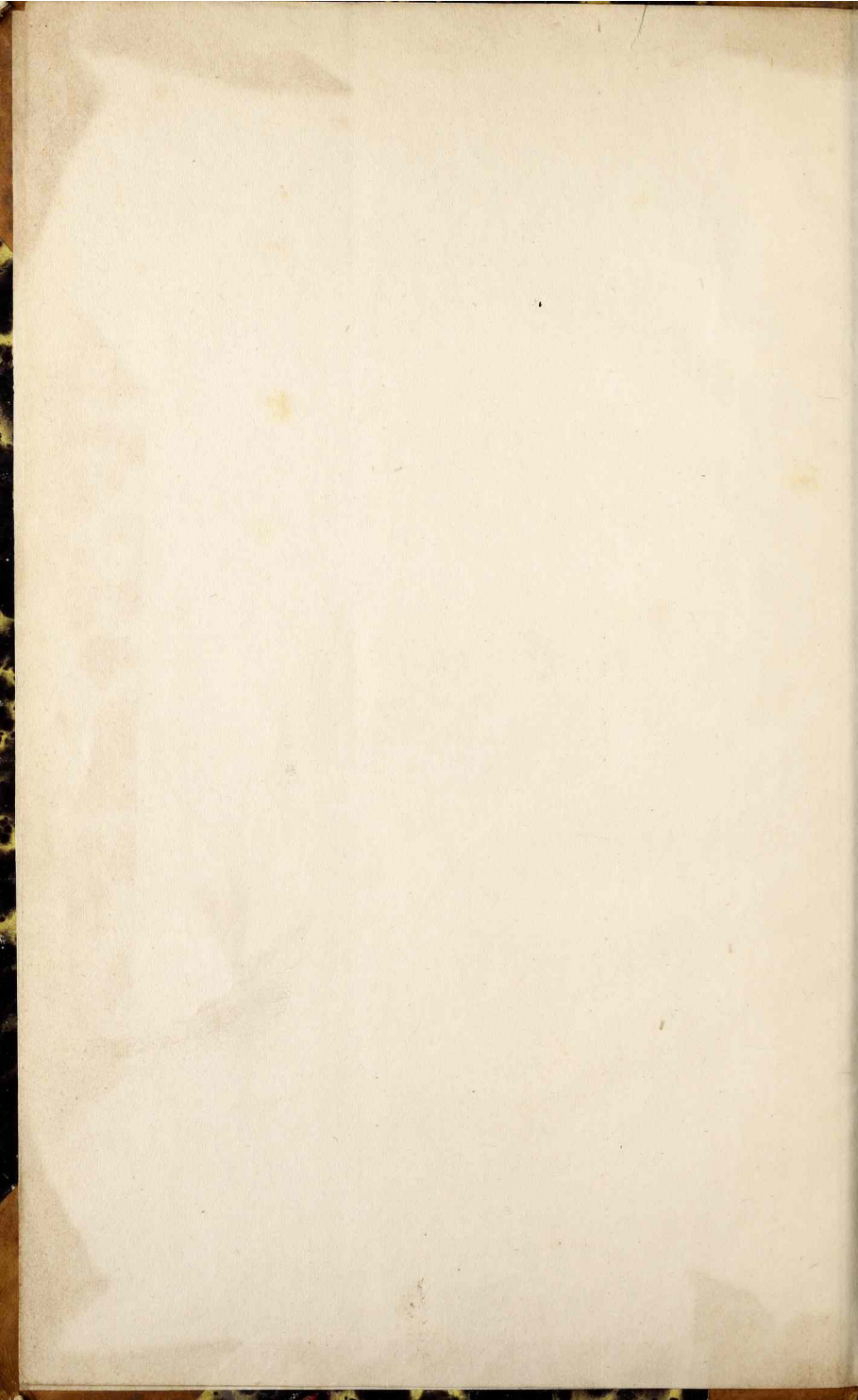
Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

Kortvending.

Kortwending

Kortvending.

Et moralsk-allegorisk Skuespil fra Frederik II.'s Tid,

udgivet af

Soph. Birket Smith.

Kjøbenhavn.

G. S. Wibes Bogtrykkeri.

1866.

(Revideret Aftryk af »Danske Samlinger for Historie, Topographi,
Personal- og Literaturhistorie«, 1ste Bind).

Det Skuespil, som her skal meddeles, vil uden tvivl være de Fleste bekendt af Navn. Det har jævnlig været Gjenstand for Literairhistorikernes Omtale, og skjøndt det er første Gang, det forelægges Publikum i sin fuldstændige Skikkelse, have dog Brudstykker af det allerede længe været trykte (s. saaledes Nyerup og Rahbek, Bidrag til d. d. Digtek. Hist. 2 Bd. pag. 111—22 og Historisk Tidsskrift 5 Bd. p. 508—14). Stykket henter nærmest sin Interesse fra sit ualmindelig flydende Foredrag og sine ret livlige og anskuelige Skildringer af Samtidens sociale Tilstande. I dramatisk Henseende er det uden Værdi eller har i al Fald kun en Slags Curiositets-Betydning, idet det savner næsten ethvert Spor af Handling og heelt igjennem er affattet i monologisk Form. Forfatteren er den ogsaa af andre digteriske Arbejder bekendte Mag. Hans Christensen Sthenius, og efter al Rimelighed er »Kortvending« et af de Skuespil, som den nævnte Mester Hans i Aarene 1565—74 lod opføre i Helsingør, hvor han dengang levede som Capellan og »Skolemester«. Hvad vi vide herom, skyldes væsentlig P. V. Jacobsen, der paa det ovenfor citerede Sted i Historisk Tidsskrift har gjort »Kortvending« til Gjenstand for en længere Undersøgelse og ved denne Leilighed indlagt sig Fortjeneste af at oplyse saa godt som alle

saadanne ydre Forhold ved Stykket, om hvilke Texten selv ikke giver nogen Underretning. Een Ting skal jeg dog anføre, som synes at være undgaaet Jacobsens Opmærksomhed, nemlig at vort Skuespil aabenbart har sit Forbillede i den berømte Mideldalders-Allegori Dødningsedandsen: en Digtning, som idetmindste fra Reformationstiden af ogsaa havde været tilgængelig i dansk Bearbejdelse. Det er den samme Tanke om den jor-diske Tilværelses Usikkerhed, der ligger til Grund for begge Frembringelser, og naar denne Tanke i Dødningsedandsen søges anskueliggjort derved, at en lang Række Personer, een for een og efter en vis Rangforordning, stilles frem for Døden, der i et Øieblik bevirker et Omslag i deres Skjæbne og berøver dem de Goder, i hvis Besiddelse de satte deres høieste Lykke, da er det i alt Væsentligt netop en ganske tilsvarende Anordning, der udgjør Grundlaget for »Kortvendings« Composition, og som meddeler dette Skuespil dets høist eiendommelige Character.

Stykket udgives efter en Opskrift, som Universitetsbibliotheket er i Besiddelse af (Arn.-Magn. Smlng. Nr. 808, 4to). Den synes omtrent at naae tilbage til Forfatterens Tid men er forøvrigt temmelig skjødesløst redigeret, og navnlig da det Parti af den, som ligger efter de første 279 Vers, og som hidrører fra en anden Haand end disse. Hist og her i dens Margen findes tilskrevet et *tacetur* eller *dicetur*, hvorved har været tilkjendegivet, at det mellem to saadanne Ord indesluttede Stykke af de paagjældende Replikker skulde udelades ved den sceniske Fremstilling. Ogsaa det St. Kgl. Bibliothek eier en Afskrift af »Kortvending« (Thott'ske Smlng. Nr. 1517, 4to), men denne Afskrift, der sandsynligviis tilhører Midten eller Slutningen af det 17de Aarhundrede, er ligefrem kun en Copi af den her benyttede og altsaa uden noget selvstændigt Værd. Hvad selve Udgivelsesmaaden angaaer, behøver jeg neppe at bemærke, at jeg ikke har tilladt mig andre Afgivelser fra den foreliggende Text end saadanne, som maa ansees for hjemlede ved almindelig Praxis. Hertil regner jeg f. Ex., at jeg har opløst Forkortningerne,¹⁾

¹⁾ For deres Skyld, som mulig kunde ønske med egne Øine at forvisse sig om nærværende Aftryks Nøjagtighed, skal jeg med Hensyn til et enkelt Punkt bemærke, at det opadgaaende Sving, som saa hyppigt sees anbragt

og at jeg ved Anvendelsen af store og smaa Begyndelsesbogstaver er gaaet frem efter fastere Regler, end Haandskriftet selv synes at have fulgt.

i umiddelbar Fortsættelse af Ord, der ende paa m eller n, og som ved første Øiekast kunde synes at antyde en Fordobbling af de nævnte Consonanter, ved en nærmere Betragtning viser sig at være et ganske betydningsløst Ornament.

Kortt Wendingh.

Super illud Terentij:
Omnium rerum vicissitudo.

Leegens personer:

Fortaleren.	Kremeren.
Fiskeren.	Possepilthen.
Kort Vending.	Kiøbmanden, den første.
Greffuen.	Kiøbmanden, den anden.
Ridderen.	Embedtz manden, then første.
Cannicken.	Embedtz manden, then anden.
Schriffueren.	Høstruen.
Muncken.	Skøgen.
Capellanen.	Bunden, then første.
Sognepresten.	Bunden, then anden.
Peblingen.	Borger sønnen.
Krigsmanden.	Thienste drengen.
Stalddrengen.	Borger dattheren.
Burgemesteren.	Thienste pighen.
Snaphanen.	

Fortaleren.

- I erlige folck, her ssamblede ere,
 Wille i nogen stundt tilstede vere
 Oc giffue oss lyude och vere stille,
 Nogit euentyr vij ether sige ville,
 (5) Som well schall vere en vnderligh tingh,
 Huore verdtzens lob hun løbber omkringh
 Aff gudz bestillingh saa vnderligh,
 Som handt beskicker saa wiiselig;
 Huilckit ingen aff syn eygen forstandt
 (10) Rett besynde eller grunde kandt:

Huor gudt kandt syndere mangelunde straffe
 Och alltingh epther syn vylge skaffe,
 Som wy nu dagligh for egne see,
 Huilcke wnderligh tingh y verden monne skee

(15) Mett atskillige riiger, steder och landt,
 Som gudt haffuer straffuit mett syn handt.
 Fore syndens skyldt er thett allt giordt,
 Att wy foracte hanß helige ordt

Och leffue wchristeligh wtbi vaare daffue,
 (20) Ther fore kaster gudt paa werden plaffue
 Oc lader saa werden foruandles omkringh,
 Att thett wel er en wnderligh tingh.

Ther om acte wy nu att snacke,
 Om y mett ofß wylle taghe thill tacke,
 (25) Oc ingen ofß her mystencke will,
 For thenne leegh gaar wnderligh thill.

Wy mue thett daglige see och mercke,
 Suo uell blantt legfolck som blant clercke,
 Huor mange ophøygis till ære och lycke
 (30) Oc lade denum strax saa mettig tycke,
 Att the foracte oc spotte alle

Oc mene, atth the kunde aldrigh falle;
 Thennum kommer dogh snarligh faldt oppaa,
 Suo schall ther och ßaa her tillgaa.

(35) Wy see oc mange wti thiße daffue,
 Som liide armodt och werdzens plaffue
 Oc lader thennum dogh aldelis nøye,
 Mett huadt som gudt will thenem tillføyge;

The komme igien thill rigdom och ære,
 (40) Suo schall thett oc saa gange here,
 Oc sligh foruandlingh wti landt och riige
 Sker fattige oc riige, bode thill liige.

Tacetur. Ther aff mandt oc saa lere schall,
 Huadtt Iesus Syrach ther om tall;

(45) Wti ßyn bogh ther siiger handtt ßaa,
 Som ofß bør well atth acte paa:

Liider thigh well, saa siiger handtt,
 Tha tenck, thig ilde gange kandt;
 Er thett oc saa, thigh liider ilde,

- (59) Tha skalt thu dogh thit hob ey spilde.
 Nu ganger her mange tuert emodt,
 Som icke acte thenne lerdom godt;
 Om the wthi sorrigh oc modgang falle,
 Strax falle the y mysshaab met alle
- (55) Oc icke tencke men platt forgette,
 Att gudt kandt thenem igien oprette.
 Somme ere og suo ther tuert emodt,
 Att nar theris lycke bliffuer thenem godt,
 Tha kunde the icke tencke ther paa,
 Att thett kandt thenum ilde gaa;
- (60) Saa lade the thenum aff hoffmodt blynde,
 Leegh og lerdt, mandt och quynde,
 Oc dryste paa theris welde oc ære
 Oc mene, the skulle sligt ey ombere;
- (65) Men ganske faa monne ther paa tencke,
 Att gudt monne thenem sligh gaffuer skencke;
 Fasth mere tencker huer wedt siigh:
 Sligt haffuer mitt forsyn gaffnet migh;
 Men gudt handt icke tillegge will
- (70) Sligh ære, som horer hanum till.
Dicetur. Ther fore fanger oc manghen falldt
 Oc bliffuer wti syn riigdom qualldt,
 Som y skulle her att høre faa,
 Huadt thiße personer skall offuer gaa,
- (75) Som først skulle thenne leegh regere
 Oc pocke oc praale oc mectige vere,
 Huore the schulle falde aff theris Æede
 Oc wendis thill sorrigh theris lyst och glæde.
 Ther epther kommer andre personer here,
- (80) Som theris armodt bek[]age oc kiere,
 Oc the schulle fange stor framganh
 Oc hielpis aff theris nødt oc tragh
 Oc komme wti theris stedt att staa,
 Som mett thett første schulle praale saa;
- (85) Kortt Wendingh scall ther thill were en mester
 Oc bruge sigh baade øster oc wester,
 Som y schulle Æe, thett ganger thiill,
 Huore handt thenne leegh regere will.

- Ligeruis som hyulet wendis omkringh,
 (90) Suo foruandlis oc werdtzens tingham:
 Somme ophøgis, oc somme fortryckis,
 Somme fornedris, oc somme lyckis,
 Somme liide well oc herlig tryffuis,
 Somme the oc saa platt fordryffuis,
 (95) Som y schulle nu att høre fange,
 Om y wille icke lade ether lange.
 Men wy foragthe ingen her medt,
 Anthen her eller anden stedt;
 Riigh eller fattigh, i huem the ere,
 (100) Scall ingen perssone bemercke here;
 Meden som thet gaar wti werden till,
 Suo ganger thet oc mett thette spill,
 Att thett, som somme gaar thill mode,
 Thett gaar andre igien thill gode.
 (105) Were ðegh blantt geysteligh oc werdzeligh,
 Tha er all tingham omuendeligh,
 Thi gudt handt kandt baade reyße oc felde,
 Ther thill haffuer handt baade magt oc velde;
 Riigdom kandt handt en mandt tillføre,
 (110) Handt kandt hannum oc suo fattigh giøre;
 Herren kandt døde och blaa ihiell
 Oc giffue liff igien suo well,
 Epther herrens willig maa all tingham gaa,
 Thi ingen hanem emodt kandt staa.
 (115) Ther fore schulle wy ey were glade,
 Om vy ðeer nogen faa faldt och skade,
 Men heller mett ynck offuer thenum bere
 Oc tencke, wy kunde oc falde here,
 Oc tencke, att ingen lider ildhe,
 (120) For handt ey bedre liide wilde,
 Om thett motte thill hanem staa
 Oc epther hans eygen willge gaa.
 Ingen kandt ðegh och lycksaligh schriffue,
 Altt then stundt handt er y liffue,
 (125) Thi lycken kandt siigh well omuende,
 Før endt hanß dage komme thill ende,
 Som Solon, then hedenske wiise mandt,

- Handt schreff aff syn natturligh forstandt;
 Suo lyder oc thiße Terentij ordt,
 (130) Att all tingh er foruandlige giortt;
 Thett er oc suo then rette fundt,
 Som thenne leeg haffuer aff syn grundt.
 Her kommer en fisker, handt skall ether siæ,
 Om y wille hanem høre och tiæ,
 (135) Huatt wnder handt haffuer seett oc hørdt,
 Som Kortt Wendingh haffuer nylig giortt.

Fiiskeren.

- Ieg er en fiskkere, thett mue i see;
 Wille y mig høre oc icke lee,
 Tha schall iegh siige ether wnderlig tingh,
 (140) Huore werden wender siig omkringh.
 En affthen gick ieg wd att fiske,
 Ieg wenthe mig nogitt paa myne discke;
 Myne garn oc kroghe ieg mett mig bar,
 Tha skinnede solen heedt oc klar.
 (145) Som iegh hagne fangit en fisk eller tuo,
 Begynthe en muln att gaa wppaa,
 Ett suduest wedher begynnte att bleße,
 En wellig storm mett mörck att reße,
 Thett tordnett och lyunett oc regnet mett,
 (150) Iegh kaste paa landet myne kroge oc nedt.
 Thett regnett, then hellige Christh motthe raade!
 Baade daler, bierge oc klipper bleff waade,
 Alle aaer oc becker begynthe att flyde,
 Oc sckyerne mett iordhen sammen att bryde.
 (155) Iegh bleff suo redt, ieg hagne nær dødt,
 Ther ieg wor stedt wti ssuodan nødt;
 Suo tog ieg thill att bruge myne been,
 Som mendt ieg wor icke megit been;
 Ieg holt migh heen y skiull oc lygh,
 (160) For redtzell kunde ieg icke wynde thill bygh,
 Wnder nogre treer slog iegh myn tieldt,
 Thi thett lackitt fast att queldt.
 Omßiider bleff wedritt stille ther mett,
 Suo haffde ieg actidt att gaa aff stedt,

- (165) Hiem till mitt huß suo woedt ieg randt,
 I thett samme ßaa iegh en mandt.
 Som mendt thet wor en wnderlig gest,
 Handt wor till foedt oc ey till hest,
 Forinnden ett gierde paa luer handt stodt,
- (170) Meg ßyuntis, handt icke vor megit godt;
 Gandze wnderligh wor hanß fuore,
 Ieg kandt icke ßiige, huordan the wore,
 Dog will ieg ßiige, thet beste ieg kandt,
 Huadt hand syuntis for en mandt;
- (175) Ieg wor ßuo redt, ieg kunde icke acte
 Halff parthen aff hanß skick oc facte:
 Som handt syuntis en gamell mandt,
 Suo bleff handt wng igien paa standt;
 Rett ßom handt wor tha skøn och boldt,
- (180) Suo bleff handt grammer endt en trolldt;
 Stundum wor handt bliidt och mildt,
 Strax vredt oc hastig som en illdt,
 Stundum begynthe handt att græde,
 Strax loo handt och begynte att quæde,
- (185) Stundum hagde hand aluorlige facthe,
 Strax hagde handt galne børne tacthe,
 Stundom wor handt well kledt en stundt,
 Strax bleff handt nagen som en hundt,
 Stundom wille handt snacke och talle,
- (190) Strax wor handt ßom en domme i dualle,
 Stundom wor handt høg oc langh,
 Strax stackitt oc hagde en duerrig gangh,
 Stundom handt gandtze hastelig løb,
 Strax som en snegle ßagtelig krøb,
- (195) Stundom wor handt huidt som ßnee,
 Strax wor handt ßuorter endt kull att ßee.
 Huadt kandt ieg mere ßiige aff hans skick?
 Handt bleff foruendt huer øge blick.
 Iegh tencthe, iegh willde att marcken gliide
- (200) Oc ßlig en gesth icke lenger biide;
 Iegh menthe, handt skullde Vulcanus hede,
 Som pleyger tordhen stroler att ßmede;
 Suo bleff iegh dristigh oc sagde saa:

Myn kiere Vulcane, huortt wilt thu gaa?

- (205) Tha ßuarede handt migh strax igien:
 Iegh heder icke saa, myn wen!
 Kortt Wending thett er mitt retthe naffn,
 Somme giør ieg skade och somme gaffn;
 Mitt embede will ieg theg well siigæ,
 (210) Oc huad ieg ather, ey fore thig tiæ:
 Sligtt ett anslag haffuer ieg fore hende,
 All werdtzelig skick will ieg foruende,
 Fraa nederste oc till then offuerste statt
 Ather ieg att bruge mitt embidt bratt;
 (215) Ieg ather att reyße wti alle landtt,
 Suo snartt som thu schalt wende en handt.
 Mett andet mere, handt sagde mig till,
 Som ieg here icke nu ßiige will;
 I faa hanem selluff well att høre,
 (220) Mig tyckis handt staar here hoß mitt øre;
 Ieg gaar myn koß eller iegh faar skam,
 Ieg biider ther icke, som handt farer fram.

Kortt Wending.

- Alleßammen ere y ßom iegh,
 I huore y staa oc lee adt mig;
 (225) I staa oc talle paa myn ære,
 En anden viiße will ieg ether lære.
 Kende i Kort Wending, tha ßeer nu thill,
 Mytt ærinde ieg ether nu ßiige wiill,
 Ieg ather mitt naffn fyllist att giøre,
 (230) Som y nu kortt skulle faa at høre,
 Huore ieg schall wende omkring.
 All werdtzens skick oc menniskelig ting.
 Hoß steder oc byer er ieg well kendt,
 Hoß adell oc bynder oc kiøstedt mendt,
 (235) Bode landt oc riiger haffuer ieg fore hende,
 Att ieg all ting will ther foruende,
 Suo kort schall thet oc gange ßaa,
 Att y schulle alle wndre ther paa.

Tacetur. Fredth schall ieg wende thill aarlogh oc krij,

(240) Fore mig schulle mange ey were frii,
Dyer tiidt oc hunger mett liiden føde
Schall bliffue wdaff fructbommelig grøde;

The erlige schulle komme y skam oc last,
The welldige fraa magthen mett en hast,

(245) The lyckbalige schall ieg suo fortrycke,
Att the schulle faange liiden lycke,

The spagferdige schall ieg suo driffue,
Att the schulle wrede oc hastige bliffue,

The hoffmodige schall ieg giffue ett stødt,

(250) Att the schulle komme y forrig oc nødt,

The konstige oc wiise schulle bliffue thill gecke,
The lade schall ieg aff søffne wecke,

The riighe schulle myste godz oc penning,

Ther fore heder ieg Kortt Wending;

(255) The gode schulle komme till stor foragtt,

Oc mangeln træll schall fange magtt,

The fredbommelige schulle fredt ey nyde,

The wnde schulle thenem thett forbyude,

The ypperlige sculle komme i breck oc schade,

(260) Oc trælle schulle there thill bliffue glade,

The dulighe oc gaffnlige almugis mendtt

Skall bliffue staar wlycke bændt,

The gunstige schulle oc fanghe wgunst,

The lerdhe schulle ey nyde theris kunst,

(265) The kierlige schulle falle i affuyndt oc hadt,

Then sørge, som acthede att giøre sig gladt,

The lystige schulle grunde oc tencke,

Met sorrig schall ieg thenum sekencke,

The wnge schulle syunes gamle oc graa,

(270) Then schall falde, som actide att staa,

The deglige schulle snarlige gremme bliffue,

Then schall tigge, som føre monne giffue,

The karske schulle wti byugdom falle,

The leffuende schulle dricke dødtzens galle,

(275) Oc the, som wisthe sigh ingen fare,

Schulle oc betyngis obenbare.

Att mangeln schall bittis i fengslell oc nødt,

Som wille fast heller were dødt.

Dicetur. Summa summarum: thet er myn agth

(280) Alltingh att wende, som ieg haffuer sagt,
Oc huadt ieg monne fraa somme tage,
Ther mett will ieg oc andre mage,
Sligt kandt ieg giøre medt menniskens tack;
Meg løster att høre thenne greffue snack.

Greffuen.¹⁾

(285) Vy ere en herre och en greffue,
En welldiig førsthe, medenn wy mue leffue;
Oß kandtt icke trenghe, i huor thett gaar,
Anthen nu eller andre aar.

Vy ere saa rige paa peninghe och gulldt,
(290) Att wy haffue alle kisther fulddt,
Saa Cresus, thenn welldiigh och rige,
Handtt kunde neppe werre wore lige.

Vy haffue oc manghe ridder och suenne,
Os daglig tienner, och andre wanner,
(295) Som skulle dreffue och slae for foedtt,
Om nogenn tuorde os giøre emodtt.

Thy tro wy nu wist mett alle,
Att wy aff machenn ey kunde falde.
Nu wille wy leffue, medenn wy haffue tiid,
(300) Medenn werdenn och lyckenn er os bliiddt,
Och dricke och rutthe och giørre os gladtt
Oc biude wore wanner mett os thiill madt,
Inar wy see wor tiiddt der thiill;
Lad sørrighe denn, som sørgе wiill!

(305) Vy ere en herre, wy bliiffue och saa,
Saa illde kandtt thett aldriig gaa.
Huadtt kornitt giellder, skiøtthe wy icke,
Aff thett besthe lysther os att dricke;
Thett recker well thiill, thett wiide wy och,
(310) Thy wille wy oc saa giiffue nock,
Att thett kandtt sigis aff huer mandtt,
Att wy en herre ere for itt landtt.

¹⁾ Her begynder en ny Haand i Manuskriptet og dermed ogsaa en noget forskjellig Orthographi.

Kort Vending.

Vysthe du nu, huadtt diig flore stoedtt,

Tu skulle icke haffue saa friitt iitt modtt.

(315) Koningh Pharao wor saa welldiigh som du,

Thett kand du icke tencke nu;

Saa wor oc Saul, som skreffuitt staar,

Thiſſligist wor Nabugodonozor,

Saa wor och koningh Balthazar mett,

(320) Thiſe fiire wore welldiige, huer i sitt stedtt.

Tthett wedtt huer mand, thett gick denem illde,

Fordj de gud icke lygde wiille:

Pharao drucknitt, Saul fick wdødt,

Thenn tredie løff wthy skoffuen som itt nødt,

(325) Thenn fierde motthe bliiffue ind fange,

Saa wiilli thett diig och ilde gange.

The tenckte icke paa, att the skulle falde,

Thett skede denem dog, dett wiide wy alle;

Saa skalltthu och inden stackiitt tiidtt,

(330) Huad hellder du bliffuer nu vred eller blidt.

Tacetur. Ther haffuer alltt andre falliitt fra magtt,

Som io saa liditt gaffue paa act,

Som du gjør nu, att the skulde falde,

Och saa welldigh som du mett alle.

(335) Ther fore mue faalck well tencke sig om,

Att gudtt wiill suarlig setthe syn dom.

Lige som itt hus, der falde skalldtt,

Tthett fallder giernne først y stöcke tall,

Først fallder in weg, saa andre flere,

(340) Saa wiill thett och mett werden werre;

Nar itt rige epther itt anditt monne falde,

Paa dett sisthe faller werden mett alle;

Och for then sagh er iegh wdsentt

Och haffuer alle rede megitt foruent,

(345) Och mere ieg wiill, nar ieg kand faa,

Thy tørtt du icke skrecke saa:

Thenn dag skall komme, før du haffuer act,

Atthu skall haffue fulld lidenn mact.

Canekenn.

- Huadtt werdenn striber sig wnderliigh
 (350) Och giørs nu gantze behendeliight!
 Thett kand mig icke fullwndre paa,
 Ieg tro, hund skall icke lenge staa.
 En stund wor ieg och mynne lige
 Storllig aff hullden aff fattighe och rige,
 (355) Nu tœckis, thett gaar anderledis thiill,
 Att slig ere oß ey giøris wiill.
 Laddt gaa, laddt gaa mett deris ære,
 Mynn rentthe wiill ieg icke gierne ombere;
 Kand ieg kun mynne rentthe beholde,
 (360) Mytt guld oc søluff och kleder bolde,
 Och holde mig saadanne wellige daffue,
 Som ieg er alltiid wan att haffue,
 Ieg er thiill fres ihuor dett gaar,
 I huem ther mysther, och huem der faar.
 (365) Mett kirckenn er iegh well thiill fredtt,
 Mynn korsprest staa well i mynn sted;
 Hand skall for mig wthy koritt staa,
 Thiill torgiitt wiill ieg fast heller gaa
 Och kiøffue, huadtt iegh skall haffue y hus,
 (370) Och dricke mig sigenn full gott itt ruß;
 Saa tyckis mig, thett gaar lige thiill,
 Och laddt saa sørge, y huem der wiill!

Kort Vendingh.

- Her domine, her domine, hui lade i saa?
 Saa lettheliigh will thett ey aff gaa;
 (375) Thett wiill alltt recke thiill ether mett,
 Och en fulld hartt, ieg loffuer eder thett.
 I canicker y fare fulld megiitt wiilld,
 Vedtt renthen wille y ey werre skilddt,
 Thiill kirkenn wille y ether ey wmage,
 (380) Menn alltiiddt haffue ørkeløsse dage.
 Thu skalltt allt gange ind andenn gangh
 Och selluff siunge thenn ottesangh.
 Alligeuell tørtt thu icke wenthe,

- Att thu beholler alle dinne renthe;
 (385) Eptherdj du wiilltt icke giørre gudtt ære,
 Tha skallthu wist thinne renthe omberre,
 Och en andenn skall thennem faa,
 Som gerne wiill wthy kierken gaa.

Munckenn.

- Huadtt muncke haffue nu onde dage!
 (390) Thett maa ieg fatige broder klage,
 Sidenn werdenn er bleffuenn saa vndtt;
 Sligtt hagde ieg icke trodtt in stundtt.
 Ther ieg gaff migh wthy kloster indtt,
 Tha hagde folck ett andett sindtt;
 (395) Thy gaff ofß da, huadtt wy wiille haffue,
 Nu springe wy aff mett myndre gaffue;
 Tha wiillde ieg heller ind wngbroder werre
 En abbedens kappe nu selluff berre.
 Dog haffue wy en nu ingenn nødt,
 (400) Wy haffue en dog baade flesk och brødt;
 Sanct Barnardus er icke en nu saa arm,
 Att handtt sinne brødre wiill giøre den harm,
 Att the skulle gaa omkring att tygghe,
 Then stundtt the wiille wthy kloster lige.
 (405) Ieg haffuer och en fulld gode renthe,
 Och mere wiill ieg mig en nu wenthe.
 Lidett siunger ieg wthy wor koer,
 Men fulld well kand ieg terre mitt foer,
 Som thett end kiennder paa mynn skindseck,
 (410) Att ieg haffuer en ingenn breck;
 Ieg endtt en gang abbett bliffue kand,
 O monne ieg da icke bliiffue thiill mand?

Kort Vending.

- Broder Dunnis, Broder Dunnis, hoo hoo att rende!
 Thynne gode dage the faa well ende;
 (415) Abbett bliiffuer thu icke y aar,
 lhuor dett thiig att aare gaar.
 Tu tager in fagh, mynn kierre broder lyreck,
 Alligeuall du haffuer nu ingen pyrck;

- En smaler trøge skallthu well faa,
 (420) Thett loffuer ieg diigh, wiill du mig traa?
 Thu klager nu paa dinne wnde dage,
 Thiig staar all fore in werre plage;
 En andenn skall well nøgis der mett
 Oc bruge thynn renthe wthy thitt stedtt.

Songnepresthen.

- (425) Tre sogne haffuer ieg wnder mynn handtt,
 Dog ieg fulld lidiitt predicke kand;
 Megitt att predicke wor alldriig myn seedt,
 Mynne sognefolck the wiide well thett.
 Ieg er alligueell en affhulden mandtt,
 (430) Som werre kandtt wthy thette landtt,
 Oc haffuer god brunnd mødtt wthy myn tønde,
 Thenn skall well giørre mig høllist och ønde.
 Ther thiill holler ieg aar och dagh
 Tormonitzs øll aff thett besthe slagh
 (435) Vthy mitt huß for gode gesthe,
 Ieg haffuer och hellst the rige och besthe.
 Mynn capellan tager well kiercken ware,
 Ieg wiill icke haffue thenn sielle fare.
 Vaar hiorde løff børtt wthy diisse dage,
 (440) Hans renthe wiill ieg och saa hage;
 Mynn degenn skall selluff feitt giemme
 Ther thiill mynne wnge folter themme,
 Saa kandtt ieg ene renthen opberre,
 Och handtt degen och hiurde verre.
 (445) En ringhe tingh wiill ieg hanem giiffue,
 Menn renthen thenn skall hos mig bliffue.
 Migh tækis, thett kandtt well due saa
 Att werre en herre och lade saa gaa.

Kort Vending.

- O, huadtt du est ind arm prest,
 (450) Huadtt du haffuer lidiitt vthy schrifftten lest!
 Schulde saadane sognepresthe verre,
 Som huerken kunde predicke eller lerre
 Theris sognefolck guds hellig ord

- Menn inthett acte om then arme hiorde,
- (455) Tha motthe thett werre in iammerliig tingh,
 Thett maa alltt anderledis wendis omkringh.
 Medenn du saa gierne wiille hiorde werre,
 Tha skallthu och beholde then ere;
 Her eptther skallthu och feedtt wocthe,
 (460) Saa kanthtu selluff thinne foller tucthe,
 Medenn kircker skallthu icke nyde,
 Thett motthe bode gud och mand fortryde;
 En anden skall thynne kierker faa,
 Som selluff wiill tage ther ware wppaa.

Krigs mandenn.

- (465) Vt denn wege, vt den vege, lat mj wort gan!
 Ich will hyr nichtt lange stan.
 Vat denck gij, dat ich eyn narre sij?
 Ich hebbe gelltt, wnde ich bin frij;
 Ich hebbe beyde golltt wnde dalenn,
 (470) Meyne skulde vill ich erst betalenn,
 Venthe ich wele gelonet hab
 Er der herre, der bolden gab.
 Der na will ich supen wnde spelen
 Miitt andre meynne gerothe gesselen,
 (475) Mitt hurin wnde buben vrølick drincken,
 Doe wille ich gelde hebbe tho klincken.
 Eyne kriiger wiill ich leben wnde sterben,
 Der huntt wnde raben solen mig erben,
 Als idtt togehørtt eyne kriiger wnde heldtt
 (480) Tho sterben in datt grone welldtt.
 Mitt gode cleder wiill ich mich tziren,
 Fretzen, slemen wnde hoffuiren,
 Die wiile ich hyr op ertrick bin,
 Saa far ich sus tho denn hymell fin.

Kort Vending.

- (485) Aff sligh Tysck hørde ieg mere gerne:
 Then besthe Tyscke, mand will drage aff kjerne!
 Ieg frytther, atthu och thynn parthy
 I skulle well bliiffue hymerig fry,

Vnden y tage ether andit for hende

(490) En plustre oc røffue, skende oc brende.

Thu myenner, thett er rett hymmerigis wey,

Ney, Hans Krafft, ieg siger alltt ney!

Vthy hymmerig kommer thu eller ingen mandtt,

Forthi handtt slemme och demme kandtt;

(495) Men wiillttthu ellske och tienne gudtt

Och retthe thig epther hans hellige budt

Oc troo hans helliige ord och lerre

Och giøre der epther, meden thu est herre,

Tha kanndttthu wißelliigh guds barn bliiffue

(500) Och saa mett hanem eeindelliigh leffue.

Nu wiillttthu heller slas och tretthe,

En thu wiilltt thale thig thiill retthe,

Oc dricke och doble oc løbe wthy kroo,

Thett holler thu for thyn hygiste roo.

(505) Meden naar thu bliiffuer tha gamell och graa,

Oc thiitt helbrede er gangen diig fraa,

Tha skallttthu lide baade soriigh och nødt

Oc gaa omkringh och tygghe diitt brødt

Och wiillde tha gierne haffue dett igen,

(510) Som du nu dricker och dobler heen.

Burgemestherenn.

Then stadtt, ieg boer oc bygger wthy,

For wolld och macktt tha er hun fry,

Mett wolde oc mure thaa er hun sterck,

Thiisligist mett plancker och hageluereck,

(515) Mett skytthe belagtt rett trynt omkringh

Oc inden besmyckitt mett kostellig ting.

Saa mange burger er ther och inde,

Att then stadtt staar icke thiill att winde.

In god regeme[n]tt och pollittzij

(520) Then holle wy oc, thett wed ieg frij;

God skick er der oc mett køb oc sall

Paa alle the ware, ther holldis fall.

Ther sker och huer mand rett och skiell,

Saa att huer mandtt lider well,

(525) Bode then fattighe oc thenn rige,

Vthy rentthe er the bode lige.

Fattighe falck the faa oc nock

Thiill klede oc føde, thett wed ieg och;

Guds tienesthe holde wy oc wed magtt.

(530) Oc presther hollis wthy ere oc agtt.

Then stund ieg skall for staden raade,

Tha skall hunn stande wthy gode maade,

Thy wiill ieg først nu giørre mig gladdt

Vthy thenn meettiig och skønne staddt.

Kort Vendningh.

(535) Roße aff bodenn, for torgiutt haffuer ende!

Thynn hoffmodtt skall ieg well forwende.

Troya wor skønn oc welldiig mett alle,

Hun motthe alligenell ynckelig' falde;

Thiibligist giorde oc Hierusalem,

(540) Oc saa Cartago, hun wor icke slemm.

Saa skall dett oc gange eders staddt,

Thy tørtt du icke end werre saa gladdt;

Snarliig skall hende gaa falld wppaa

Mett flere steder, huor skønne the staa.

(545) Thu skaltt icke heller gange forbij,

Huor mectig du holler diig nu oc frij;

Thiig skall snarlig komme den tiiddt,

Att lyckenn skall bliiffue diig vbliiddt.

Thu praler flux, thett hør ieg herre,

(550) Men gud wiilltthu icke giiffue syn ere,

Thy skall thynn welde snartt ende faa,

Ther maatthu wiiseliigh liide wppaa.

Kremerenn.

En kramkisthe førde ieg fraa Hollandt i aar;

Visthe nogen, huadtt den mig staar,

(555) Thett hellig kors skulle handtt for sig giørre,

Att nogenn formotthe sliigt gotz att føre.

The ware er icke wthy Portugall,

Ieg haffuer ey i mynn krambod fall.

Ieg haffuer mynne købmendtt wthj Turkij;

(560) Thiill Florentze och tiill Fenedij,

Thiill Anderop oc thiill Amsterdam

Ther henthalter ieg mitt gotz oc kram.

Flouell, bliantt oc gyllden stycke,

Sliightt haffuer ieg noch mett anden smycke;

(565) Edle stene oc skönnne guld ringe

The kunde mig peninge samen bringe.

Finantz kandtt ieg och bruge ther thiill

For allmugis folck, inar ieg wiill:

Spanßmeßing for guld ieg ßellige kandtt,

(570) Ther mett bedrager ieg mangenn mandtt;

Besynnenderlliig piiger oc wnge quinder,

Ther saadan smycke haffuer kier wdj synde,

Thenum kandtt ieg setthe briiller wppaa,

Att the wiide alldriig, huadtt the faa.

(575) The peninge, ieg fører wdaff huerтт landt,

Thenn sum hun nogitt drage kandtt;

Thy kandtt ieg alldriigh leffue saa lenghe,

Att mig staar nogen tiidtt thiill att trenge,

Kunde ieg en saa gammell bliiffue,

(580) Som Adam handtt wor her wthy liiffue.

Kort Vendning.

Thynne gode gierninger roser du fast,

Thu kanтт icke tiige din egen last.

En dog du est nu welldiig oc righ

Oc leger paa werdenn megenn fiigh,

(585) Ieg skall dog leege mett diig ind leeg,

Att sallтт skall fattis diig thiill itt eeg.

En anden kremere haffuer ieg well kiendтт

Oc wiill diig sige, huadтт hanem har hent:

Hand wor saa riig som thinne tiuffue,

(590) Kunde io saa well bedrage oc liuffue,

Som du kanтт nu mett all thynn kram,

Handтт gick alligeuellt thilbage mett skam,

Saa hand gaar nu oc tygger sitt brøдтт

Oc worre tiill fredtz, att hand wor døдтт.

(595) Saa skall theтт oc saa mett deg gaa,

Som du skall well att wiide faa.

Kiøbmandenn.

- Nu er her kosthelligh bierringh for hende,
 Baade thiill lande oc saa thiill strande.
 Ieg haffuer itt skiiff thiill Reffuell oc Rij,
 (600) Ther er icke døffue nødder wthy;
 Ieg haffuer oc wde mynne wederlagis suenne
 Paa alle landtts byer ibland myne wenne
 Mett humble oc staall, hamp oc hør,
 Att witzle mig thiill fore korn oc smør;
 (605) Taliig oc huder, høning oc skynd,
 Sliig ware leger ieg gierne paa wind,
 For salltt oc lerritt kandtt ieg sligtt faa,
 In lempeliig ting skall thett mig staa.
 Mynne suenne skulle oc kiøbe der wde
 (610) Gilde øxne oc feede stwde;
 Ieg wed well, huor the feede staa,
 Mynn handtt haffuer att*) hagt ther paa.
 Om søndagen oc andre hellighe dage
 Vthy kirkenn gjør ieg ingen wmage;
 (615) Nar andre diitt gaa, baade leeg oc lerd,
 Tager ieg itt spiud wppa myn herde,
 Saa lader ieg wd att landtzbyen gliide,
 Ieg nender end icke myn hest att ride.
 Tha skudder ieg øxne, bode storre oc smaa,
 (620) Nar andre løbe thiill kirkenn oc fraa;
 Fast heller sancker ieg øxne thiillhobe,
 End ieg stander wthy kirkenn att snobe.
 Før ieg skulle lade ind huidtt wndgaa,
 Om ieg wishe, ieg kunde hynde faa,
 (625) Tha skulle ieg henthenn fire mille,
 Gaa paa mynn foed oc alldrig huile,
 Saa kier er ieg att pening oc gulddt,
 Thy haffuer ieg oc saa secken fulld.
 Om natthen kandtt ieg icke søffue,
 (630) Mynn peninge staar alltt mig i huge;
 For mynne ørne monne bloditt fusse,
 Som thett wore in mølle sluze,

*) Formodentlig Skrivfeil for: agt.

Thett bancker wthy mynn hoffuitt oc hierne,
 Nar ieg wille soffue fulld gierne.

- (635) Saa liger ieg tha oc tencker ther paa,
 Om myn rigdom skulle fraa mig gaa,
 Eller ieg skulle døø och denum omberre,
 Thett motthe en iammerligh sorrigh verre.
 Meden alldriig wille ieg mig klaffue,
 (640) Om ieg motthe peninge y hymmerig haffue;
 Visthe ieg thett, ieg gierne diitt wiillde,
 Ellers gydder ieg fulld ilde.

Kort Vendning.

- Vden thu ganger en anden gang,
 Tha giør du ingenn wdj hymmerig trang.
 (645) Myne egne att wdistinghe løffuer ieg digh,
 Om du wthy hymmeriig møder mig;
 Vden du fanger itt andiitt syndtt,
 Tha skall thu neppe komme der yndtt.
 Ieg troer, du bliiffuer end gallen for peningh,
 (650) Thu kiender alltt inthett thiill mig, Kortt Vendning.
 For rigdom oc anden geckelliig spiill
 Tager du staar wmage thiill,
 Men guds ordtt wiilltthu icke hørde,
 Thy haffuer du inthett mett gud att giørre.
 (655) Gud naade theg arme oc daarlliig mandtt,
 Atthu thynn gud icke acthe kandtt,
 Atthu aff hanum thynn rigdom monne haffue,
 Oc att ther¹⁾ er hans loen oc gaffue.
 Nu meyner tthu, att teg lider well,
 (660) End dog du est ind wßell treell;
 Saa erre oc alle thynne lige,
 Som paa rigdom saa sare fiige.
 I stande wthy fryct bode dag oc natth,
 Att andre skall faa eders rigdom fatt,
 (665) En roliig søffn kandtt du icke faa,
 Som ieg nu hørde diig selluff bestaa.
 Huadtt esthu wden en treell mett alle?

¹⁾ Skrivfeil for: then.

Kunde alltt werden thiig thiill falle;
 Thu wist icke paa dinne peninge tall;
 (670) Men den tiidtt snarliig komme skall,
 Thu skall well kunde thynne peninge thelle
 Oc haffue fulld lidiitt godtt att bellie;
 En anden skall haffue thiitt gotz oc ære,
 Som rundelliig nock skall ther aff terre.

Embitzmannenn.

(675) Vell er den mandtt, nogiitt gott kand lerre,
 Thy kunstenn er alltiid lett att berre;
 Trengher mandtt, saa tager mandtt thiill,
 Ieg prißer den, kunsten lerre wiill.
 Saa manghe embeder ieg ene kandtt,
 (680) Som nogen wthy thette ganske landtt;
 Nock kandtt ieg oc saa faa att giørre,
 Kunde ieg saa mynne hender røre.
 Ieg kandtt baade skerre oc syy,
 Saa well som nogen wthy denne by,
 (685) Skogierning ieg oc saa fulld well kandtt,
 Ther thiill er ieg ind thember mandtt;
 Ieg er end och fulld godtt ind smedtt,
 Rymsnider gierningh kandtt ieg mett,
 Paa stoffle att giørre er ieg ind mesther,
 (690) Ther thiill kandtt ieg oc giørre lesterh,
 En godtt bødicker er iegh der thiill,
 Ieg kandtt oc snedecke, nar iegh wiill,
 Buntmager embitt haffuer ieg well lertt,
 Ieg kandtt end oc berede ett suerdtt,
 (695) Mett andre flere embeder sliigh,
 Som ieg haffuer lertt nock mestherliig.
 Thy tørt ieg huerkenn terske eller mughe;
 Huadtt embiitt ieg løsther hellst att bruge,
 Them kandtt ieg brughe som ind mand,
 (700) Ther for mig icke trenge kandtt.

Kort Vendning.

Huo manghe iern wiill haffue wdj ilde,
 Handtt skall somme brende oc spille;

- The mange embeder, du syger, du kandtt,
 Skulle gjørre diigh thiill ind arm mand.
 (705) Men kunde du ett godtt for thenem alle
 Oc wiillde dig lade der epter kalde,
 Anthen ind skreder eller ind smedtt,
 Eller oc ind suder, ieg loffuer digh thett,
 Fasth gaffnlliger skulle dett ene dig werre
 (710) End alle de manghe, du syger aff herre.
 Huo ett embiitt haffuer lertt oc kandtt,
 Fulld well kandtt thett føde ind mandtt,
 Om handtt wiill thett brughe well
 Oc gjørre huer mand rett og skiell;
 (715) Nu skall armod lege dig øde,
 Att all din konsth skall diigh ey føde.

Høstrwenn.

- Ieg tacker gudtt, hand er mig bliddt,
 Att ieg kandtt fullduell sliide myn tiidt.
 Blandtt danne quinde er ieg well setth,
 (720) Thy ieg wiill huer mandtt giøre retth;
 Saa mangen mand monne thiill mig gesthe
 Mellom aar oc dag wdaff the besthe,
 Thenom kandtt ieg alle tractere well
 Oc ingenn mand gjørre nogen wskiell.
 (725) Mynn danne mand er mig oc saa godtt,
 Hand nender mig icke att gjørre emod;
 Vthy hußiitt ieg well raade maa,
 Saa megitt som hustruen well kand staa.
 Mynn kobe berer ieg icke gierne wthy by,
 (730) Thy skall ieg alldriig komme wdj ry;
 Vdenn mitt huß monne mig ey langhe,
 Thire en ieg wiill thiill kierken ganghe.
 Medenn hordtt er ieg wiidtt mynne piger,
 Fordj ieg paa mynn gierningh figer;
 (735) Thett giørtt ieg for theris egiitt gaffn,
 Att the kunde fanghe itt erllig naffn
 Oc wiide, huadtt the skulle gjørre och lade,
 Oc huadtt der er deris gaffn oc skade;
 Meden strax haffuer iegh denem lige kierre,

- (740) Thy ieg kandtt i[n]gen auindtt berre,
 End dog der findis well mange quynde,
 Som ganske wnderlligh er thill synde
 Oc idelliig ere baade wrede oc vrannge,
 Att mand lidiitt gott skall aff dem fanghe.
 (745) Sliig att werre gider icke ieg,
 Thy blliiffuer lycken well mett mig.

Kort Vendning.

- Hund wed icke andett, en hun ager,
 For hund kandtt klare synne egne sager,
 Oc syger, att hun er saa wiif,
 (750) Men hun bygger alltt paa skrog iß.
 Hun skulle siig icke berømme saa,
 Om hun kunde nogiitt gott formaa;
 En danne quindis facte haffuer hun well,
 Att hund giør huer mandtt rett oc skiel,
 (755) Dog skall siig ingen selluff loffue,
 Thett er fast bedre oc lige oc søffue.
 Ladtt andre roße dig, i huor dett gaar,
 The sige well, huor dinne kleder staar;
 Then maa werre¹⁾ wthy hierthe oc mod,
 (760) Som fore gud kandtt werre god.
 Thenne quinde skall oc lide nød oc trang
 Oc fulldstord werßens modgang;
 Kandtt skee sliigtt blliiffuer hende icke paa førtt,
 For thett onde, som hun haffuer giort,
 (765) Men dett kand dog falle gud y sinde,
 Som welldiig er baade mend oc quinde.

Bundhenn.

- Nu töckis mig, feød gaar fulld well,
 Men ieg kandtt giørre huer rett oc skiel;
 Nu haffuer ieg poßenn retthelligh fatt,
 (770) Ieg gleder mig bode dag oc natt.
 Ieg haffuer nock bode korn oc feed,
 Att lysth er y mynne huß att see;

¹⁾ Her synes et Ord at være faldet ud.

- X øxne kandtt ieg sellge itt aar,
 Sextan daller iegh for paritt faar,
 (775) Mellom aar oc dag kand ieg oc holde
 En hest eller fiire paa mynn staalld
 For wdenn kalluff oc foller baade,
 Som ieg kandtt lege mig thiill gode,
 Ther thiill mynne suyndtt och skønne gällthe,
 (780) Som ieg kandtt bellig och lege wdj sallthe.
 Vden in dør tør ieg icke gaa
 Att see thiill, huor y gaaren staar,
 Vden ieg thett ellers giørre wiill,
 Mynne børn oc suenne see well thiill.
 (785) Ieg sellger mitt korn oc ingen aar,
 Før en høsthen igen thiill staar,
 Att mand kandtt ilde giørre kornitt fall,
 Thett sig tha well bethale skall;
 Tha skall mynn købmandtt haffue peninge rede,
 (790) Handtt skall oc wiide, huadtt hand skal brede;
 Ieg fanger tha gierne, huad ieg will haffue,
 Saa kandtt ieg peninge sammen draffue.
 Ieg tør icke aghe eller hoffgierningh giørre
 Vden mytt land giillde att fram förde.
 (795) Ieg haffuer ind broder, handtt er ind treğl,
 Hanem lider ilde, dog mig lider well;
 Handtt liden wthy itt gade huß
 Och lader sig platt op ede aff luß.
 Hagde handtt werritt saa duellig som ieg,
 (800) Tha hagde hanem liidtt saa well som meg;
 Nu maa handtt begle syn eygen koß
 Mett hans kone, den skinde¹⁾ goß;
 The due slett inthett att hiellpe fram,
 Ieg haffuer forthy befallitt thenem skam;
 (805) Men alldriig troer ieg, att thett paa gaar,
 Att ieg sorrig eller armod faar.

Kort Vendning.

Thenn arme bundhe hand lader saa ilde,
 Som hand biørne bynde wiillde;

¹⁾ Saaledes oftere.

Thu skall alltt too in anden skee

(810) Oc grede, dett du nu monne lee;

Alltt thynn rigdom skall thu slippe,

Vden alle gamble mercke glippe.

Thu roßer fast aff thynn gode tyngh,

Att du haffuer nock wthy arck oc byngh,

(815) Gud tacker du inthett wdj hymmerig,

Som haffuer dig giiffuet gaffuer sliig.

Thynn arme broder lider hunger oc nødt,

Thu giiffuer hanem neppe itt stöcke brødt;

Ther forre skall dett diig gange ilde,

(820) Som dett pleyer mett de wmillde;

Thynn broder skall wenndis lyckenn om,

Oc hand skall fange alltt thynn rigdom

Oc komme fulld well ther mett thiill weyge,

Dog handtt haffuer lidiitt nu att eyge.

Burger sønnenn.

(825) Slaa pamp oc ruthe thett er mynn agtt,

Medenn ieg er wng oc haffuer wdj macktt.

Mynn fader oc moder saa welliige ære,

Theris gotz staar alldriig att there;

Epther deris død tha faller mig thiill

(830) Saa megiiitt, som ieg mest haffue wiill,

Att thett kanndtt alldriig fange ende;

Thy wiill ieg nu tage mig for hende

Her epther att leffue wthy werßens løsth,

Thett kandtt icke werre mig thiill brøst:

(835) Gaa silldig i sengh, staa silldig op,

Mett vynn oc prötzing att fylde myn krop,

Slacthe øxne oc suyn oc biude gesthe

Oc alltiidt therre wdaff dett besthe,

Oc dricke oc doble oc løbe wdj kroer,

(840) Ieg wed well, huor mynn fencker boer;

Att huggis oc slas oc ladhe ilde,

Suerre oc bandhe, slemme oc spillde,

Thett skall werre mynn tiidtt fordriffue,

Alltt thenn stundtt ther ieg maa lifue.

(845) Alltt thett mynn fader, thenn karige hund,

- Haffuer sanckitt mett mangel trelldoms stund,
 Thett skall ieg well att therre nende,
 Indtiill saa lenge dett kandtt faa ende.
 En wrölick weßenn wiill ieg priße,
 (850) Thett skall oc werre mynn daglig wiße,
 Saa megitt haffuer iegh thiill scholle lertt
 Oc mangel gyllen ther paa thert.
 Nu wiill ieg heden att søge gaa,
 Huor ieg kandtt ett ßellschab faa,
 (855) Ther wiill ieg dricke mig itt gott ruß,
 Føre ieg gaar thiill mynn faders huß;
 I huem der bliißeffuer nu bliid eller vreed,
 Ladtt gaa, medenn gaden er saa breed.
 Huo en fendens affthen will epther lede,
 (860) Tha skall handtt alltiid fynde myg rede;
 Thuenne skader kandtt ieg saa well see
 Som ett gaffn oc ther aff lee.

Kort Vendning.

- Huor troer y then, om hand fanger macktt?
 Thett wiill icke gud, som du haffuer act.
 (865) Thynn faders gotz skulle thu well slughe,
 Om thu motthe denn kantze brughe;
 Hug hen, hug hen, dynn stoge pertt,
 Ther kommer well clemme paa thyn stertt.
 Føre endtt thu tencker ther paa ind gangh,
 (870) Tha skall thu lerre ind anden sa[n]gh,
 Saa thu skall fullwell fare wthy magh
 Oc ganghe som itt lam saa spagh.
 En anden skall thynn rigdom haffue,
 Som skall den kiende for guds gaffue
 (875) Oc brughe thynn rigdom wthy andre maade,
 Endtt du ather ther for att raade,
 Oc thett skall gaa thig wd for santt,
 Thett skall thu fynde, thett er icke tantth.

Burger dattherenn.

- Mynn faders enesthe barn er ieg,
 (880) I wnghe ßuene, huor behager y meg!

In lencke haffuer ieg borthen att ferde,
 Vthy sex wgher haffuer then werreit wthy gerde,
 Forgylt saa rød som egghe blomme
 Thenn brasker emod mynne bedle will komme.

- (885) Haha! ßuenne, gjørret snarlilig rede
 Oc skynder eder fast om mig att bede,
 Mynn mødom er mig saa saare tung,
 Alltt fuld aff leeg thaa er myn pung.
 Ieg er saa lysthig, ieg fattighe pige,
 (890) Ieg wille saa gierne haffue mynne lige;
 Ihuo mig faar, handtt faar god lycke,
 Ieg haffuer nock baadhe kleder oc smykke:
 Thiill huer mynn fyngher haff[uer] ieg en ringh,
 Ett skönt sylbellthe oc anden god tingh.
 (895) Ihuem der løsther att bedhe om migh,
 Fulld ryttherst skall hand holde sigh,
 Ellers fangher hand wist in gloße,
 Vdenn hand bynnder fuld stift syn hoße.
 Kommer kunn ßuenne oc frytther ey,
 (900) Then meg behager, hand fanger icke ney;
 Huem ther wiill bliiffue mynn hiertens kierre,
 Forßeenn att bede skall hand ey werre,
 Then er kieristhe, først thiill mig komer,
 Sidenn slar hun for de andre bomer.
 (905) Manghen skimpther medtt ßandhett yblandt,
 Saa gjør oc ieg, oc thett er sandtt.

Kort Vendning.

- Kullitze, Kullitze, huy lade i saa?
 Thett wiill icke eptther thynn wiillie gaa;
 Mett andre kyllingh wiille thu paa fiell,
 (910) Som ieg hør paa thynn tale well.
 Thu skalltt end oc saa komme thiill tiide,
 Thenn krancke lycke skall dig wel bide.
 Giiffthermaall skall du well faa,
 Dog dig skall lidiitt thiill glede gaa,
 (915) Thy tørt du icke saa saare fiighe;
 En arm snøg skall bliiffuer¹⁾ thynne lighe,

¹⁾ Skrivfeil for bliiffue.

- Som inthett gott haffuer mett att hetthe,
 Hand skall oc klederne om diig setthe.
 Her Eski fangher well synne peninghe igenn,
 (920) Thett loffuer ieg wißellig thiig, myn wenn;
 Saadan heffn haffuer flere alltt faatt,
 Som holler andre for spe oc spaatt.
 Thynn lencke, bellthe oc manghe guld ryinghe
 The skulle well da aff dørenn sprynghe,
 (925) Nar thu nu saadan en hufsbondt faar,
 Thiig slar oc dragher wdj alle wraar,
 Ther thiill fordøyger thynn skønne tyngh,
 Tha wiill thynn lycke wendis omkring;
 Saa skalltthu fuld well fare wthy magh,
 (930) Thynn kiede skall thaa bliffue theg spagh.

Her er thenn forsthe act
 wde, oc alle diße for^{ne}
 personer skulle dantze
 Quære cantilenam oc gjørre thenem
 in calce libri. glade; nar thett
 er giortt, saa
 sigher tha

Kort Vendning.

- The quedhe gierne for wdenn saariigh,
 Som aghe wdj helle wogne thiill torriig,
 Menn lercken fanger well in anden sangh,
 Nar theris wogne helldde ind gangh;
 (935) Oc thett skall thenem nu snarliighe skee,
 Att the skulle grede, thett the nu lee,
 Vthy skarnett skall ieg thenem wellthe
 Oc hiellpe thenem thiill att hungre oc suellthe,
 Att the skulle faa in hunger plaffue
 (940) For theris welliighe oc gode daffue.
 Men theße stakarle, her epther monne komme,
 Thenem skall ieg hiellpe thiill lycke oc fromme,
 The lide nu baade sorriig oc wee,
 Menn the skulle hiellpes, thett skulle y see.

- (945) These førsthe skall ieg nøder tryke
 Oc hiellpe the andre mett gode lycke;
 Iegh wiill nu hørde theris klaffue oc kiere
 Oc hørde, huor the the synnde monne verre,
 Oc først denne arme ridders thale,
 (950) Siden skall handtt well faa hugsualle.

Ridderen.

- Vell er ieg fødtt aff adell godtt,
 Dog werdenn gaar mig nu emod.
 Armod kandtt ieg fulld ilde mett,
 Thy ieg er icke wantt ther wedtt;
 (955) Ieg wiill dog gierne lade migh nøyghe,
 Mett huatt som gudtt will mig thiill føyge.
 Dog haffuer ieg icke giortt denn lasth,
 Att ieg haffuer selluff mynn welde forkasth,
 Thett fick ieg for mitt federne landtt,
 (960) Att ieg mynne wuennner kom paa hand.
 Thy ieg bleff fanghen wdj in striidtt,
 Som ieg wor for mogenn¹⁾ tiidtt
 Mett manghen erlliig oc duelliig hellth,
 Som den tiidtt bleff fraa lifuet welltt;
 (965) Medenn ieg bleff fanghenn wdj samme stund,
 Som lyckenn wor mig wbliidtt oc wnd.
 Vthy marckenn hagde ieg heller dødtt
 End liitt wdj fengßell saadann nødtt;
 Saa bleff ieg sath wppaa itt slott,
 (970) Ther haffde ieg wntt oc inthett godtt,
 Vthy fremede landtt wdj manghe aar
 Ther hagde ieg fulld banghe kaar.
 Men ieg wthy fengßell wor saa indßett,
 Tha fordøyghiitt mynn broder slett
 (975) Alltt mitt gotz oc ridder eyge,
 Som dobler oc drancker gierne pleyge,
 Thy hand hagde dett saa wdj synnde,
 Att handtt mig alldriig skulle mere finde.
 Icke giorde handtt heller, thy hand er død;
 (980) Nu maa ieg lide baade soriig oc nød

¹⁾ Vistnok Skrivfeil for: nogenn.

For hans daarlliig oc geckellig spiill,
 Saa lenghe som gud thett haffue wiill.
 Mynn tro er dog thiill gud saa godtt,
 Att handtt mig hiellper aff thenne armod,
 (985) Om thett maa hans wiillie werre,
 Ellers wiill ieg thett ey begerre.
 Hans wiillie sckee wdj hymmell oc iord,
 Som alltii[n]gh haffuer skaptt oc giortt,
 Hans wiillie will ieg mig wnder giiffue,
 (990) Handtt lader migh icke whøllpen bliiffue.

Kortt Venndning.

Medenn du thitt hob thyll gud will setthe,
 Tha wiill handtt icke diig forgetthe;
 Thu skall fanghe fulld god bod
 Paa all thynn sorrig oc wedermødt;
 (995) Epther guds wiillie skall thett oc skee,
 Thett skall thu snarlliige faa att se.
 Thenn greffue handtt skall fange ett stødt
 Oc lide baade armod oc nødt,
 Epther¹⁾ handtt wiill icke kiennde gudtt
 (1000) Oc retthe siig epther hans helliige budtt
 Meden dristher wppaa synn egen magtt,
 Thy skall dett skee, hand hagde wagtt.
 Vthy hans stedtt tha skallthi staa
 Oc alltt hans gotz oc lande faa.

Skriuereenn.

(1005) Thenn stundtt ther ieg thiill scholen gick,
 Mett armodtt ieg mynn føde fick,
 Dog hagde ieg ingenn fynderlliig nødt,
 Thy gud gaff mig mitt daglig brødt.
 Siden ieg gaff mig oc thiill hoffue,
 (1010) Gud kandtt ieg alldriig fulld tacke oc loffue,
 Thy hanndtt haffuer giiffuet mig klede oc føde
 Vdenn sorriigh oc wdenn møde.
 Huor ieg haffuer tientt huos gode mendtt,
 Som en anden fattig suendtt

¹⁾ Skål uden Tvivl være: Eptherdi.

- (1015) Schriffuer embitt haffuer ieg brugtt
 Oc schreffuit mynn herris landgielld oc frugt
 Oc hanem ther for rengskab ¹⁾ giortt,
 Saa ieg haffuer itt godtt paßbordtt,
 Att ieg maa nu mynn egen werre,
 (1020) Gud haffue der for loff oc ære.
 Nu wille ieg taghe mig andiitt thiill;
 Om gud mig ther thiill hiellpe wiill,
 Tha wiill ieg mig thiill studium giiffue
 Oc icke lengher thiill hoffue bliiffue.
 (1025) Gud kand mynn tyngh en skycke saa,
 Att ieg maatthe nogenn renthe faa
 Oc hollde mitt studium op ther mett,
 Thett er mynn wiillie, gud wed thett;
 Mynn sagh setther ieg wdj guds handtt,
 (1030) Som alltingh raader offuer wor forstandtt.

Kort Vendning.

- Meden du wiilltt huos kierkenn bliiffue
 Oc diig igenn thiill bogen giiffue
 Oc setther thyll gud thynn hob oc liid,
 Tha skalltthu hiellpes indenn stackitt tiid,
 (1035) Thynn lycke skall bliiffue theg fulld god,
 Oc gud skall raade thynn sortiig bod.
 Thenn cannickis rentthe skalltthu haffue,
 Som dristher paa synne gode daffue,
 Ther mett kandtthu well studere
 (1040) Oc sydenn guds ord predicke oc lerre;
 Thynn anslagh thenn skall framgang taghe,
 Oc cannicken handtt skall gaa tiilbaghe.

Capellanenn.

- Gud naade mig arme fatthiig mandtt,
 Ieg mig saa liditt hiellpe kanndtt;
 (1045) Ieg tienner saa lenghe andre wdj koer,
 Att ieg skott platt nøghen goer.
 Skoen thiill hoßenne kandtt ieg icke faa,
 Thy bluis mig bland folck att gaa,
 Dog ieg skulle werre ind fattig prest,

¹⁾ Sic.

- (1050) Men gud handtt wed nu allting best,
 Huor lidiitt godtt mynn herre andtt mig,
 Som alltiid beder mig threlle for siig.
 Vthyo choer skall ieg faar hanem staa,
 Hans sogne skall ieg oc ware wppaa,
 (1055) Ieg skall alltt wd y kulld oc frosth,
 Nar hand dricker bode miød oc most,
 Men tyendtt oc offer oc andenn rentthe
 Ther aff tør ieg mig inthiitt wenthe.
 Hand haffuer welde oc rigdom nock,
 (1060) Oc ieg gaar som ind plockiitt kock;
 Mig tyckis, thett er icke rett oc skiell,
 Att ieg skall werre hans daglighe trell,
 Oc handtt skall renthenn ene haffue
 Oc saadanne welldiige gode daffue;
 (1065) Then arme lønn, handtt skall mig giiffue,
 Skarptt noch monne hand den opschriffue.
 Thy wiill ieg setthe mytt hob oc trøsth
 Thiill mynn gud, mig haffuer genløst,
 Handtt kanndtt mig hieppe aff sorigh oc wee,
 (1070) Epther hans willie lader ieg thett skee.

Kort Vendning.

- Eptherdj thitt hob thiill gud er goed,
 Tha skalltthu fanghe fulld god boed;
 Thynn herre skall gud snartt fortrycke,
 Oc du skalltt faa fulld gode lycke.
 (1075) Thenn munck, ther kandtt saa mogett proll,
 Hanem skall iegh dricke thiill in skoll,
 Att thett skall suide wdj hans huedtt,
 Føre hand then schoell haffuer drukiitt wdtt;
 Alltt hans rentthe skalltthu faa,
 (1080) Sidenn skall handtt om brødet gaa,
 Oc du skalltt haffue bode øll oc madtt,
 Thy gjør diig wdj herren gladtt.

Peblingenn.

Huad ieg haffuer hagtt stor fattiigdom,
 Sydenn ieg først aff wngdom kom!

(1085) Ett rett godtt maalltiid ieg alldrig fick,

Sydenn ieg først thiill schollen gick,

Menn hunger oc tørst mett kuld oc frost

Thett haffuer werritt mynn mesthe kost.

Gud werre loffuitt thiill euig tiidtt,

(1090) Thiill hanem setther ieg all mynn liidtt,

Hanndtt er den, mig hiellpe kanndtt,

Thy allting stander thiill hans handtt.

I huem som inthiitt ond wiill liide,

Inthiitt godtt skall hanem oc biide;

Tacetur. Horatius schriiffuer oc merckerlliig,

Ther om oc er hans mening sliig:

I huem som thett maall begerre att naa,

Som handtt monne gierne ephther traa,

Megiitt ondtta tha skall hand liide

(1100) Oc hellst wdj synn barndoms tiide;

Om handtt acther ind mand att bliiffue

Oc nogiitt merckerlliig wiill beschriiffue,

Som Apollo oc andre flere sliig,

The haffue bedreffuit mandelliig,

(1105) Frost oc kuld mett suedtt oc hede

Att lide skall hand werre thiill rede,

Men offuerflyddiig drick oc wkyskhedtt

Mett andenn werßenns løßactiighett

Thett skall handtt fly, som hand kand best,

(1110) Saa haffuer ieg in Horatio læst.

Dicetur. Thy wiill ieg lide oc lade mig nøge,

Mett huad som gud wiill mig tiillføge,

Oc ellske mynn bog wdj mynn armodtt,

Mynn tyngh kand bliiffue end fulld godtt.

Kort Vendning.

(1115) Ther tørtt thu inthiitt tuyle wppaa,

Att thu skall ey hugsualle fåa.

Ellsk thynn gud oc ler thynn bogh,

Tha skalltthu bliiffue wiis oc klogh;

Studere flux oc haff wmaghe

(1120) Oc lad icke werdenn thyg bedraghe,

Atthu wender thitt synd omkring

Oc slar diig ind thiill werßens ting.
 Thenn prest skall snarliige faa in pllaffue,
 The mange kierker monne haffue
 (1125) Oc inthiitt acther paa Christi hiordtt
 Att lerd denem guds helliige ordtt;
 Hans kierker oc renthe skalltthu nyde,
 Thy lad armod tig ey fortryde.

Staallddrengeenn.

En fattiigh stallddrenge er ieg nu,
 (1130) Thiill gud staar alltt mitt hierte oc hu;
 Threlldom oc sleb, armodtt oc nødt
 Haffuer ieg dagliige for mitt brødt.
 Thett er mynn idrett huer dag oc wge,
 Att ieg lader mig wdj staallden bruge;
 (1135) Hesthe att skraffue oc drage wandtt
 Mett tho spanne, ind wdj huerie handtt,
 Thett giør ieg baade aarliig oc bilde,
 Om natthen liger ieg oc fulld ilde,
 Om dagenn fanger ieg fulld lidiitt godtt,
 (1140) Gud wiidtt, huadtt ieg haffuer her thiill fott;
 Men store hug for liden brødhe
 Fanger ieg fulld tiidtt for alltt mynn møde:
 Nar stalldmestheren hand kand befynnde,
 Att ieg forsømer mig nogen synnde,
 (1145) Handtt skraber mynn røgh oc end fulld tett,
 Saa lenghe handtt slaar siig selluff trett;
 Ieg maa alligeuall biide oc liide,
 Ihuad handtt wiill wppaa mig bliide.
 I fiordtt haffde ieg fulld hartt ett aar,
 (1150) En hest slog synder mytt ene laar,
 Tha motte ieg lenge for badttskier lygge
 Oc aff godtt folck baade tryggle oc tygge,
 Huad hand skulle haffue for synn møde,
 Oc allthett, ieg skulle haffue thiill føde.
 (1155) Ieg fick end dog fulld gode boett,
 Gud werre loff, mig wor saa god;
 Mytt hob wiill ieg ey offuer giffue,
 Thett motte end en gang bedre bliffue.

Gud kandtt mynn herris synd end røre,

(1160) Att handtt tør mig weractiig giørre,

Att ieg motte fanghe hans peninge oc klede;

Vthy thett hob wiill ieg mig glede

Oc setthe mynn synd ther mett wdj fred,

Gud haffuer end merre, end ieg tør wed.

Kort Vendning.

(1165) Thu skalltt en fulld well kasthe thynne klude,

Huor palltigh thu gaar nu inde oc wde;

Saa kllattiig ind folle, som du nu esth,

Handtt haffuer endtt føre bleffuit thiill hest.

I medenn thu setther thiill gud thynn liid,

(1170) Tha wiill handtt oc saa werre thig bliid;

Ieg wiill oc hieppe, huadtt ieg kandtt,

Atthu skall end blliiffue thiill mand.

Her wor ind krigsmandtt liditt for stund,

Hand praalitt oc wor saa kodtt i mund,

(1175) Thiill gode skall hanem gaa hans kede

Lige som then hund, ther greeß monne ede;

Hans lycke hun skall sig forsuindhe,

Oc thu skalltt well thynn nød forwindhe.

Snaphanenn.

Sckulde ieg mig roße aff megitt gott,

(1180) Att ieg hagde inthett mett wretth fott,

Tha motthe ieg heller stande oc tighe

Endtt thale itt oc andiitt wiide.

Slig idrett haffuer ieg her tiill hagtt,

Vthy skoff oc skiulld haffuer ieg mig lagt;

(1185) Att røffue oc tage, sla folck ihiell,

Thett haffuer ieg brugith for wdenn skiell.

Ieg actitt mig rigdom saa att winde,

Att snappe oc røffue mand oc quinde,

Huem ieg kunde fyndhe paa wey oc sty,

(1190) Men inthitt haffuer ieg thiißmere forthy.

Male quesitt oc male perdit

The hørde thiillgamen, thett wed ieg fritt;

Huadtt skall ieg giørre, mig wse mandtt?

- Andiitt embedtt ieg icke kanndtt.
- (1195) Nødt kiender nøgenn kone att spinde,
 Oc piberren leger, for hand wiill winde,
 Saa maa ieg oc att snappe gaa,
 Om ieg skall mynn føde faa.
 Kunde ieg bliffue rig, ieg [vil] ey liffue,
 (1200) Sligtt wilde ieg siden offuergiffue
 Oc lade saa thiill ind kjøbsted staa,
 Om ieg kunde ther borigskaff faa;
 Siden wille ieg holde mig slett,
 Som ieg hagde alldriig giortt vrett.
 (1205) Fulld act ind mandtt ieg bliffue will,
 Thy werßenns lob gaar wnderlig thiill;
 Thett skeer end thitt, att skallcke truffuis,
 Oc godtt eractigtt folck fordriffuis.

Kort Vendning.

- Hør nu thiill thenne bryde biørn,
 (1210) Ther mangel haffuer lagtt for raffn oc ørn!
 Hand wiill nu bliiffue ind duelig mand,
 Nar handtt icke lengher snappe kand.
 Alltt er dett wndtt for buorde att snobe,
 Som brugdom¹⁾ oc bødellen sidde thiill hobe,
 (1215) Ther er icke manghe danemendtt for hende,
 Nar bødeleenn sydder wed buorde ende.
 Men skallcke the haffue oc stundom lycke,
 Godtt folck the stundom aff sede trycke.
 Du tørtt bliiffue from, om du maa liffue,
 (1220) Som wlluff wngher, nar ther²⁾ gamble bliffue;
 Men skall dig lide formegitt well,
 Som gud da gjør ieg diig wskiell.
 Huortt wiill ieg hen, dett er nu klartt,
 Ieg maa alltt føllge mynn gamble artt,
 (1225) Mett skallcke skall ieg dannemendtt straffue,
 Ther fore haffuer ieg megitt att skaffue.
 Hug hen, hug hen, lad staa i landtt,
 Ladtt see, huadt aff thiig bliiffue kand,

¹⁾ Saaledes oftere.

²⁾ Skrivfeil for: the.

Vy fynde io nogitt, nar wy monne lede,

(1230) Anthen eg eller wngge eller skinde rede.

Possepillthenn.

Fraa mynn barndom thiill denne daff

Haffuer ieg mig fødtt mett poße oc staff;

Mitt embedtt skall werre for huer wdulltt:

In blind kierling haffuer ieg lenge fulltt,

(1235) Thre sambfelts aar wdj mørcke oc liuss,

Oc seett fulld mangel mands seder oc huiss,

Vdaff itt herritt oc wdj itt anditt,

Huor mangel tiid haffuer hun mig forbandit!

Nar ieg fulde hende wdj skarn oc dreck,

(1240) Tha kalliitt hun mig baade skalck oc geck,

Hun herde mig stundom wdj syn kiep,

Att pallthene the føye lep fraa lep;

Inar ieg synditt, hund løsthe mig aff,

Emeden hun kunde røre synn staff.

(1245) Ieg giorde tha icke well ther mett,

Att ieg foer saa mett hende aff stedtt,

Men ieg tror wist, hun wor icke godtt,

Thy giorde ieg hende thitt emodtt.

Pater noster lesthe hun gierne tiilbage,

(1250) Att alldriig saa ieg henndis mage;

Saa mange signillser hun oc saa kundhe,

Oc der mett daaritt hun mange lundhe;

Hendis bønnen giorde hun saa wnderlig,

Oc alltt paa rin behendelig.

(1255) Hun signede bundens smør oc ost,

Hans fløde, oc huadtt hand hagde tiill kost,

Hans koo, hans kalluff, handtt hagde wdj boes,

Oc alltt hans kree, baade griß oc goeß,

Hans korn, handtt hagde wdj synn lade,

(1260) Att inthiitt wkree skulle thett skade.

Ther mett fick hunn baade ost oc smør,

Bode wldtt oc lodtt, bode hamp oc hør;

Huadtt bundens kone hagde wdj syne verre,

Ther aff fick hund thett besthe att there.

(1265) Hun signitt, att alle skulle bliffue rige,

- Oc ßelluff gick hun wdj stackarls lige;
 Ther wndriitt mig allermest wppaa,
 Att folck the lode thenem lure saa,
 Att hun skulle giffue thenem rigdom nock,
 (1270) Then arme blinde gamble stock,
 Oc ßelluff hagde hun icke naall y weg,
 Eller oc in hõne hende giorde ett eg.
 Andre blindhe wiille hun oc giorre att see
 For gaffuis skyld oc minske theris wee;
 (1275) Hun ßolde thenem õgne for hunger oc tørst,
 Sig ßelluff kunde hun icke hiellpe först.
 Thy tenckte ieg, dog ieg wor itt barn,
 Att hun foer mett lõgen oc skarn,
 Ther fore løb ieg fraa thenn seck
 (1280) Oc lodtt hynde ligge wdj ind beck;
 Om thett wor nu synd eller oc icke,
 Thett kandtt ieg icke wiide tiill pricke.
 Nu wiill ieg tage mig andett for hande
 Oc icke løbe saa wiilldtt om lande,
 (1285) Ieg wiill mig thiill in tiennisthe giiffue,
 Thett motthe endtt ind gang bedre bliffue.
 Gud haffuer ingen syndere forladtt,
 Som hob oc trõsth haffuer thiill hanem satt;
 O gud, forladtt mig synnder mynne
 (1290) For Iesu Christi død oc pine!

Kortt Vendning.

- Thett loffuer ieg thiig, thu poße piilltt,
 Thynn nõdtt skallttthu foruinde giilltt;
 Fulld godt in lycke diig fore staar,
 Huor klattiig oc palltiig du nu gaar.
 (1295) Thien trolliig gud, haff hanem kier,
 Hans helliige ord thu holltt thig nier,
 Oc lad thenn gamble kierlii[n]g gaa
 Mett siitt klammer, hun fynder wppaa.
 Her wor ind kremmere nu y sted,
 (1300) Hand prolliitt oc puckiitt, ieg hørde well thett,
 Vdaff hans bliantt oc gylldenre stycke,
 Hans edle stenne oc kosthelliig smykke,

Huor hand ther mett kunde godtt folck lure,

Thett skall handtt snartt bethalle sure.

(1305) Hand kandtt nu icke tencke sig om,

Att handtt kandtt slais mett fattigdom,

Thy skall ieg dricke hanem thiill in schoell,

Att handtt skall fanghe ind mager koell,

Oc alltt hans riigdom skall komme teg thiill,

(1310) Føre endtt wy ende thette spiill.

Thenn arme kiøbmandtt.

Huadtt armod er wndtt att dragis mett,

Thett fynder well huer wdj syn stedtt;

Ieg haffuer endtt oc forsøgt ind partt,

Huor skoen trenger mig fulld hartt.

(1315) En fattig kiøbmandtt skulde ieg werre,

Ieg wiillde mig gierne mett ęren nere,

Som andre gode borgere pleyge,

Dog ieg haffuer liditt godtt att eyge;

Thy borger ieg mere, ieg fattige mandtt,

(1320) End ieg well betalle kandtt.

Herre gud wdj hymmellen raade mynn ferdtt,

Ett embitt wore godtt, huem thett hagde lerdtt,

Men thett er nu mett mig forsiillde,

Om ieg itt embede lerdde wiillde;

(1325) Mig angrer, att ieg thett icke giorde,

Føre ieg mynn hustrw hiem thiill mig førde,

Huor wiillde thett nu ind gifft mand staa,

Att ieg skulde nu thiill lerdde gaa?

Thy faar ieg nu att lade mig nøye,

(1330) Mett huad som gud wiill migh tiillføye.

Then blinde kierlliighedtt mig bedrog,

Att ieg saa tiilliig mynn hustrw togh,

Vthy sex aar hagde ieg hagtt godtt tiidtt,

Hagde lyckenn ellers werritt mig bliidtt;

Tacetur. Ieg frycthatt att skulle komme forsiillde

Vdj ectheskaff[s] thett store giillde,

Oc der for tog ieg tiilligen tiill,

Orsagen ieg icke dylliige wiill.

Thenn tiid mynn hustrw wor in pige,

(1340) Tha saa ieg ingen hyndes lige,
 Thy fick ieg hynne saa hiertelig kier,
 Att ieg wille alltiidtt werre hynde ner.
 Huilkenn dag ieg fick hende icke att see,
 Tha kunde mig ingen lycke skee;

(1345) Ieg kunde oc well formercke paa hynde,
 Att hun ellskiütt mig inthiütt mynde,
 Thy kunde ieg alldriig fange roo,
 Før hun hemmellig gaff mig syn troo;
 Thett samme giorde ieg hende igen.

(1350) Hendes moder wor oc myn fulld troo wen;
 Enddog hynnes fader stod ther emod,
 Hand bleff alligeuall om sider god;
 Ieg bar alligeuall in fare ther wed,
 Att hand skulde giorre mig itt sned,

(1355) Oc ind anden skulde fanghe hynne bortt,
 Ther for giffthe ieg mig saa kortt.

Dicetur. Thy wiill ieg mett hende lide oc hende,
 Ihuadtt som gud wiill oß tiillßende,
 Elendiighedtt, armod, lycke oc wlycke,

(1360) Epther guds wiillie oc gode tycke.

Skulle wy end lide sorrig eller nødt,
 Gud giiffuer oß dog wortt daglige brød,
 Handtt wiill io ingen christen forgetthe,
 Ther hob oc liid thiill hanem wiill setthe;

(1365) Kunde wy nu suarlilig paa werden fighe,

Vy bleffue dog icke ther aff riige,

Men guds benedidellße oc store naade

Then gior rigtt follek wdj alle maade.

Kortt Vendning.

Att thu haffuer diig in hustrw faatt,

(1370) Ther fore mysther du inthett gott,

Thy egteskabs statt er wißellig

Then enige gud behagelliig.

Vellßinellße wiill hand oc thenem giiffue,

Som wdj egtheskab wiill christelig liffue,

(1375) Thy ellsk thu gud aff hiertte oc synde,

Haff oc saa kier thynn danequinde.

- Viill gud oc giiffue eder børn oc frugtt,
 Tha føder thenem op mett erlliig tugtt,
 Legger saa tiill nering, huadtt i kunde
 (1380) Mett ærin, men i ere kaske oc ßunde;
 I skulle well fange biering oc brødt,
 Att y skulle haffue ingen nød,
 En bedre lycke skall teg tiillstaa,
 End thu nu kandtt tencke wppaa:
 (1385) Thenn rige kiøbmandtt oc pure pening
 Hand kiender slett inthett thiill Kortt Vendning,
 Hans øxne oc stude oc gode ting,
 Hand sambler nu alle lande omkring,
 Oc peninge, handtt wiill wdj hymmerig haffue,
 (1390) Thett skall hanem selluff hordelig plaffue;
 Alltt ßamen skall thett gaa hanem fraa,
 Oc du skalltt thett tiill egedom faa.

Embitzmanden den andenn.

- Alle the naffler, ther gange kunde,
 Thenem driffuer ieg paa wdj alle stunde;
 (1395) Ieg bruger mitt embitt natt oc daff,
 Oc inthett er ieg thiß wiillder ther aff,
 End dog dett ßamme embitt, ieg kandtt,
 Haffuer fødtt saa mangel erlliig mandtt.
 Suder embitt thett haffuer iegh lertt,
 (1400) Thett holler ieg oc wdj agtt oc werdt,
 Ther fore skall gud icke werre mig wredtt,
 Att ieg skall werre mitt embede leed;
 Alltiidt monne ieg paa lerritt recke,
 Att mynne fynge wille stundom knecke,
 (1405) Barckwoes oc ßuerthe ieg ey forsmær,
 Vthy sliigt arbeyde ieg daglige staar.
 Suenne att holde formaa ieg icke,
 Mynne peninge skall ieg oc ey fordricke,
 For mig wiill thett icke recke thiill,
 (1410) Gud gjørre mig ellers, huadtt hand wiill.
 Alldriig wiid ieg, huor thett er fatt,
 Ieg sleber nu baade dag oc natt,
 Oc høsen thiill skoenn kand ieg icke fange,

- Thy er mitt hiertte fulld saare bange;
 (1415) Mynne fattige børn kandtt ieg icke føde
 Mett alltt mynn sleb oc staare møde.
 Mynn embitz broder treller icke ner saa fast,
 Handtt giør sig icke saa megitt hast,
 Alligeuell er hand metligh oc riigh,
 (1420) Huor handtt gaar fram, ligger ieg wdj šiig;
 Viille handtt nu daglige ørckeloß gaa,
 Hanem skulle well dog peninge noch tiillslaa.
 Ieg nøygis dog mett mynn lille lycke,
 Hans rigdom wiill ieg ey fortycke;
 (1425) Kunde ieg holde mitt huss wedtt magtt,
 Paa rigdom giiffuer ieg ingen act.
 Gierne wiill ieg werre ind fattig trell,
 Oc ingen wiill ieg giørre wskiell;
 Gud hiellpe mig ellers medtt synn naade
 (1430) Att werre hanem lydig wdj alle maade!

Kortt Vendning.

- Brugh kun thett ene embett, ther du kandtt,
 Oc sig huer danemandtt rett oc sandtt,
 Haff gud for øgne oc arbeyge¹⁾ frij
 Vthy thett kalld, thu est wthij.
 (1435) Thu skalltt well faa baade føde oc klede,
 Vthy thett hob skalltthu dig glede;
 Thynn embitz broder skall times staar wferdtt
 Mett alle the embeder, ther hand haffuer lertt.
 Hand kandtt saa megitt paack oc praall
 (1440) Oc kasther nu megitt smør wdj koell;
 Themn dag skall komme hanem bradeliig,
 Hand skall icke werre megitt riigh,
 Oc alltt hans konstth, hand kand aff roße,
 Skall icke kunde fly hanem skoo tiill hoße,
 (1445) Oc thu skall fanghe fulld god boed,
 Thy haff kun ellers itt gledeliig moed.

Skøgenn.

Ingenn hundtt løber gallen wdj fempten aar,
 Icke giør ieg heller, ihuor thett gaar;

¹⁾ Sic; smlg. V. 370: sigenn.

Gud hiellpe mig arme syndige quinde,

(1450) Ieg motte en gang mynn nød foruinde!

Huadtt lyckenn haffuer werritt mig saare vblid

Alltiid fra mynn barndoms tiid!

Ieg lod mig locke, ieg wor fulld wng,

Mynn synnd oc sorriig giøris migh tung;

(1455) Ind skalck bedrog migh bittherlliig ilde,

Mynn heder oc ære wiille handtt forspiilde,

Ieg gjorde hans wiillig, ieg arme geck,

Siden kalliitt hand migh baade skiøge oc Æch.

Hand loffuitt mig før saa megiiitt gott,

(1460) Indtiill hand hagde synn wiillig fott,

Hand sagde, hand wiille mig alldrigh forlade,

Saa giiffue hanem gud baade skam oc skade!

Hand slap mig som ind hare for hunde,

Thett wollthe mig mange sorrighfulld stunde.

(1465) Strax ieg hagde tagiitt thett wraad paa,

Da døde mynn fader oc moder mig fraa.

Mangen skalck haffuer ieg werritt tiillrede

Thiill theris slemme oc skinde handttklede;

Lige som itt armtt forloritt faar

(1470) Saa haffuer ieg løbbitt wdj mange aar

Oc idelliig løbitt ephther herre hoff

For huer mands skompellsku oc skoff;

For hoffmendtt, landsknecthe oc stalddrenghe

Haffuer ieg nu werritt ophollden lenge,

(1475) The haffue mig hollpiitt thiill mynn therring,

O, huadtt thett er in wbell nerringh!

Vthy kiøbsteder haffuer ieg oc werritt wdj kroo,

Som skiøger oc skallke tiillßamen boo,

Oc liid ther baade forßmedellße oc spott

(1480) Aff ma[n]genn, ther wiillde mig inthett gott.

O gud, huadtt monne mig saare fortycke

Miitt Ælemme lifnitt oc onde lycke!

Nu wiillde ieg gierne sligtt forlade,

Som er mynn egen fordø mellße oc skade;

(1485) Ieg kand nu aff guds ord forstaa,

Att gud sliigtt lefnitt ey lide maa,

Huerkenn skiøger eller horerij,

- Thy wiille ieg gierne werre sliight forbij.
 O gud wnde mig att leffue thenn daff,
 (1490) Att ieg motthe rettelliig wende ther aff
 Oc komme fraa thenne flemme wonne,
 Ther mig saa skendelliig monne mig¹⁾ forhonne,
 Oc tiill itt bedre leffnit end sliig,
 Ther gud motthe werre behagelliigh;
 (1495) Att ieg motthe bliiffue in dannequinde
 Oc thenne staare mynn faarig foruinde,
 O gud allmectigste, hiellp migh ther tiill!
 Thiill diig mynn trøst ieg setthe wiill.

Kortt Vendningh.

- Gud wiill ingenn fynnender forßmaa,
 (1500) Som hanem wiill trolliig kalle wppaa,
 Icke wiill handtt heller theg foragthe,
 Meden du begynder saa gode fagthe.
 Thy bliiff varactiig, gack icke tiilbaghe,
 Oc lad dig icke mere bedraghe,
 (1505) Guds ord skalltthu oc ydelliig hørde
 Oc ther aff lerre, huadtt thu skall giorre.
 Thu skalltt end bliiffue in dannequinde
 Oc alltt thynn modgang well foruinde,
 En dannemandtt skalltthu oc saa fanghe,
 (1510) Thien gud oc ladt dig icke langhe.

Bunden thenn andenn.

- En bunde maa mand mig well kalde,
 Thy ieg er bunden hartt mett alle;
 Ett armtt gadehuß bidder ieg wthy,
 Enn dag wed ieg mig icke fry,
 (1515) Att ieg skall ey hoffgierning giorre
 Mitt herskab, som mig bær att hørde.
 Liditt kandtt ieg pløge oc faa,
 Mange haffuer ieg bærn oc fmaa,
 Mynn affuell er liden thiill mynn føde,
 (1520) Ieg haffuer ey fisk eller flesk att bløde;
 Heste oc wogen kandtt ieg icke holde,
 En skieppe korn ieg alldriig follaide;

¹⁾ Det maa aabenbart kun tilregnes en Uagtsomhed af Afskriven, at Ordet mig gjentages her.

Mynne fattiige børnn gaa nagne oc reffne,

Att klede thenem haffuer ieg ey effne,

(1525) Mynn hustrw hun ganger oc lige ſaa,

Saa gior oc ieg, thett kiender wppaa.

Mynne arme børn the fryſe fulld ſaare,

Att ieg ther wed maa felde taare;

Thiill skoffuen nødis ieg att løbe oc rende

(1530) Oc herre hiem, thett wy skulle brende,

Oc ſancke fulld ſmaalliig sponne oc sprocke,

Ieg kandtt icke herre store stocke.

Huor gierne wiille ieg terske oc mughe

Oc for wor føde stor arbeyde brughe,

(1535) Kunde ieg ellers att arbeyde fanghe,

Att wy skulle icke saa arme ganghe;

Nu tør ieg icke biude mig thiill,

Om nogenn miitt arbeydtt haffue wiill.

Tacetur. Ieg haffuer ind broder, haffuer riigdomm nock,

(1540) Hand ſeer mig drage bode kull oc stock,

Oc att mynne børn the gaa saa arme,

Men inthiitt wiill hand sig forbarme;

Hand trøsthiitt of alldriig wdj wor nød

Mett ett stycke mølliitt brød,

(1545) Saa kariig er then arme mandtt,

Hand skulle icke giiffue of ind drick wand.

Alldriig wiillde hand migh nogiitt gott,

Men mere driffuer handtt mig for spott:

Hand ſiger, att luſ the ede mig op,

(1550) Føre ſeer hand wſyun paa synn krop;

Vspottitt motte hand lade mig bliiffue,

Emeden hand wiill mig inthiitt giiffue.

Hand haffuer saa mange peningh oc guld,

Att hand motthe fylde ind kornſeck fulld,

(1555) Ingen nender hand ther aff att there,

Saa kariig er then gallne merre;

Kand ſkee the komme hanem ey tiill lycke

Men mere hans fattiighe ſiell fortrycke.

Dicetur. Gud werre loff oc euigh priiſ,

(1560) Ther ſtraffer mig mett ſiitt faderlig riis!

Ieg wed, hand gior thett for mitt beſthe,

Att handtt wiill mynn tollmodiighett fresethe;
 Thy haffuer hand sentt mig armod sliigh,
 Att hand wiill giiffue mig hymmeriig,
 (1565) Armod wiill ieg oc gierne haffue
 Oc nøygis ther mett wdj mynne daffue.

Kortt Vendning.

Bliiff hartt ther wedtt, du fattige bunde!
 Megiitt godtt skall tig tiillstunde
 For thenn armod, thu nu monne haffue;
 (1570) Thyn tingh skall fulldwell komme i laffue.
 Thy[n] broder, ther er saa welldiig oc riigh
 Oc legger paa werden megitt fiig,
 Oc hand haffuer alle huße fulde,
 Hand skall nu snarliig leggis i mulde,
 (1575) Oc thu skalltt ene hans arffuing bliffue,
 Dog hand wiill diig nu inthitt giffue.
 Hand skall baade gotz oc peninge slippe,
 Oc thu skalltt inthiitt gaa tiill glippe,
 Siden skalltthu faa gode daffue
 (1580) Oc kiennde thett for guds lon oc gaffue;
 Thy haff gott taalld in stackitt tiidtt,
 Gud er diig baade milld oc bliidtt.

Thiennisthe drengen.

Vthy syu aar haffuer ieg tientt paa landtt
 Oc alltiidtt tientt ind bundemandtt,
 (1585) Mynn løn then gaff handtt mig huerтт aar,
 End dog den icke megiitt forslaar.
 Paa landtz byer ther suar sleb oc trelddom wancker,
 Fulld sure mandtt ther tiill biering sancker;
 Besynderliig fattige tiennisthe dreng
 (1590) Huadtt the skulle trelle oc slebbe lenge,
 Før end theris lønn saa høgtt kandtt løbe,
 Att the kunde itt par stude kiøbe
 Eller oc in liden klodtt eller folle,
 Att haffue nogitt paa att stolle,
 (1595) Om the skulle nogiitt tiillsamem drage,
 Før the wiille for thenem sellff taghe,

- Thett kandtt ieg fattige dreng befinde.
 Huadt ieg haffuer tiitt oc mange binde
 Terskiitt oc mugiitt oc gangiitt mett ploffuen,
 (1600) Røghthett heste oc kør oc faritt tiill skoffuenn,
 Før ieg kunde fange mett stor wmagh
 En wallmells kiortell paa mynn bagh!
 Thy skall ieg tage mig andiitt thiill,
 Paa landts byer ieg icke tienne wiill;
 (1605) Vthy kiøbstedenn wiill ieg heller werre,
 Ieg motthe end ther mig bedre nere
 Oc lerre der andre fæder oc tugtt,
 End ieg her tiill dags haffuer brugtt.
 En bunde wiill ind bunde bliiffue,
 (1610) Thett feyller icke, men hand maa leffue,
 Vden hand kommer thiill anden forstandtt,
 End the allmindelliig haffue paa landtt.
 Ther for wiill ieg tiill kiøbstenen gaa,
 Om ieg kand ther ind tiennisthe faa;
 (1615) Mynn lycke tør en wendis om kring,
 Gud kandtt forøge alltt myn tingh.
 Guds ord fangher mand oc ther att hørde,
 Ideligger end the paa landiitt giørde;
 Gode fæder oc tugtt wiill ieg oc lerre,
 (1620) Ther kunde mig komme thiill gaffn oc ære.
 Ieg kiender end mangen borgere from,
 Som nylliig aff landitt tiill kiøbsted kom
 Oc førde mett thenem fulld lidiitt godtt,
 The haffue baade brød oc bieringh fott;
 (1625) Somme aff thenem icke iij β otthe,
 Oc somme itt kallffskyng icke formotte,
 The ere nu bleffne fulld finne mendtt,
 Oc gud hand haffuer thenem nock tiillfæntt.
 Somme wdj kiøbsteder finder mand och,
 (1630) Ther ere opføde mett rigdom noch,
 The haffue saa lenge druckiitt oc dobliitt
 Oc tiill wntt fellscaff thenem kobliitt,
 Att the igienn fulld liditt haffue,
 Saa kand gud the løfæctiige plaffue,
 (1635) Saa bruger oc werden wnderllig spiill,

Men allting gaar, som gud hand wiill.

Verden snoer sig som ind katt,

Nar wy tencke, wy haffue hynne fatt;

Thiill gud allenesthe wiill ieg hobe,

(1640) Hand kand giiffue mig baade kiortell oc koffue;

Ieg wed, att hand er dannes oc bliidtt,

Thiill hanem slar ieg alltt mynn liidtt.

Kortt Vendningh.

Huem horde sligt aff ind dreng paa land,

Som denne bundetersker hand kand?

(1645) Hagde thu gangiitt thiill schole att lerre,

Tha motthe thu saa thynne ord framberre.

Thu haffuer fulld god in tro tiill gud,

Thu aether att lerre hans ord oc bud,

Thy skall hand fulldwell hieppe teg fram,

(1650) End dog du kandtt icke megen bram.

Bliiff wiidtt thett sind, du gode ploffdreng,

Fulld riig in pige skall giøre thynn seng:

Then borgere sønn, thenn stoge pertt,

Ther brasker oc praaler oc er saa biertt,

(1655) Hand haffuer in søsther, fulld smuck in pige,

Hun skall bliiffue thynn hustrw mett lige;

Hennes broder skall thett ilde gaa,

Oc thu skalltt guds benedidellse faa.

Thienesthe piigenn.

Ieg er in fattiig thiennisthe piige,

(1660) Forelldre hagde ieg icke megiitt riige,

The fødte mig dog op mett ære,

Thett stundtt the wore wdj lifue herre.

Siden ieg da misthe mynn fader oc moder,

Hagde ieg igien ind eniste broder,

(1665) Handtt fortherriitt thiill studium

Alltt thett, baade hanem oc miig tiillkum.

Ther handtt tha kom igien thiill lande,

Tha blogis mig tiill in større wande:

Hand døde wdj thett samme aar

(1670) Aff hellbott oc ey aff anden saar,

- Tha wor ieg platt saa hellpe løß,
 Som ieg wor kommen aff hedne høß.
 Ieg tacker dog gud wdj hymmerig,
 Ther mig haffuer werriitt mischundeliig;
 (1675) Miitt forßuar oc werge milld oc bliid
 Tha haffuer handtt werriitt tiill denne tiid,
 Her epther bliiffuer handtt oc well saa,
 Ther tuyller mig slett inthiitt paa.
 Her tiill haffuer ieg endtt tientt mitt brødt
 (1680) Hoes erlliigt folck for wden nødt;
 Throlliig wiill ieg mynn gierning giørre,
 Thett stund ieg kandtt myne arme røre.
 Nu haffuer ieg thientt in dannequinde
 IX ßambfells aar oc icke minde,
 (1685) Megiitt gott haffuer hun mig lertt,
 Alltt ære oc godtt er hun oc werdt.
 Alltt thett stundtt ther hun ßad enke,
 Andre att thienne kunde ieg icke tencke;
 Nu haffuer hun sig ind wng mand fott,
 (1690) Iegh fryther, thett ßeder hynde inthiitt gott.
 Hynde kandtt hand icke lide well,
 Oc ther mett giør hand som ind treell;
 Om dagen handtt paa siitt iunckerskab gaar,
 Hans syndtt thiill all løßactighett staar,
 (1695) Om natten iager handtt hynde adtt dørre,
 Thett spaade ieg well om hanem førre.
 Tha skall ieg løbe wdj skiulld oc wraa,
 Eller handtt wiill mig hugge oc slaa,
 Vden ieg hans wiillig giørre wiill,
 (1700) Ther ßetter ieg fendens moder tiill;
 Thy nødis ieg fraa dett drog att fare,
 Gud skall mynn ære well beuare,
 Som handtt haffuer naadelliig her tiill giørtt,
 Att ingen haffuer mig wdj klammer førtt.
 (1705) The gamble quinder ere icke wiife,
 Ther motte ßide mett roo oc liife
 Vdj theris erlliig encke ßede
 Oc tienne gud mett fryct oc glede,
 Ther wiille saa deris roo bortt skiffte

- (1710) Oc mett sliig giecke thenem giifte,
 Som hun tog thenne røgeløse gieck;
 Nu skall hun werre hans gamble Beck,
 End dog hun alldriig ther thiill brød,
 Thett maa hende werre in bitther nødt.
- (1715) Gud wed, thett gier mig soriig oc quyde,
 Att hun skall sligtt aff hanem liide,
 Men hagde hun tagiitt ind midalldern mand,
 Ther lod sig raade aff synn forstand,
 Tha hagde thett werrett hende løst oc gamen,
- (1720) Thy lige mod lige kunnde best tiillfamen.
 Gud hiellpe hynde well aff thenne nødt,
 Gud wnde mig oc mitt daglige brødt,
 Gud wocthe mynn heder oc ære fra waade
 Eller tage mig snarliig tiill synn naade!
- (1725) Thiill hanem staar alltt mynn liid oc troo,
 Handtt wed, huor ieg skall bygge oc boo.

Kortt Wendning.

- Thu skalltt well faa baade huß oc hiem,
 Oc maa well skee well fiire eller fem;
 Imeden du staar wdj guds fryct,
- (1730) Tha skallttu icke bliiffue fortryct.
 Thynn ære wiill well gud beuare,
 Thett er fritt for wden fare,
 Emeden du haffuer thynn ære saa kier,
 Att thu wiilltt icke werre skallke ner.
- (1735) Nu nylig wor her saa rig inn piige,
 Hun lod ingen werre synne lige,
 Hun braskiitt saa megiitt aff syn lycke,
 Hendes bellthe, ringe oc anden smykke,
 Hun haffuer ind broder oc endtt fulld fin,
- (1740) Handtt skall bliiffue hußbundtt thin;
 Hende skall stor wlycke tiillstande,
 Oc alltt hyndes gotz kommer teg tiill hande.

Her endes then anden act,

oc alle theße forme

perßoner quede oc

in gledeliig wiße;

nar thett er giortt,

saa sigher

tha

Kortt Vendningh.

Eders sorriig skall snartt wendis om tiill glede,

Emeden y nu ßaa trøstelliig quede;

(1745) Theße første, her praaliitt saa fast tiillforne,

Theris kleder wore icke tiill denem skorne,

Thenem skall ieg alle strax fortrycke,

Oc y skulle fange alltt theris smykke;

The skulle nu sørrye, giøffuer kun paa act,

(1750) Oc the skulle slippe baade gotz oc mact.

Nu skall huer mand baade see oc høre,

Kortt Vendning skall siitt embett gjørre:

Theße perßoner skall ieg kortt foruende,

The første wiill ieg strax nu skende,

(1755) Som driiste paa theris gotz oc welde

Oc icke paa gud, thett leffuindis kelde;

Theße andre ieg strax ophøge wiill,

Mercker well oc ßeer fulld nøge tiill!

*Hic mutant agentes suas vestes clam spectatoribus, sic ut comes
recipiat vestes equitis auratj, canonicus scribæ, monachus sacel-
lanj, sacrificus scholasticj & sic de allijs iuxta ordinem;
interea dicat*

Actor ad populum.

Att werden er ganske suigelliig,

(1760) Omuendelliig oc ßaare bedrageliig

Oc hollder icke lenge mett ind mand,

Thett wed nu huer, ther haffuer forstand;

Thett er oc ßaa then rette fund,

Aff huillken thenne leeg haffuer synn grund,

(1765) Som i haffuer well hørtt forkynde,

Ther wy monne legen først begynde,

- Att lyckenn kand sig snartt omuende,
 Føre meniskens dage komme tiill ende;
 Saa kandtt sig oc ingen lycksaliig schriiffue,
 (1770) Allt thett stundtt hand er wdj liffue,
 Men wy wiide lidiitt att sige ther aff,
 Føre end wy ßee wor ßisthe daff.
 Saadan er werden att driiste wppaa,
 Som mand wiill paa skrog iß gaa:
 (1775) Lige som skrogiis ßnarllig brøster,
 Saa suiger oc werden, then paa hynde trøster;
 Inar mand tencker, att hand staar fast,
 Tha er hand aller snarist omkast.
 Skønne huße wij wdj werden bygge,
 (1780) Vy tencke, wy lenge wiille leffue trygge,
 Vy sancke her peninge, ßølluff oc guld,
 Som er dog inthiitt wden dreck oc mulld;
 For saadant woge wy leffnitt oc liff
 Oc tage os tiill baade tretthe oc kiiff.
 (1785) Baade thiill tynge oc ßaa tiill steffne
 Vy blotte oc bande, huad wy kunde neffne,
 Vy klamre oc bulldre for werdzliig dom,
 Oc intiitt wiille wy tencke oß om,
 For thett der drager fulld ringe in ting,
 (1790) Inar wy acte oß rett om kring.
 Fast heller wiille wy mett wrett winde
 Endtt mett rette forligis tiill minde;
 Sliig er nu christeliig kierlliighet,
 Sliig er oc wertzliig rettferdiighet,
 (1795) Men gerighet, hoffmodtt, auind oc wrede
 Ther aff er nock wdj werden thiill rede;
 Ther paa wy wißelliig kundskab haffue,
 Att thett er mod thett¹⁾ siiste daffue.
 Kunde nu ind all werden faa,
 (1800) Thett hanem dog icke gaffne maa,
 Skulle handtt ther mett syn ßiell fortabe,
 Huor wor hand tha, den wsle abe?
 Men wiille wy sancke rett ligende fee,

¹⁾ Skrivfeil for: the.

- Vdj andre maade tha skall thett skee,
 (1805) Thett skulle wy samble wdj hymelen,
 Som tyffue kunde thett icke stielle heen,
 Ey rust eller mulle kandtt thett fortherre,
 Som Christus monne ofß belluff lerre;
 Ther skulle wy bygge, meden wy haffue tiid,
 (1810) Oc icke tiill werden slaa wor liid,
 Hun tør ofß suige baade her oc hyst
 Mett synn fallskhett oc arge lyst.
 Nu wiill ieg lade then talle fare
 Oc mere aff thenne leeg forklare:
 (1815) Mellom theße perßonner, i haffue nu hørtt,
 Bliiffuer strax in stor foruandling giørtt,
 Att the, som først wore mectliige oc rige,
 The mue nu fore the arme wige,
 The første komme i de siiste deris stedtt;
 (1820) Men wy bemercke ingen ther mett,
 Huerkenn fattig eller oc riige,
 Huerkenn gestliig eller wertzliig,
 Men aff forfarenhett huer mercke kandtt,
 Att thett saa gaar wdj alle landtt.
 (1825) Lige som thenne leeg gaar tiill,
 Ihuem ther ellers rett mercke will,
 Saa pleyr oc att werre werdtßens lob;
 Ingen setthe thiill hende siitt hob
 Men tiill den welldiig gud oc ßande,
 (1830) Ther styrer oc raader alle lande!
 Nu wiille wy tige stiille oc høre,
 Huadt theße personer wiille nu giørre,
 Som Kortt Wenndning haffuer nu foruandlett,
 Oc ßee, huor handtt haffuer mett thenem handlet;
 (1835) Lader ofß oc mercke, bode mēdtt oc quinde,
 Huor lunde the ere oc nu tiill ßinde.
 Greffuen.
 En greffue haffuer ieg werriitt tiillforn,
 Nu maa ieg sige: tott forlorn!
 Ilde haffuer Kortt Wendning mett mig handliitt,
 (1840) Att hand haffuer saa mynn magtt foruandlit.

- Ieg wor baade mechtig, riig oc bolld,
 Bode landtt oc folck hagde ieg i wolld,
 Mynne peninge oc gulld hagde ingen ende,
 En rigere endtt ieg ther ingen kiende.
- (1845) Nu er ieg skilltt wed alltt mynn magtt
 Oc er nu kommen wthy stor foragtt;
 Borte ere mynne dagliighe tiennere oc suenne,
 Ieg er fo[r]latt aff alle mynne wenne,
 Ieg haffuer nu icke ind drauanthe,
- (1850) Thy staar ieg som ind anden gantthe.
 Sliigtt kunde ieg alldriig førre tencke,
 Att armodtt kunde mig saa forkrencke.
 O werden, huillken stor forreder est thu,
 Rett alldriig wiill ieg tro dig nu!
- (1855) Ieg hagde icke troedtt, thu kunde mig suighe,
 Then tiid ieg hagde mitt land oc riige,
 Nu kandtt ieg kiende rettheliigh,
 Att thu esf all fulld mett suigh.
- Ieg wed icke, huem ieg skyllde maa,
 (1860) Eller huo mig thette haffuer ført wpaa,
 Vden mig selluff baade siist oc først:
 Ieg hagde thiill riigdom stor fiig oc trøst,
 Paa gud ieg alldelis inthiitt tenckte,
 Att handtt mig sliig gaffuer skienckte;
- (1865) The arme wiille ieg ey hiellpe wdj nød,
 Ieg gaff thenem icke itt støcke brød,
 Mynn allmyß gaff ieg heller mynne hunde,
 End ieg wiillde then stakarle wnde.
- Ieg illde regerritt mitt embett oc kalld,
 (1870) Thy haffuer ieg fott itt iammerliggt falld,
 En ellendiig fange maa ieg nu bliiffue,
 Alltt thett stund ther ieg maa liffue,
 Oc ende mitt lessnitt wßell oc arm,
 Thett maa mig were in hiertens harm.
- (1875) Ett spegell maa ieg nu andre werre,
 Som sig forlade paa werßens ære
 Oc driiste paa theris egen magtt
 Oc giiffue paa guds ord ingin agtt;

- Saa haffuer ieg giortt wdj mynne daffue,
 (1880) Oc therfore haffuer ieg thenne plaffue.

Ridderenn.

- Ieg tacker theg gud wdj euighett
 For thynn stoere barmhiertighet,
 Som thu haffuer alltiidtt mig beuist,
 Nu oc alltiidtt, baade først oc siist.
 (1885) In tiidtt lang haffuer ieg haffit armodtt,
 Nu haffuer gud sentt mig gode bodtt,
 Hand haffuer mig giiffuit baade folck oc land,
 Dog ieg wor nylliig ind fattiig mandtt;
 Gud haffuer mig giiffuit megiitt godtt,
 (1890) Baade steder oc byer, baade leen oc slott,
 Mett alltt thett gode, ieg ynske wiill,
 Thett haffuer mynn gud nu sentt mig tiill.
 En fattig ritther ieg føre wor,
 Nu er ieg kommen thiill førstellig kor,
 (1895) Ett greffue dømme haffuer ieg wnder myn hand,
 Saa welldiig som thett werre kandtt.
 Oc herre gud wdj hymmerigh,
 Huadtt werden hun er behendelligh!

- Tacetur.* Thett haffuer ieg frest nu trende gang,
 (1900) Ther for er mynn historij langh:
 Først wor mig lycken in tiid lang godtt,
 Ther epther sende gud mig stor armodtt,
 Nu haffuer handtt giortt mig riig igien,
 I huor thett wiill nu mett mig heen.
 (1905) Then førsthe gang ieg gud ey kiende,
 Ther allting gick mig well i hende;
 Then anden gang ieg tenckte mig om,
 Ther gud slog mig mett fattigdom;
 Tha kunde ieg kiende oc giiffue paa agtt,
 (1910) Ther ieg wor skyldtt wed welde oc magtt,
 Att ieg formotthe mig inthiitt godtt,
 Men ieg hagde allting aff herren fott;
 Then tredie gang er mig nu fore dørre
 Store riigdom oc welde end nogen tiid føre.

Dicetur. Gud skee loff thiill eniigh tiidtt,

Som alltiidtt er mig milld oc bliidtt!
 Handtt wnde mig ther tiill aff syn naade,
 Att ieg mitt landtt motthe christelig raade
 Oc holde huer mandtt wed rett oc lige,
 (1920) Saa well the fattige som the riige!
 Gud wnde mig ther synn naade tiill!
 Then bønn ieg idellig bede wiill.

Cannickenn.

Hiellp gud, hiellp gud wdj thett[e] aar,
 I huor thett end att aare gaar!
 (1925) Huadtt cannicker haffue nu wnde daffue!
 The haffuer nu fott in lutters plaffue.
 In stund kunde ieg well peninge sancke,
 Nu tyckis the wiille icke wancke;
 Mynn indttkomptt then wor herlliig oc stor,
 (1930) Ieg tuorde mig icke wmage wdj koer,
 Nu haffuer ieg gantze liden rentthe,
 Oc myndre maa ieg mig end nu wenthe.
 Fiire sogne hagde ieg wnder mynn handtt,
 The besthe, ther wore wdj itt landtt,
 (1935) Aff huillke bønderne gaffue mig tiend
 Oc førde mig then wdj lade ind;
 Then tiend nogiitt drage kunde,
 Ther førde thiill mig saa mangen bunde,
 Ther tiill mynne bona mensalia
 (1940) Oc saa mynne bona comunia.
 Ieg hagde ailtt samen quitt oc frij,
 O, huillken wellde ieg wor wdj!
 Tha kunde ieg selle for tußen marck
 Oc aarllig legge wdj myn arck.
 (1945) Nu er thett borthe all samen tiill hobe,
 Oc selluff skall ieg wdj choritt snobe,
 Thett kunnde myn korprest giorre itt stund,
 Tha agtiitt ieg hanem icke wid in hund;
Tacetur. Thy agtis ieg nu in ringe tingh,
 (1950) Saa er nu werden wentt omkring.
 Nu haffuer andre mynne kierker faatt,
 Oc ieg motthe slippe thenem mett spott;

Ieg haffuer icke wden ind blodtt prebentt,

Om ieg endtt kandtt beholde then,

(1955) Misther ieg nu then wdj mynn trangh,

Saa maa ieg gange stodergangh.

Saa haffuer Kortt Wendning mett mig legtt,

Att ieg er kommen thiill arbyedtt oc weggt,

Dictur. Mynn egen skyld er thett alltt slett,

(1960) Thy ieg icke brugiitt mitt embett rett;

Hagde ieg thett icke ßelluff woldditt,

Mynn rentthe hagde ieg well beholdditt,

Ther fore maa ieg nu werre ind trell

Oc gaa oc ßoriig mig ßellff ibiell.

Schriffuerenn.

(1965) Gud maa ieg baade tacke oc loffue,

Att ieg gaff mig wdj tiide fraa hoffue,

End dog ieg hagde end ingen nødt,

Then tiid hoffkagen wor mig ßodtt.

The gode mend, ieg then tiidtt tienthe

(1970) Oc schreff theris aarliig landgilde oc rentthe,

The lønthe mig ther for erlliig oc well

Oc giorde mig for myn tiennisthe skiell.

Om sider fick ieg iitt andiitt ßind,

Paa boglliig konsther att legge wind,

(1975) Thy gaff ieg mig tiill studium,

Gud were loffuitt, ieg ther thiill kum!

Haffuer ieg endtt guld oc pening forthertt,

Tha haffuer ieg oc ßaa megiitt lertt,

Att ieg tiill ßuars tør biude mig

(1980) Mett then, ther kandtt icke mere end ieg,

Baade paa Greske og Latinn,

Ieg tacker gud for naaden synn.

Nu haffuer gud forßeet mig saa

Epther mynn begere oc lange adtraa,

(1985) Att ieg haffuer fott iitt christelliigt kalldtt

Epther ind cannick, ther fick itt falldtt.

Mitt eblandtt mynner¹⁾ oc sleggt

¹⁾ Vistnok en Skrivfeil for: mynne venner.

- Ther haffuer gud mynne lycke opuectt;
 Tho skøne sogne ere mig wdj bud,
 (1990) Ieg tager emod oc tacker gud.
- Tacetur.* Ther wdj ere bynder firesinde tuyffue,
 Ther skulle mig aarlliig theris tiende giiffue,
 Bona mensalia ligger ther oc tiill,
 Saa megiitt ßom ieg begerre wiill.
- (1995) Thett godtz laa tiill itt cannickedom,
 Thett wiill nu slaa¹⁾ for cannicken tom;
 Fiire kierker hanem ene tiill hørde,
 Oc alldriig hand in predicken giørde,
 Hand holtt ind fattiig capellan,
 (2000) Som wor ind rett vler tt bran;
 Alle the kierker skulle hand ware,
 Hans herre wiillde icke staa sielle fare,
 Thy haffuer Kortt Wendning hanem saa quist,
 Att hand haffuer thenem allßamen mist.
- (2005) Nu wiill ieg fligtiig wdj schripten studere,
 Gud wdj hymmelen thiill loff oc ære;
- Dicetur.* Hand giiffue mig ther tiill naade oc ynde
 Hans helliig ordtt ßaa att forkynnde,
 Att ieg motte mange thiill hymmerig førde
 (2010) Aff the christne, der paa skulle hørde!
 Ther thiill ßuarer nu alleßamen,
 Her stande omkring, in gladelig Amen.

Munnckenn.

- Gud oc Sanct Barnardus were thett forkierdtt,
 Att ieg haffuer nogin tiid in bogstaff lertt!
- (2015) Ouj, huadtt thett gaar ilde tiill!
 Werden icke lenge nu stande wiill.
- Gud naade mig, att ieg bleff ind munck,
 Att ieg bleff icke ind hoffmand strunck
 Eller oc ind landtzknecht mett sribede hoße
 (2020) Eller oc ind snaphan wdj skoff oc moße.
 Hagde ieg bleffnit in kriegs mand gilld,
 Ieg tørtt icke løbe om werden ßaa willd,

¹⁾ Skal være: staa.

Som ieg løbber om myn føde nu
 Oc holldes for huermands skompellsku.

(2025) Ind munck oc ind anden gubbe gantt
Her ~~The~~¹⁾ regnis nu lige gode forstantt;

The follek, ther pleytt os bucke oc nicke,
 Blantt godtt follek regne the os icke,

Men sielle mordere oc wllfue the os kallde,

(2030) The reyße os alldriig, om wy falde;

The giiffue os snare in fendens stød,

End the giiffue os itt stycke brødt.

Alldriig kandtt ieg noch wndre ther paa,

Hui werden nu stormer oc brußer saa.

(2035) Ingen kandtt nu muncke liide,

Theris onde munde the paa os bliide,

The siige, wy myrde fattige sielle

Oc kierkens rentte røffue oc stielle.

Alldriig wor ieg sielle hørde,

(2040) Thy kand ieg ingen sielle myrde;

Tho sogne hagde ieg aff closter itt stund,

The loge paa closters egen grund;

Stundom ieg tiill thenem foer,

Oc stundom stod ieg hiemme i koer,

(2045) Stundom foer ind oc stundom ind anden,

Men ieg predickiitt huerken løgen eller sanden.

Meßen ieg nock hygtiidelliig sang,

Oc wist²⁾ wdj hygtiidtt tiill offer gang,

Ther mett ieg folkiitt gud befoell,

(2050) Men alldriig kom ieg wdj predickstoll,

Fordj ieg haffuer saa sludder itt maall,

Som ieg skulle sløbe gloendis kaall.

Icke haffuer ieg heller studeritt for høgtt,

Vdj bibelen haffuer ieg icke megitt søgtt.

(2055) Ieg er end oc tiill fretz ther mett,

Men werden tager nu saa aff sted;

Tacetur. Vor skøne closther oc mure røde

Erre nøder brødt oc steden staar øde,

Att ther, som føre laa miødt oc wind,

¹⁾ Skal vistnok være: the.

²⁾ Formodentlig Skrivfeil for: mest.

- (2060) Ther ligger nu baade hunde oc ſuind.
Dicetur. Lad gaa, lad gaa, thett hugger well heen,
 Ieg wed mig end fulld troo ind wen,
 Hende tager ieg wed att kyſe oc klappe
 Oc kaſther baade mynn kull oc kappe;
 (2065) Theris børn lege the dog alldriig øde,
 Dog de wiille icke nu muncke føde.

Capellanenn.

- Gud were tack, loff, heder oc priiſ,
 Att ieg wdj ſcholen fick aff riis!
 Thett haſfuer mig end nu alldrig fortrott,
 (2070) Meden ieg endtt lerre nogiitt gott.
 I huem ſom inthiitt ondtt wiill lide,
 Thett gode ſkall hand oc neppeliig biide;
 Huo riis oc ferle tollde kandtt,
 Hand kand fulldwell bliiffue tiill mandt,
 (2075) Om hand wiill ellers bogen lerre
 Oc bruge ſynn lerdom gud tiill ære.
 Vdj ſcholen hagde ieg icke ſynnderllig nødtt,
 Ieg hialp mig ſtundom mett wand oc brød;
 Stundom fick ieg end grød oc kaall,
 (2080) Ieg giorde ther aff fulld gott itt maall,
 Ther tiill hyn klare gaaſe winn,
 Hun lerre mig end fulld god Latin;
 Ieg hialp mig heen, ſom ieg kunde beſt,
 Indtiill ieg bleff ind fattig preſt.
Tacetur. En capellan haſfuer ieg werriitt itt ſtund,
 Ieg tientte ind cannick, oc hand wor wnd;
 For hanem ſtod ieg daglig wdj choer
 Oc tiill hans ſogne om helligdage foer,
 Men lidiit gaff hand mig tiill lønn,
 (2090) Thy haſfuer gud nu hørt mynn bønn
 Oc lagt mig end ſaa megitt tiill føde,
 Att ieg kandtt well mynn kiortell bøde.
Dicetur. Tho ſogne haſfuer ieg fott paa landtt,
 Gud ieg alldriig fulldtacke kandtt;
 (2095) En munck hand hagde the ſogne føre,
 Som løber nu for huers mands dørre.

Alldriig hand wdj predickstaalld kom,

Ihuor handtt ellers bißitt om;

Guds ord komme alldriig wdj hans mundtt,

(2100) Thett arme folck fick ingen grund

Anthen aff guds ord eller borne lerre,

Fulld stor in ynck maa ßaadantt werre.

Thy faar ieg nu att haffue wmage,

Baade the ßøgne oc hellige dage,

(2105) Oc alltiid folkkiitt tiillhobe ßamble,

Saa well the wnge ßom the gamble,

Indtiill the nogen kundskaff faa,

Att the kunde thenem rett forstaa

Paa guds ßallige ord oc klare

(2110) Oc tiill theris borne lerdome ßuare.

Gud wnde mig ther tiill and oc naade,

Som allting haffuer att styre oc raade!

Sogneprestenn.

Huadtt preste haffue nu wndtt at leffue,

Besyderlliig nar the gamble bliffue!

(2115) Prest haffuer ieg werritt wdj XL aar,

Oc fulld well haffuer ieg fød myne faar,

Saa mange som ieg tog ware wpaa,

The skulle icke wdj mœrcke gaa;

Nu tockis mig, ieg kandtt inthiitt mere,

(2120) End ieg nu først skulle gaa thiill lerre.

Ett stund wor ieg ind velldig clerck,

Som føris kunne wdj meße serck;

Ther ieg motte bruge mynn gamble Latin,

The dage wor ieg ind clerck full fin.

(2125) Then gode Peder Laalle er nu foragtt,

Som alle scholler holtt wiid magtt;

Sallige motte the dage well werre,

Then tiid mandtt kunne Peder Laalle lerre,

Som ieg haffuer giortt, ther ieg wor barnn,

(2130) Tha fantt mand clercke oc icke skarnn.

Ieg wille end nu thiill schole gaa,

Kunde ieg Peder Laalle att hørde faa,

End dog ieg er ind gamell mandtt

Oc haffuer baade allder oc forstandtt.

(2135) Huor er nu then herlliig Florista?

Hand er foragtiitt, oc ßaa Grecista.

Ingen wiill nu hørde Allanum,

Ieg tror, the agthe fulld lidiitt Hispanum,

Mett andre slig flere høglerde mendtt,

(2140) Hues liger wy haffuer alldriig kientt¹⁾.

The ere nu platt aff scholen iagiitt,

Oc andre bøger haffuer the op tagiitt,

Huilke the nu poether kallde,

Ieg weidtt icke naffn paa thenem alle:

(2145) En, wiid ieg, bider Virgilius,

En anden handtt kallis Terentius,

¹⁾ Peder Laales Proverbia og Ebrardus Bethuniensis's Græcismus (en latinsk Grammatik i lat. Hexametre, der havde skaffet sin Forfatter Tilnavnet Græcista) vare Skrifter, der i lang Tid spillede en fremtrædende Rolle ved Skoleunderviisningen herhjemme, indtil endelig Christian II i sin bekjendte Anordning af 1521 nedlagde et energisk Forbud mod Brugen saavel af dem som af en Deel andre gamle Skolebøger af lige saa ringe Værd. See herom D. Mag. 6 Bind, S. 366; smlgn. Nyerup, Libror. qui ante reform. in schol. Dan. præleg. notitia, og sammes Mantissa. — Florista, eller som dens fulde Titel siges at lyde: Flores grammaticæ s. Florista cum commento, skal være en Art latinsk Grammatik ligesom Græcismus, og at den, som Skolebog betragtet, ikke i nogen Maade har hævet sig over dette Værk eller over Peder Laales Ordsprogsamling, sees blandt Andet af Christiern Pedersens lille Skrift »Om Born at holde til Skole og Studium«, hvor alle 3 Bøger omtales med ligestor Uvillie og Ringeagt. — Alanus, kaldet ab Insulis, fordi han stammende fra Byen Ryssel (lat. Insulæ) i Flanderen, var en af det 12te Aarhundredes lærdeste Theologer. Paa Grund af hans omfattende Viden tillagde Samtiden ham Hæderstitlen: Doctor universalis. Som latinsk Stilist nød han imidlertid ingen Anseelse, da hans Sprog baade var tungt og fuldt af Barbarismer. Det berømteste af hans mange Værker er hans Anti-Claudianus s. de officio viri in omnibus virtutibus perfecti. Dette Værk har dog neppe været brugt i Skolerne, og det er rimeligere at antage, at den Bog, hvortil her sigtes, er hans Doctrinale minus s. liber parabolarum metricæ descript., der netop i Begyndelsen af det 16de Aarhundrede var bleven optrykt mangfoldige Gange. — Petrus Hispanus, Forfatter til Summulæ logicæ og Tractatus 6 logici s. Parva logicalia, antages af de Fleste at være den Samme, som 1276 blev Pave under Navnet Johan d. 21de. Oprindeligt var han Læge, og hans fleste Skrifter ere af medicinsk Indhold.

Then tredie kalle the Catonem,

Then fierde kalle the Ciceronem¹⁾;

Bebelius oc Murmelius²⁾

(2150) The holde Peder Laalle for kunckellfus.

Att³⁾ alldriig hørde ieg slig Latinn,

Anthen i Danemarck eller paa Rinn,

Som peblingh oc glutther finde nu wppaa,

Vdj thenne tiidtt tiill scholen gaa.

(2155) En pebling gadtt nylliig offuer mitt bord,

Ieg icke forstod huer fierde ord

Aff then Latin, handtt ther förde fram,

Thett motte werre mig fulld stor in skam.

Saa wnderlliig gloßer wor ther eblandtt,

(2160) Alltt mynn Latin holltt hand for gantt,

Mig siuntis, att hand talliitt Gresk

Eller Hebraisk eller oc Calldesk;

Gierne wille handtt mett mig trette

Oc allt mynn Latin setthe tiill retthe.

(2165) Huilkenn stor wnder thett maa werre,

Att eggett wiill nu hōnen lerre!

Men biden ieg tha bleff ind prest,

Tha haßuer ieg herlliige bøger lest,

Som offuer schripten ere giortt oc dictiitt

¹⁾ Angaaende den Plads, der efter Reformationens Indførelse anvistes de latinske Klassikere og særlig de her nævnte Forfattere i de lærde Skolers Underviisningsplan, skal jeg fornemlig henwise til Nyerup, Historisk-statistisk Skildring af Tilstanden i Danmark og Norge, 3die Bind, 1ste Afdeling, a.

²⁾ Heinr. Bebel (1470?—1518) og Joh. Murmel (1470—1517) have begge gjort sig høit fortjente af de klassiske Studiers Fremme i Tydskland, og navnlig have begge med stor Kraft og Udholdenhed deeltaget i den Kamp, som Humanisterne maatte føre mod Skolernes traditionelle Underviisningsmethode og de slette Lærebøger, inden det lykkedes dem at sætte deres reformatoriske Planer igjennem. Til denne Side af deres Virksomhed henhøre, for blot at nævne et Par Exempler, Skrifter som Bebels: Qui autores legendi sint novitiis ad comparandam eloquentiam et qui fugiendi, og Murmels: Scopiarium ad profligandam barbariem. Bebel har endog behandlet Spørgsmaalet om Skolebøgerne i dramatisk Form, nemlig i sin Comedie: De optimo studio juvenum.

³⁾ Vistnok Skrivfeil for: Rett.

- (2170) Oc fore kettherij wor alldriig figtiitt:
 Hugo de Prato¹⁾ handtt wor ind mand,
 Lira oc Gorro hagde oc forstandtt²⁾,
 Paratus oc ßaa Discipulus³⁾
 Oc ßaa then gode Mammotrectus⁴⁾;
 (2175) Hand schreff offuer schripten herllig gloßer,
 Att then fulld stiftt skulle binde synne hoßer,
 Ther torde tiill hanem sige kee,
 Alligeuell holldis hand nu for spee.
 Sliig helliige mendtt driffuis nu for spott,
 (2180) Nogle ny schribenter haffue wy nu fott;

¹⁾ Mindst 3 af Middelalderens theologiske Forfattere bare Navnet Hugo de Prato. Her menes udentvivl Dominikaneren H. de Prato fra Toscana, der døde 1322, og som især var berømt for sine Prædikener. I det 15de og 16de Aarhundrede optryktes mange Gange hans Sermones dominicales super Evangelia et Epistolas per totum annum og hans S. de Sanctis.

²⁾ Nicolaus de Lira eller de Lyra, en Franciskaner fra Lire i Normandiet, var en af det 14de Aarhundredes mest udmærkede Skriftlærde († 1340). Størst Anseelse erhvervede han sig ved sit kolossale exegetiske Værk: Postillæ perpetuæ in Biblia, der i lang Tid betragtedes som et aldeles uundværligt Hjælpemiddel ved Studiet af den hellige Skrift, og som gav Anledning til det bekjendte Udsagn om Forfatteren: Si Lira non lirasset, totus mundus delirasset (eller som det med en senere Vending kom til at hedde — Lutherus non saltasset). — Nic. de Gorran eller Gorham, en lærd Dominikaner fra det 13de Aarhundrede, blev især bekjendt ved sine Commentarer til det Nye Testamente.

³⁾ Om Paratus vides ikke meget Andet, end at han var en Geistlig, der i Aaret 1493 udgav en Samling Prædikener: Sermones de tempore et de Sanctis. — Af Discipulus, eller som hans egentlige Navn var: Johannes Herolt, haves et Værk med en ganske lignende Titel, men som for os har en noget større Betydning, da det efter C. J. Brandts Erklæring maa betragtes som en af Hovedkilderne til Chr. Pedersens Jerlegnspostil (see Chr. Pedersens danske Skrifter, ved Brandt, 2det Bind S. 488—89).

⁴⁾ Mammotrectus eller Mammetractus er ikke, som man maaskee kunde antage, Navnet paa en Mand, men derimod Titlen paa en Bog, der i sin Tid stod i høi Anseelse hos den mindre oplyste Deel af det katholske Kleresi, for hvis Skyld den udtrykkelig angiver sig at være skreven. Det er en Slags Lexicon over de vanskeligere Ord i saadanne latinske Skrifter, som almindeligst benyttedes ved de kirkelige Handlinger, derunder indbefattet den latinske Bibeloversættelse. Forfatteren var Joh. Marchesini fra Reggio, der levede i Begyndelsen og Midten af det 15de Aarhundrede.

Mange aff thenem skall ieg icke røbe,

licke acter ieg heller mange att kiøbe:

Philippus Melanthon oc Lutherus,

Iustus Ionas oc Bucerus,

(2185) Pomeranus oc Baa Corninus,

Brentius oc Hegendorphinus¹⁾,

Oc andre flere slig lerte mēdtt,

Som ieg haffuer icke føre kientt.

Theris bøger oc diict the gaa nu fram,

(2190) The gamble gaa tiill bage mett skam;

Men hagde ieg in bog for thenem alle,

Marcolphum super Luram²⁾ the hende kalle,

Then er mig sagtt aff mectigh tingh,

Tha wiille ieg snart wende koben omkring,

(2195) Paa thett ieg motte mynne bogne beholde,

Som ieg hagde førre mectiig oc bolde.

Thett er stor ynck, att ieg Baa fage

Skall slippe iij sogne oc gaa tiillbage,

¹⁾ De Mænd, som her nævnes efter Melancthon og Luther, have, som det af Sammenstillingen lod sig formode, alle udfoldet en temmelig betydelig Virksomhed i Reformationens Tjeneste. Justus Jonas (1493—1553) var en personlig Ven af Luther og en Tidlang Professor i Wittenberg. Han hjalp Luther med Bibeloversættelsen og oversatte endvidere Melancthons Apologia confessionis Augustanæ. Af hans egne Skrifter kan fremhæves en Defensio pro conjugio sacerdotali. — Martin Bucer (1491—1551) er især bleven bekendt ved sine Bestræbelser for at tilveiebringe Enighed mellem Luther og Zwingli. Aar 1549 blev han af Erkebiskop Th. Cranmer indbudt til England, hvor han holdt theologiske Forelæsninger til sin Død. — Med Navnet Pomeranus betegnes her, som ofte ellers, den berømte Reformator Joh. Bugenhagen. — Af Ant. Corvinus (1501—1553) haves et Værk oversat paa Dansk, nemlig hans Postil over Søndagsevangelierne (oversat 1539 af Peder Litle). — Joh. Brentius (1499—1570) gjorde sig især fortjent af Reformationens Udbredelse i Würtemberg. Han var en dygtig Exeget og en meget frugtbar Forfatter. Et Par af hans Skrifter ere oversatte paa Dansk, nemlig: En Prædiken om Løgn og Sandhed, overs. af Niels Jensen Randrup, Kbhn. 1559; og: Udkaarne Prædikener om en christelig Poenitentz og Levnet, overs. af Haagen Lauritzen, Kbhn. 1563. — Christoph. Hegendorph (1500—1540) har erhvervet sig et Navn baade som Theolog, som Jurist og som Skolemand. Han døde som Superintendent i Lüneburg.

²⁾ Hvilken Forfatter eller Bog der sigtes til med denne Betegnelse, har det ikke været mig muligt at udfinde.

for Smædedigt over Himmelen

- Oc ind skarns pebling skall thenem faa,
 (2200) Ther fiire skiellyngh icke nu formaa.
 Thett maa werre mig in hiertens harm,
 Om ieg skall bliiffue faa wbell oc arm.
 Kunde ieg end beholde then ene,
 Meden the mig capelan formene,
 (2205) Thiennisten ieg bellff well giorre wiill,
 Ieg frycther, thett bliffuer ther icke thiill.
 Lad gaa! ieg haffuer end gyllen eller tiffue;
 Meden ieg maa icke sogne prest bliffue,
 Tha skall ieg tage mig anditt for hende
 (2210) Oc terde ther aff, thiill the faa ende.
 Ondtt kandtt icke bliffue mig were,
 Ieg wiill alligeuell bliffue ind herre.

Peblingenn.

- Huadtt erlliig fattigdom then er godtt!
 Gud kandtt well raade hende bod;
 (2215) Then haffuer ieg alle mynne dage forsogtt
 Nu haffuer gud myn ting forogtt.
 En fattigh pebling er ieg endtt,
 Nu haffuer Kortt Wendning thett foruendtt,
 Epther som gud thett haffue wiill,
 (2220) Som huer maa see wdj thette spill.
 Then gamble riige oc wnderllig prest
 Saa lidiitt haffuer wdj schripton lest
 Oc intiitt wiill ey heller lerre,
 Ther gud kandtt nogiitt tiill ere werre;
 (2225) Tre welldiige sogne hagde handtt i wolld
 Mett megen egedom skøn oc bolld,
 Hand alldriig dog in predicken giorde,
 Ther nogiitt meniske end nu hørde.
 Hans capellan skulle the sogne ware,
 (2230) Hand wille icke staa then sielle fare,
 Men renthen handtt gierne haffue wiillde,
 Ther figiitt hand epther aarllig oc bilde.
 Nu skall hand slippe baade sogne oc rentte,
 Slett inthiitt ther aff tør handtt sig wenthe,
 (2235) Oc ieg skall i hans sted nu trede,

Thy maa ieg mig wdj herren glede.

Tacetur. Hans sogne degen lönthe hand icke well,

Hand wor hans daglige sleb oc trell,

Hans degne rentthe tog hand aarlig aar,

(2240) Oc hand skulle rycte hans fee oc faar;

Theris by fee hagde hand oc degnen agtt,

Om hand hagde bleffuit wiid synn magtt,

Men lidiitt gaff handtt hanem tiill lønn,

Thy skall handtt nappe ther aff rønn;

(2245) Saa gaar thett gierne mett the wmillde,

Paa thett siisthe fare the illde.

O gud, giiff mig itt bedre forstandtt,

Endtt handtt hagde, then arme mandtt,

Oc fra sliig geriighet mig beuare,

(2250) Ther setther then arme siell i fare!

Thiill gud staar all mynn trøst allene;

Att ieg hans ord maa predicke rene,

Thett skall nu werre myn høgiste iidtt,

Gud werre mig ther tiill naadiig oc bliid!

Krigs manndenn.

(2255) Nu isth van der gans mitt mich,

Vie woll ick vas beide prectig wnde rich;

Ich bin sw nackentt, ich arm geßelle,

Als ein, wos isth am felle.

Hyr is veck beide manthell wnde roch,

(2260) Beide gelltt wnde der gesuntheit och.

Ich hebbe mennigen miill geuandertt,

Itzunder isth meinne gluck foranderтт,

Manck hofflyde wnde landsknegtt heb ich geuest,

Nu bin ich arm vp datt lesth;

(2265) Arme lyde heb ich geslagen wnde gestossen,

Fluckett er mitt pestilentzie wnde frantzoßen,

Darumb datt ßee mich nichtt koenen geben,

Datt ßee nichtt hedde, ich wolde idtt dog hebben.

Darumb geit mich oc ouell an,

(2270) Dat ich mein brott nichtt kriigen kan;

Nu musth ich panem propter deum gon,

Dat will ich oc nichtt lange don,

- Ich wiill mich geben tho ther menigen hop,
 Venthe ßee hebben fasth guden koep;
 (2275) See koenen mich mitth ßee ernerer,
 Vie willen einn anders koth wortherren,
 Datt will ich doen bej meine contracth,
 Er hedde ich daar wp nichtt gedacth.
 Latt loppen, latt loppen! datt ist mir gott,
 (2280) Ich wiill noch ßlemen mitt freier mott.

Stalldrengenn.

- Ett godtt taall fick endtt alldriig ond ende,
 Huor wnderlliig werden monne sig wende.
 Vthy stallden wor ieg wdj mange aar,
 Ther gick ieg ßom itt clattigt faar,
 (2285) Ieg hagde ther mange ßorriigfull stunde,
 Ieg røthiitt ther baade heste oc hunde.
 The ßuarre hug, ieg ther tiill fick,
 Alltt anditt ondtt the offuer gick;
 Ieg hagde dog alltiitt himmelligh
 (2290) Miitt hob thiill gud wdj hymmerigh,
 Att hand wiillde naadelliig tiill mig ßee,
 Att mig motthe bedre lycke skee.
 Nu haffuer gud hullpiitt mig ßaa fast,
 Att ieg haffuer well mynne klude kast;
 (2295) Mynn herre haffuer mig weractiig giørtt,
 Att ieg itt skiøtte togh haffuer nu førtt
 Vthy thenne nesthe forgangne krij,
 Thett wor then første, ieg wor wdj.
 Tha wor gud mig endtt ßaa bliidtt,
 (2300) Ieg greb indtt kriigs mandtt ßamme tiidtt;
 Ind bytte pening ieg aff hanem fick,
 Fore endtt handtt bortt fraa mig gick.
 Ieg fick ther oc ind hest fulld godtt,
 Saa haffuer gud raadtt myn angest boedtt,
 (2305) Then ßamme hest handtt kandtt well giellde
 XL daller indenn quellede;
 Saa kandtt ieg legge mig thiill nering
 Inden stackiitt tiidtt ind rytthers terring,
 Om gud wiill lyckenn ther thiill giiffue,

- (2310) Att ieg kanndtt hoes mynn herre bliffue
 Oc tienne hanem erlliig oc well mett troo,
 Indtiill ieg wed, huor ieg skall boo.
 Vdj thett hob wiill ieg mig glede
 Oc idelliig gud aff hiertett bede,
 (2315) Att handtt beuarer mett synn naade
 Miitt liff oc fiell fraa andskens waade.

Borgemesteren.

- Ingen driste paa styrcke eller magtt,
 Paa volde eller mur eller stereke paa vagtt!
 Vdenn gud hand wiill ind stad beuare,
 (2320) Tha staar hun alltiidtt vdj fare.
 Alltt thiill forgeffuis bygis mure oc volde,
 Huad hiellper thett oc, mand vegtere holde?
 Vden gud ind stad beuare wiill,
 Tha hiellper ther ingen wange thiill;
 (2325) Thett haffuer ieg frest icke megitt gladt
 Paa thenne herlliig oc welldiige stadt,
 Ther ieg wor borgemesther wdj,
 Ieg mente, hun wor all fare frij.
 Paa vold oc mur wor hun faa fast,
 (2330) Att ingen kunde giorre os offuer last;
 Dubbeltt graffuer wor ther oc omkring,
 Vy frycthiitt os for ingen ting,
 Huerckenn for kartow eller for slange,
 Ingen skade kunde wy ther aff fange.
 (2335) Alligeuelle er wor stad nu øde,
 Ett hedne hierte maa ther wed bløde.
 Som wy tenckte, att wy fæde trygge,
 Oc huermand løste herlliig att bygge,
 Tha komme the tyffue, ther kalldis mord brender,
 (2340) Som mange herlliige steder skender;
 The kiøpte ind skalck ther tiill aff had,
 Att hand sette illd wpaa wor stad
 Oc brende then op all sammen i glød,
 Ther stodtt tiillforn faa mectig oc rød.
 (2345) Saa mangthett hierte hand wglad giorde,
 Aff sliig in ynck mand alldriig horde;

Saa giiffue hanem gud bode skade oc skam,

Ihuor handtt farer wdj werden fram,

Tacetur. Mett the forredere oc skallecke alle,

(2350)

Som mandtt the lede mord brender kalle!

Stiglle oc hiulld skulle werre theris løn,

Oc ther skulde gange fore ingen bøn;

Kunde mandtt ellers fange thenem fatt,

Saa faa the skam bode dag oc natt!

(2355)

The faa oc ßaa, om the bleffue ropt,

Mett thenem, ther haffuer thenem ther tiill kiøpt!

Men ieg kandtt icke retther forstaa,

End gud haffuer kast ofß heßn wpaa

For wor store hoffmodiighedtt

(2360)

Oc for wor ßlemme gerighett,

Mett andre ßuare forgifftiighe lasther,

For huilke gud ofß heßn paa kasther.

Men hagde wy rettellig fryctiitt gud

Oc retthett ofß epther hans hellige bud

(2365)

Oc ellsth hans hellige ord oc klare,

Tha hagde wy weritt wden thenne fare.

Ieg kandtt icke mere giorre her tiill,

Thett bliffuer ßom gud thett haffue will,

The fange well heßn oc straff tiill mett,

(2370)

Som thenne mord brand komme aff stedtt

Oc giorde saa mange hierte wglad,

The maa thenem wente itt fendens badtt.

Dicetur. Ther tiill haffuer gud baade magtt oc effne,

End dog att hand er ßeen att heßne,

(2375)

Men nar hand kommer, huorlenghe hand bider,

Tha straffer, att thett hordelliig ßuider.

Saa wiill hand thette oc ey forgetthe,

Hand kandtt mig oc myn skade op retthe,

Nar hans wille siger ßaa thiill;

(2380)

Vthy thett hob ieg bliffue wiill.

Snaphanenn.

Att lyckenn er fulld godtt itt stycke,

Thett lader ieg mig nu wißellig tycke;

Att lyckenn gaar offuer hog byrd oc ett,

Thett kandtt ieg nu forstande rett,

(2385) Fordj ieg haffuer thett nu forsygtt,

Ieg hagde icke agtt att springe ßaa hygtt.

Mynn woning haffuer weritt wdj skoff oc kratt

Thiill thenne tiid, baade dag oc natt;

Huor ieg kunde plustre, røffue oc ßnape,

(2390) Ther worre mynne hender raske oc rappe.

Ieg sparitt huerkinn mandtt eller quinde,

Piger eller dreng, huo ieg kunnde finde,

Ieg tog, huad the hagde mett att fare,

The kunde thenem alldriig ßoo foruare.

(2395) Mange setthe oc ther hoes theris liff,

Ther icke wille slippe wden kiff

Theris pening oc gotz, huadtt the formaathe,

Theris guld oc ßøllff, huad the otthe;

Ieg tog well klederne aff theris bag,

(2400) Dog ieg hagde der tiill ingen ßag,

Men huem wiillde legge aff mett minde,

Thenem wiillde ieg icke sla eller binde,

Icke stedde ieg heller stalld brødre mynne,

Att the skulle thenem sla eller pine.

(2405) Saa hagde ieg agtthett rigdom att faa,

End dog ieg kunde thett icke naa.

Nu er ieg bleffuen ind anden mand,

Stor welde er mig kommen tiill handtt,

Ieg er nu kommen wdj borgemesthers sted

(2410) Oc haffuer nu nock att giørre mett;

Dog wed ieg, thett er icke skeedtt

For mynn fromhett eller duellighett,

Tacetur. Men mere aff euenturs slumpe lycke,

Att ieg skulle eriliigt folck fortrycke.

(2415) Tiill itt skalckhett att giørre lod ieg mig kiøffue,

Thett wiillde ieg icke gierne røbe,

Ieg huisker thett heller alle wegne,

Lige som thett pleyr i skrep att regne,

Fordj ieg kandtt icke megitt tiige,

(2420) Thy maa y well myn skalckhett wiide:

Mange skøne steder erre brentt,

Oc megitt gott forderffuit oc skientt,

- Beßynnderliig thenne welldiige statt,
 Vdj huillkenn ieg acter att giørre mig gladtt;
 (2425) Then hialp ieg tiill att brende i glød,
 Then gerning wor mig løstig och ßød,
Dicetur. Ther mett er ieg oc bleffuen ind herre,
 Dog mange lider nu megitt thißuerre.
 Huor lenge mynn herredøm kandtt nu vare,
 (2430) Thett lader ieg staa syn egen fare,
 Men hagde the ellers kientt mig rett,
 Ther haffuer mig tiill sliig welde ßett,
 Tha hagde the anderledis ßeett thenem om
 Oc merctt, att ieg wor icke from.
 (2435) Dog skulle ieg mig icke ßelluff laste,
 Thett kandtt mig snartt fraa magten kaste,
 Ike maa ieg heller mig ßelluff priße,
 Saa sige the lorde oc de wiße.
 Thett lader ieg schabe sig, som thett wiill,
 (2440) Oc ieg hollder mett Kortt Wendings spiill,
 Ieg tager godtt, men ieg kandtt faa,
 Oc bliiffuer ind herre oc laddt ßaa gaa!

Kremerenn.

- Nu kandtt ieg mercke oc rett besinde,
 Att offuerflødiig drick oc wnde quinde
 (2445) The setthe mange narkapper paa
 Oc røffuer thenem alltt theris wißdom fraa;
 Icke eniste the wnge narre oc giecke,
 Ther dricker oc boler mett skøger oc ßecke,
 Men oc ßaa gamle oc wiße mendtt
 (2450) Haffuer the fraa all forstandtt foruendtt;
 Saa haffuer the oc ßaa ragitt mig illde,
 Siden ieg kom wdj theris giillde.
Tacetur. Ieg hagde baade gotz oc peninge noch,
 Nu staar ieg ßom ind plockitt koch,
 (2455) Mynn kram wor X^m gylldenue werdt,
 Thett er alltt ßamen illde fortert,
 Mett horer oc skøger oc løße quinde
 Haffuer ieg forslemmitt bode mere oc minde.
 Alltt thett, mynn fader oc moder otthe,

- (2460) Oc alltt thett, ieg ther thiill bellff formotthe,
 Som ieg hagde samblitt wdj mange lande,
 Thett er alltt bortthe mett forriig oc wande.
 Ieg hagde icke trott, thett kunnde saa gange,
 Att mynn rigdom kunnde ende fanghe,
 (2465) Nu maa ieg tage oc føle ther paa,
 Att alltt mynn lycke er gangen mig fraa.

Dicetur. Men hagde ieg mig inn hustrw fott,
 Then tiid ieg hagde saa megitt godtt,
 Tha hagde ieg weritt then rigiste mandtt,
 (2470) Ther findis kanndtt wdj itt landtt.

- Nu wille ieg heller hoes skøger bliffue,
 Endtt ieg wiillde mig wdj egteskaff giffue.
 Besynnderliig hagde ieg in skiøge kier,
 Hende wille ieg alltiid werre ner;

- (2475) Hun haffuer ritthellig strogitt mig wd,
 Saa thett luidet wdj myn hud,
 Hun kunde fallskelliig kyße oc klappe,
 Hun skaar mig rett in narre kappe,
 Hun kunde oc øret ther tiill sette,

- (2480) Rett alldriig kandtt ieg hende forgetthe.
 O, huadtt hun loffuit mig megitt gott,
 Indtiill hun hagde myn gode ting fott!
 Siden setthe hun mig wid benckens ende
 Oc lod, som hun mig alldrig kiende.

- (2485) Thy raader ieg nu huer danne mands barn,
 The hollde thenem icke tiill skiøger oc skarn,
 Mett mindre end the wille fare illde,
 Men thette lerde ieg alltt forbiillde;

Ieg finder nu, icke megitt gladtt,

- (2490) Att wngdom oc wiilddom icke føllgis adtt.

Orsag ieg eder nu siige wiill,

Att ingen skall bruge sligtt narre spiill:

Alldriig er nogen saa dygdellig oc godtt,

En skøge foruender ey alltt hans blodtt,

- (2495) Paa hans neße setther hun briiller,

Som in bæcke pibe hun hanem stiller;

Alltiidtt skall hand paa døren ware

Oc sette sitt liif hoes skiøgen tiillfare;

- Om ther kommer nogen sterckere end handtt,
 (2500) Eller then, hun beedre lide kandtt,
 Tha skall handtt antthen døren vige
 Eller stundom slaes mett iij tiillige;
 Stundom bliiffuer hanem døren ßaa trang,
 Handtt faar ind skramme spande lang.
 (2505) Mangen ßetther oc tiill foruedtt
 Bode godtz oc pening oc liffuett mett;
 Hand giør end thett, der er end werre,
 Fortørner syn kierre gud oc herre;
 Ther tiill skall hand sig oc befrycte,
 (2510) Hand misther syn ere oc gode rycte
 Mett gotz oc peninge, huadtt hand kand haffue;
 Maa thett icke werre in fendens plaffue?
Tacetur. Thette wnde haffuer ieg allene frest,
 Ieg løb hen ßom itt anditt best;
 (2515) Nu er ther clemme paa myn halle,
 Att ieg kandtt ingen mand betalle,
 Thy maa ieg lide baade iammer oc nødt
 Oc wiille nu heller, att ieg wor dødt.
Dicetur. Ett exempell maa ieg nu andre werre,
 (2520) Theris gods mett dobell oc drick forterre;
 Thy ßeer eder nu wdj spegell paa mig,
 Att huer kandtt bedre foruare sig.

Poßepillthen.

- Lenge løb ieg mett staff oc poße,
 Mett palltiig kiortell oc reuen hoße,
 (2525) Ieg løb omkring for huer mands dør,
 Lige ßom ieg haffuer sagtt eder før.
 Ieg fullde in kierlling, oc hun wor blind,
 Thiill gud gaff mig itt andiitt synndtt;
 Vdj ind beck lod ieg hende lige,
 (2530) Ieg wiille icke lenger mett hynnde tygge.
 Nu haffuer ieg well foruundett myn nødt,
 Gud haffuer mig ßentt bode biering oc brød,
 Thy tacker ieg gud, wdj hymmellen boer,
 Som ingen forlader, ther paa hanem troer.
Tacetur. Thett første ieg kaste mynn poße oc staff,

- Thiill ind kiøbstedtt ieg mig gaff,
 Ther fick ieg tieniste hoes ind mandtt,
 Then rigeste kremere wdj itt landtt.
 Paa kostellig kram wor handtt ßaa riig
 (2540) Oc lagde paa werden ßaa megen fiig,
 Att ieg hans riger¹⁾ icke kiende,
 Føre handtt sitt synnd tiill dorskab wende.
 Alltt synn forstandtt handtt platt omskiffte,
 Menn ingelund wiille hand sig giiffthe,
 (2545) Hand bleff fortuilliitt paa ind ßeck,
 Hun giorde hanem tiill ind arm gi|eck;
 Handtt drack oc bolliitt ßaa lenge mett hinde,
 Att hand forloritt bode wid oc ßinde,
 Saa tog hand tiill att doble tiill mett,
 (2550) Bode hoes then skøge oc anden stedtt,
 Indtiill hans gotz gick platt paa grund,
 Thiß werre hans lycke wor saa wnd.
 Om ßider beßlog hanem armod oc ßorrig,
 Saa fick hand mig ind kippenkorrig,
 (2555) Att ieg skulle gaa omkring paa landtt
 Oc ßamble peninge tiill hans handtt,
 Ther handtt synn drick kunde mett opholde,
 Thett regthe icke tiill, ehuaadt ieg ßolde.
 Om ßider ther ieg skulle rengskab giørre,
 (2560) Tha wiillde hand mig slett inttet hørre;
 Hand gaff mig korrig, kram oc ware
 For mynn tienniste oc lod mig fare,
 Ieg tog tiill tacke oc hanem gode natt bødt,
 Siden haffuer ieg hagdt ßlett ingen nød.
Dicetur. Saa lenge haffuer ieg boritt kippen korrig
 Oc hollpitt mig heen mett lon oc borrig,
 Saalltt naalle oc hefter mett slig ßmaa kram,
 I huor ieg for i landen fram,
 Att ieg er mandtt for M daller,
 (2570) Ther mett ieg daglige mig befaller
 Then ewighe gud wdj magtt oc woldd
 Oc tacker oc loffuer hanem tußen folld.

¹⁾ Skal vistnok være: rigdom.

- Ieg wiill mig giiffue wnder egtheskabs regell
 Oc holldede mynn hußbondtt for itt spegell
 (2575) Oc tage mig nogitt bedre tiill ware,
 Lade drick oc dobbell oc skøger fare,
 Oc bede mynn gud aff hierte oc ßinde,
 Att handtt giiffuer mig in danequinde.
 Saa wiill ieg fulldwell slide myn tiidtt
 (2580) Oc tacke mynn gud, mig er ßaa blidtt.

Kiøbmandenn then første.

- Nu wed ieg alldriig, huadtt ieg skall tencke;
 Meden armod kunde mynn stad forkrencke,
 Tha tør ther ingen ßige sig frij,
 Att handtt skall gange armod forbij.
 (2585) Ieg wor ßaa rig, huortt ieg mig wende,
 Att ieg paa gotz wiste ingen ende;
 Alle the rinker, ind kiøbmandtt wiste,
 Thenem kunde ieg alle bruge mett liste.
 Baade thiill landtt oc ßaa tiill wandtt
 (2590) Tha slois mig rigdom nock tiill handtt,
 Ieg kiende thett icke for guds gaffue,
 Ther fore lader gud mig nu ßaa plaffue,
 Att ieg haffuer icke naall wdj weg,
 Icke heller ßalltt noch tiill itt egh,
 (2595) Att alltt mynn ogger oc gerighett
 Oc alltt mynn store surfittighett,
 Ther føre kunde pening noc ßammen bringe,
 The due icke nu ind flue winge.
 Vdaff ogger hagde ieg mynn daglige føde,
 (2600) Fast mere endtt nogen wantroo iøde;
 I huem ieg lonthe ind daller att bruge,
 iij huide gaff hand mig huerie wge,
 Tthett giorde baade kiøsteds mend oc bunde,
 Then rentthe hun nogitt drage kunde.
Tacetur. Sex tußenn daller hagde ieg paa rentthe,
 En stor sum kunde thett aarlig op hentte,
 Oc hoffuittstollen wor all lige stoer,
 Baade himmellig oc stille ieg der mett foer;
 Offuer mynne peninge wor ieg ßaa karrig,

- (2610) Att Euclio handtt wor icke saa narrig.
 Wor sogneprest straffit mig idelliig
 For myn ogger oc anden suig;
 Hand badtt mig haffue sligtt fordragtt,
 Ther wor in rett fordømmellig sag,
- (2615) Oc tage mig tiill ind anden waanne,
 Att ieg forgeffuis skulle berge oc laane
 Oc alldellis ther aff inthett wennthe,
 Antthen ogger eller synndiig rentthe.
 Ieg suaritt hanem ind gang offuer buorde
- (2620) Mynn rette mening, thett beste ieg tuorde:
 Viill nogen bruge mynne peninge oc daller,
 Best er thett, att handtt rentthen betaller;
 Ieg er icke plictig att faa hanem mitt,
 Ther inthiitt giiffuer mig wttaff sytt.
- (2625) Om Sider wiillde handtt mig intiitt skonne,
 Ther ieg brugthe heen myn gamble wonne;
 Handtt bandtt setthe mig aff predicke stoell,
 Oc fenden wdj wolld handtt mig befoell,
 Intiill ieg giorde pligtt oc boedtt
- (2630) Oc saadan ogger attage forloett.
 Icke wed ieg, huor handtt satte i bandtt,
 Siden kunde ieg rett intiitt lande:
 Først komme the wdj brøst oc skade,
 Ther minne peninge paa rentthe hade,
- (2635) Att the blett intiitt betalle kunde,
 Anthen hoffuitt stollden eller rentthen noyerlunde;
Dicetur. Ther epther inden in stackitt stundtt
 Gick alltt mitt gotz oc biering paa grund,
 Att thett er bortthe fenden wdj wolld,
- (2640) Alltt thett, ieg haffuer bode kiøbt oc solldtt;
 Nu haffuer ieg icke mere ther aff,
 End then, ther gaar mett polse oc staff.
 Mynne peninge wiillde ieg wdj himmerig haffue,
 Nu haffuer ieg fott in anden plaffue;
- (2645) Her haffuer ieg gotz oc peninge misth
 Oc frycter, att ieg faar inttitt hist.

Kiøbmanden then andenn.

Gudtt haffue loff oc euig tack,

Nu haffuer ieg slett ingen brack!

Armodtt hadde ieg in stackitt tiidtt,

(2650) Oc lycken wor mig nogitt vbliidtt,

Men nu haffuer gudtt thett saa foruentt

Oc synn benedidellse tiill mig sentt,

Att ieg haffuer noch wdj alle wraar,

Oc rigdom mig daglliig dag tiillblar.

(2655) Alldrig wed ieg, huor lunde thett kommer,

Anthen om winther eller om sommer.

En stund tha hadde ieg lidin nerring,

Ther epther satte ieg oc myn therring;

Ieg giifte mig wng, oc thett er wist,

(2660) Men inthiitt godtt haffuer ieg ther for mist.

Ther gud gaff mig myn dannequinde,

Tha gaff hand mig alltt gott mett hinde,

Hun forde mett siig baade glede oc lycke,

End dog hun hadde icke megiitt smycke;

(2665) Men dyg oc tugtt mett heder oc ere,

Som in dannequinde bør att berre,

Ther er hun herlliige smyckiitt mett,

Ther trøsther oc gleder ieg mig wed.

Tacetur. Ieg haffuer ind nabo, ind wnderlliig mand,

(2670) Saa gerig oc karriig som were kandtt;

Handtt wor saa riig paa syllff oc guld,

Dog handtt kunde alldrig bliiffue fulld,

Att hans eyedomm hadde ingen ende,

Staar ogger hadde hand oc for hennde;

(2675) Nu tyckis mig, hanem gaar verden emod,

Sidenn myn lycke er bleffuen mig godtt,

Strax som ieg begyntthe att truffuis,

Tha begyntthe handtt adtt fordriffuis.

Saa wnderlliig ganger hiulliitt omkring,

(2680) Att thett er well in vnderlliig ting,

Thett ind mandtt ganger thiill gode,

Thett gangher ind anden ingen¹⁾ tiill mode,

¹⁾ Skal være: igen.

Ther kommer io ingen skade paa landtt,
 Ther nogen igien ey gaffne kandtt;
 (2685) Saa haffuer Kortt Wennding ind anden forwandlit
 Oc ther emodtt well mett mig handlitt.

Dicetur. Ieg tacker gud oc myn danequinde,
 Mig lider nu well baade wde oc inde;
 Hagde ieg hende nu wid myn handtt,

(2690) Tha skulle ieg quede in wiße paa standtt,
 Thett skeer well, nar ieg faar hynnde fatt,
 En gang inden medie natt.

Embitzmandenn then første.

Alle the embeder, ther ieg haffuer lertt,
 The ere nu icke ind pening werdt,

(2695) The haffue nu lagtt mig øde wdj grundtt,
 Thett hagde ieg icke troitt itt stund.

Ieg wor suder, oc ieg wor smedtt,
 Skredder gierning brugte ieg oc medtt,

En tømermandtt oc ind bødicker,

(2700) Ind rimsmider oc smedicker;

Ieg kunde oc mange embeder flere,

Som ieg kandtt icke op regne herre,

Ieg brugte thenem oc saa som ind mand,

Nu tyckis mig, att ieg inthiitt kandtt;

(2705) Men hagde ieg lertt itt embede well

Oc brugtt thett ene mett rett oc skiell,

Tha hagde mynn ting werriitt bedre fatt,

Att armodtt hagde mig icke trengtt saa bratt.

Thett sprock er santt, som mig kandtt tycke,

(2710) Att siu embeder ere siu wlycke.

Nu er ieg lige som in vibe,

Ther alle tuer wiill ene gribe,

Om sider kandtt hun icke forbede

Then tue, hun haffuer wdj synn rede;

(2715) Saa wille ieg oc saa tage alltt ting ware,

Ieg motte tha lade thett meste fare.

Tacetur. Mange suenne holltt ieg itt stund,

Nu kandtt ieg icke føde ind hunndtt;

Huor thett gaar tiill, ieg ey forstaar,

- (2720) Att werdtzens handell sig ßaa wndslar,
 Att the, ßom føre hagde nock att giiffue,
 The tygge nu oc fattige bliffue,
 Oc mange, ther hagde staar fattigdom,
 The komme nu op tiill staar rigdom.
- (2725) Ieg troer, Kortt Wending regerrer fast,
 Hand haffuer nu mangen wdj halmen kast,
 Ther føre wdj bløde senghe monne lige,
 Att the gaa nu omkring att tygge,
 Oc mange, ther laae wdj skarn oc aske,
- (2730) The haffuer nu guld oc peninge wdj taske.
 Att werden hagde slig claritt att skiencke,
 Thett kunde ieg alldriig førre tencke,
- Dicetur.* Thy raader ieg alle, ther well wiille fare,
 Tage sig icke werden ßaa megitt ware;
- (2735) Mig haffuer hun skienckiitt, fattiig mandtt,
 Som hun rett ilde forßuare kandtt.
 Ieg er icke ene wdj thenne¹⁾ tall,
 Ther werden biuder ßinne ware fall,
 Men then er wiiff, ehuor thett gaar,
- (2740) Ther aller minst mett hende kiøbslaar,
 Thy hun wiill paa thett siisthe ßuige,
 Thett maa ieg kienndis oc mynne lige.

Embitzmanden then anden.

- Ieg haffuer weritt ind arm mandtt,
 Ett embitt haffuer ieg lertt oc kandtt,
- (2745) Thett haffuer ieg ideliig wariitt wpaa,
 Inthiitt arbeyd lodtt ieg tiilbage staa;
 Nu haffuer gud ßaa hiullpiitt mig,
 Huor thett gick tiill, wed icke ieg,
 Att ieg haffuer gotz oc pening fott,
- (2750) Oc gud haffuer ßentt mig megitt gott.
 Ieg lodtt mig nøyge mett myn lycke,
 Armoddtt lod ieg mig ey fortycke,
 Miitt embett bleff ieg hordeliig wed
 Oc bleff ind suder ephther gamell ßeedtt.

¹⁾ Formodentlig Srivfeil for: theris.

(2755) Nu wiille embitzmendtt bruge kiøbenscaff,
Thenem ßelluff thiill staar schade oc taff;

Ther nygis icke nu mangel mandtt

Mett sitt embitt, ther handtt kandtt.

Embitzmendtt wiille nu kiøbmendtt bliffue,

(2760) Theris erlliige embeder offuer att giiffue,

Kiøbmendtt ßlaar støre handdell wpaa,

End the well betalle maa;

Borgere wiille nu bønnen werre,

Bynder wiille nu thiill schole att lere,

(2765) Clercke wiille oc werre bynder,

Saa bliffue oc mange tiill wiunder¹);

The, wdj egtheskab erre gifthe,

The wiille gierne ind partt omskiffthe,

Saa nøggis nu ingen mett ßynn lycke,

(2770) Att gud handtt thett maa skøtt fortycke.

Tacetur. Lige som poethen Horatius schriffuer

Oc ther wdj slett inthitt liffuer,

Att hoffhesten wiille thett gierne ßaa haffue,

Att handtt motthe gaa wdj ploff att draffue,

(2775) Then lade oxen mener tuertt emodtt,

Att handtt tiill ßadell oc betßell er godtt,

Saa nøggis oc ingen mett ßytt kalld,

Oc ther faare fanger mangel falddt.

Thy kandtt mig inthiitt bedre tycke,

(2780) Endtt huer handtt nøgis mett ßyn lycke

Oc mett thett kalld, hand er wdj,

Oc bruge thett rett oc arbejde frij;

Saa wiill gud hanem benedide

Oc føde hanem well foruden quide.

(2785) Myn embitz broder, the mange embeder kunde,

Handtt er nu plætt forderffuit wdj grunde,

Handtt er ind treell mett all ßyn bram,

Oc mitt embitt haffuer hollpiitt mig fram;

¹) Det er af ovenstaaende Linier klart, at Forfatteren har kjendt den gamle Spaadom om Danmarks Skjæbne, som Worm senere aftrykte i sine Monumenta Dan. p. 309, og hvis Slutning lyder: Herremænd skulle blive Kjøbmænd, og Præster til Bønder, og Bønder til Vidunder.

Dicetur. Thy tacker ieg gud for naaden syn
 (2790) Oc nøgis well mett lycken myn.

Høstruenn.

O herre gudtt, allting formaa,
 Hui monne werden foruandles ßaa?
 Thett maa ieg ßiige, mig arme quinde,
 Att mitt gotz skulle ßaa forßuinde!
 (2795) In stund hagde ieg noch aff guds ere
 Oc alltt then rigdom, ieg wille begerre,
 Nu er ieg bleffuen baade wßell oc arm
 Oc daglig maa ße mynd egen harm;
 Hagde nogen sagtt mig ßlii[g]tt itt stund,
 (2800) Ieg hagde hanem ßlagiitt wpaa hans mund.
 Then tiid, myn hußbundtt fraa mig døde,
 Ther wor myn hiertens blomme oc ßøde,
 Tha fick mitt hierte fulld staartt itt skaardt,
 Ther hand bleff baren aff myn gaar.
 (2805) Handtt wntthe mig ßaa hiertelig well;
 Gudtt tage ßaa blidelig emodtt hans ßiell,
 Som hand wor mig bode blijdtt oc godtt,
 Tha møder hanem itt gladeligtt modtt,
 Thy handtt wor mig ind hiertens mand,
 (2810) En bedre sig ingen ynske kandtt.
 Handtt wor mig god bode aarlliig oc ßilde;
 Vden ieg thett ßellff forskyllde wiillde,
 Tha fick ieg icke itt ordtt aff wrede,
 Huor skall mand ßlig ind mand oplede?
 (2815) Tha kunde ieg icke rett skiøn ther paa,
 Føre ieg hanem ßagnitt wdj huerie wraa;
 Nu kandtt ieg thett well bedre tencke,
 Siden ieg er bleffuit inn fattig encke.
Tacetur. Epther handtt wor dødtt in stackitt tiidtt,
 (2820) Tha bleff mig lycken mere vbliidtt;
 Ieg misthe mynne børn, baade store oc ßmaa,
 Oc tha gick alltt myn glede mig fra;
 Aff pestelentze døde the ßaa faghe,
 Oc ieg motthe ene bliffue tiilbage,
 (2825) Vden mynn ellsthe ßøn oc verig,

Handtt bleff fortuilitt paa in herig.

Hun strøg hanem wd oc thode hans halle,

Men ieg motthe laghet alltt bethalle;

Handtt bolliitt saa lenge mett then Beck,

(2830) Att huer mandtt holtt hanem for ind geck.

En affthen kom handtt ther i in kiiff,

Ther motthe handtt lade sitt wnge liff,

Sligh forrig er mig hendtt oc møde,

Siden myn kierre hußbunde døde.

(2835) Huad forßuar ieg haffuer oc mynne lige,

Oc mest eblandtt the mectige oc rige,

Thett maa nu gud wdj hymmelen kiende,

Handtt kand alltt myn forriig foruende.

Dicetur. Ieg er nu som itt enliggt tree,

(2840) Ther haffuer huercken lyy eller lee;

Venner hagde ieg nock itt stundtt,

Indthiill myn bierring gick paa grund;

Mange, ther mig monne førre klappe,

The mig nu daglige hordelig nappe.

(2845) Huor wiill ieg heen, ieg arme quinde?

Ieg maa nu lide bode wde oc inde,

Emeden thett gudtt saa haffue wiill

Epther thenne werdtzens behendig spill.

Ieg wor føre hoffmodig wdj syn oc agtt,

(2850) Ther ieg wor rig oc hagde magtt,

Thy straffer nu gudtt migh retthellig

Oc lader mig lide armodtt sliig;

Gud giiffue mig herre tollmodighett

Oc siden thenn euighe salliighett!

Skøgenn.

(2855) Thenn gud, som raader offuer alle tynng,

Handtt haffuer nu wentt myn lycke omkring

Oc giiffuet mig thett, ieg daglige badtt,

Thy er ieg nu wdj hierthitt gladt.

Ieg wor in fattig skiøge itt stundtt,

(2860) Mynn lycke wor mig wbliid oc wndtt;

Wßell løb ieg om werden wiilld,

Vor slagen oc dragen aff mangeln wmiilld,

Aff hoffmendtt oc bomendtt, huo tiill wiillde trede,

Tha motte ieg stymper werre tiill rede.

Tacetur. Mange brugtthe mig tiill syndtt oc spott,

Oc ingen wiillde mig nogitt gott.

Om sider bleff ieg mig selluff vredtt,

Att ieg skulle werre saa slem oc leedtt,

Mig skammis ther wiidtt wdj huerie wraa,

(2870) Att ieg skulle paa iorden gaa

Oc daglig saa ilde oc blemmellig

Fortørne myn gud wdj hymmerig.

Thy manitt ieg gud bode aarlig oc silde,

Hand sig offuer mig forbarne wilde,

(2875) Att ieg motte komme fra slig in nødtt

Oc tiill itt erliigtt, skamløst brødt

Oc icke saa løbe om werden wiilld,

Saa platt forloren oc rett fortuilldtt.

Ehuor ieg gick att gaden fram,

(2880) The huyett ephther mig mett spott oc skam,

Mig ropthe oc skreg paa maningen gieck

Oc kalliitt mig hore, skøge oc Beck;

Ieg gick oc luritt oc motthe thett hore,

Som in so, ther er skitt paa øre;

(2885) Huor wille ieg heen, ieg wble quinde?

Ieg wor bedrøffuit wdj hiarte oc sinde.

Dicetur. Ieg badtt oc manitt saa inderlligh

Then euige gudtt wdj hymmeriig,

Att hand wille mig syn miskund thee

(2890) Aff synn gudommeliig leggende fee.

Om sider hørde tha gud myn bøn;

Icke ephther myn egen fortienthe løn

Men ephther hans store, wliigellig naade

Haffuer hand mig frellst aff thenne waade;

(2895) Hand tog mig op aff skarn oc dreck,

En arm, forloren, skidden seck,

Oc gjorde mig thiill in dannequinde,

Sligtt bør mig well att dragis tiill mynde

Oc tacke myn gud bode dag oc natt,

(2900) Att hand icke forskødttt mig platt.

Nu haffuer ieg ind danemandtt fott,

Hand giør mig ere oc megitt gott,
 Handtt er mig bedre aff hiertens grund,
 Endtt XX eller XXX warre itt stundtt.

(2905) Ieg skall och holde hanem loffue oc troo
 Oc skiffthe mett hanem bode glede oc roo,
 Att schyllden skall alldriig findis hoes mig,
 Thett stund ieg leffuer mett hanem queg.

Tacetur. Kunde ieg mynne hender wnder hanem brede,

(2910) Tha wiillde ieg gierne werre tiill rede,
 Ellers burde mig alldriig att lide well,
 Om ieg giorde hanem anditt endtt skiell.

Gudtt were loffuit, wy haffue icke nødt,
 Vy haffue nock bode bierring oc brød;
 (2915) Gud wnde os here saa sammen att lifue,
 Att wy motthe arffue thiill hymmerig bliffue!

Bundenn then førsthe.

Hiellp gud oc ploffuen thiill bedre lycke!

Mig tyckis, the hiellper icke nu itt stycke;
 Ieg wedtt icke, huem ther hiellpe kandtt,
 (2920) Meden ieg er bleffuen ind fattig mandtt.

Ieg wor saa rig, huortt ieg mig wenthe,
 Att ieg visthe ther paa ingen ende,

Ieg hagde noch wdj huße oc lade,
 Førre endtt mig tiillslog thenne skade,

(2925) Bode oxen oc stude, bode fee oc faar,
 Thett alltt sammen nu tiill bage gaar.

Mynne skønne heste, ieg holltt paa staallde,

Mynne degllige foller, ieg hagde wdj wolde,
 Mynne mange degllige kalluff oc kiør,

(2930) Mynne fede gallthe oc herllige søer

The erre alltt bortthe alltt fra myn handtt,

Mett mere, ieg icke op regne kandtt.

Ther erre nu thomme bode arck oc bing,

Som ieg hagde wdj myn gode ting,

(2935) Ieg haffuer nu huercken meill eller malltt,

Huercken gaas eller hønne, grijs eller galltt;

Thett er alltt bortthe, alltt sammen i grund,

Dog ieg hagde noch att sellig itt stund.

- Tacetur.* Mynne mange daller, mitt guld saa rødt
 (2940) Ere bortthe, som the wore brendtt i glød,
 Mynne deglige børn ere alle døde,
 Ther skulle mig i myn allerdøm føde,
 Mynn hustrw maa nu for andre weffue,
 Ther føre hagde noch wdj spißell oc kleffue.
 (2945) Huadtt thett maa were ind ynckelig harm,
 Att ieg nu skall werre saa arm,
 Oc myn broder, then luffige treell,
 Hand triffuis nu oc lider well!
 Handtt lide tiillforn bode hunger oc tørst,
 (2950) Nu løsther hanem att leffue først,
 Mitt gotz forßuinder som hør for illdt,
 Oc handtt bliffuer mechtig, rig oc giilld;
 Hand gledis, handtt skall myn arffuingh bliffue,
 Mig tyckis, handtt arffuer mig i lifue,
 (2955) Mitt gotz handtt anthen wißellig stIELler,
 Eller handtt mett andre tiuffue fieller,
 Heller gudtt haffuer kast mig heffn wpaa,
 Om ieg ellers kandtt rett forstaa.
 Mynne¹⁾ broder nu staare heste riider,
 (2960) Hans kone ledsk oc engellste bliider,
 Theris børn, ther ginge bode nagne oc reffne,
 Erre nu well kledde oc herlige treffne;
 Thy wiidtt ieg icke, huadtt ieg skall siige,
 Huadtt heller ieg skall talle eller tiige:
 (2965) Thaller ieg, tha skulle mig mange hade,
 Thy tiier ieg heller mett myn skade.
Dicetur. Ieg er tiillfretz, ehuor thett gaar,
 Mett myn hellßott ieg here staar,
 Mynne siisthe dage ere komne wist,
 (2970) Thett wollder mitt gotz, ieg haffuer nu mist;
 Ieg kannndtt icke leffue mett saadan forrig,
 Alldriig farer ieg mere tiill torrig;
 I myn døðßeng wiill ieg heller ligge,
 Endtt ieg wiill gaa omkring att tygge.

¹⁾ Skrivfeil for: Mynn.

Bundenn then anden.

- (2975) Att godtt toll alldriig wndtt ende fick,
 Thett kandtt ieg nu forstande tiill prick;
 Gud werre loffuit wdj euighedtt
 For synn mischunndtt, hand haffuer mig teedtt!
 Ieg wor saa wßell oc arm ind bunde,
- (2980) Som wdj X herreder findis kunde,
 Ther tiill ind fattiig wge dags mandtt,
 Mitt brødt thett oddt ieg icke wdj bandtt.
 Ieg hagde huercken harig eller ploff,
 Myn ildebrandtt motthe ieg berre fra skoff,
- (2985) Ieg hagde huercken woghn eller hesthe,
 Thy ieg kunde icke sligtt forlesthe;
 Ieg hagde huercken oxo eller koo,
 Huercken faar eller lam, grijs eller ßoo,
 Slett inthett wden klar idell armodtt,
- (2990) Gudtt were loffuit, mig wor saa godtt!
 Mynn fattigh hustrw, ieg mig fick,
 Bode wlden oc nagen hun for mig giick,
 Mynne arme, fattige børn oc ßmaa
 The ginnge oc huer dag lige saa,
- (2995) Saa gick ieg oc saa ßelluff mett,
 Ieg kunde icke andiitt komme aff stedtt.
 Mett alltt myn treldom oc store møde
 Tha kunde ieg neppe skrabe tiill føde,
 Att wy skulle icke ßuellthe ihiell,
- (3000) Men nu haffuer gud hugßualliitt oß well;
 Hand haffuer nu wentt wor lycke omkring
 Oc giiffuett os aff syn gode ting,
 Att wy haffue riigdom oc guds ere,
 Saa megiitt ßom wy wiille mest begerre,
- (3005) Bode gotz oc peninge, fang oc feg,
 Att lyst er wdj wor gaar att ßee,
 Oc alltt thett, wy wiille mett wage oc ßoffue,
 Thy kandtt ieg alldriig gudtt fuldloffue.
- Tacetur.* Saa bradelliig fick ieg ßlig riigdom,
 (3010) Att ieg wedtt alldriig, hueden dett kom.
 Myn broder, ther wor saa welldiig oc rig
 Oc wor saa karig ßom ind tig,

- Handtt er nu bode wßell oc arm,
 Att handtt gaar skött oc dør aff harm;
 (3015) Ieg frytther, handtt skall sig ßellßf henge,
 Om gudtt hans lifß wiill spare lenge,
 Rett ßom ind bolldtt handtt ßamen krymper,
 Att thett er stor ynck mett then stymper.
 Endtt dog handtt wor mig haar oc wnd
 (3020) Oc giorde mig inthett gott ett stundtt
 Oc alldriig hugßualliitt mig i myn nød
 Mett itt stycke mulliitt brødt,
 Then tiid hand wor bode riig oc bolld
 Oc hagde ßaa megiitt guds ere i wold,
 (3025) Dog wiille ieg hanem nu gerne gißfue
 Bode klede oc føde, meden hand monne lifßue,
 Oc ßetthe hanem hoes myn egen ßiide,
 Att handtt skulle ingen armod lide.
 Nu troer handtt mig ther inthiitt tiill,
 (3030) Inthiitt gott handtt aff mig haßfue wiill,
 Hans hustrw, then erlliig danne quinde,
 Hun er oc lige ßaa tiill ßinde;
 Thy wiill ieg thenem gudtt befalle,
 Handtt kandtt oß alle best hußualle.

Børger ßønnen.

- (3035) Rett alldriig hagde ieg troitt ett stundtt,
 Att myn lycke skulle bliffue ßaa wndtt;
 Ieg wor itt stund ßaa lystig oc biert,
 Nu er der klemme kommen paa myn ster tt.
 Ieg drack oc doblett bode dag oc natt,
 (3040) Ieg tenckte, ieg hagde rett werden fatt,
 Thett holtt ieg for then retthe kaas
 Alle netther att huggis oc ßlas;
 Att løbe wdj kroer, ßlla døre op,
 Nar ieg hagde fylditt fulld myn krop,
 (3045) Thett holtt ieg for myn försthe glede,
 Huem ther wiille ßlas, tha wor ieg rede.
 Ieg wiille alltt dricke then ßiisthe kande,
 Thett wolltt mig tiidtt ind blodig pande,
 Somme ßinde fick ieg hug hyn tørre,

- (3050) Att ieg kunne ilde kryffue att dørre;
 Thett hiallp icke lenger nogen stundtt
 Endtt wid in pølse att binde ind hund:
 Strax som ieg kom igen tiill pas,
 Tha giorde ieg mig bode knubbit oc huas,
- (3055) Att ieg wiille alltt myn skade heffne
 Oc hugge igen, ther skind skulle reffne.
 Ieg giorde mig ßaa ynckelliig farllig,
 Mynn ßag kunde ieg icke handle warligt,
 Thy gick mitt anßlag tiidtt tiillbage,
- (3060) Saa finder mandtt¹⁾ kragen ßynne mage;
 Ingen tiidtt kunde ieg werre ßaa bøs,
 Att ieg fantt ey ind anden knøøs,
 Ther wiille oc huggis io ßaa gierne
 Oc hagde ßaa wiilld oc tynndtt ind hierne,
- (3065) Som ieg kunde haffue wdj nogre maade,
 Thy tog ieg tiire skade endtt baade.
 Ieg hagde in²⁾ bolle ßjre eller fem
 Oc in for alle, hun wor icke ßlem;
 Hynde thiill wiillde bar ieg in far[i]e,
- (3070) Ieg wennthe icke stock wpaa myn harie,
 Then farie hunn wor brun oc blaa,
 Vdhuggen wdj mange stycker ßmaa
 Oc skaaren wdj mange gylliske blommer,
 Then bar ieg baade winther oc ßommer.
- (3075) Nu er hans³⁾ farie wallmells braa⁴⁾,
 Reffuen wdj mange pallther oc ßmaa;
 Fore flouell, damask oc gyllden stycke,
 Ieg hagde tha tiill myn farie oc ßmycke,
 Rett ilde haff[uer] ieg myn farie skiffitt,
- (3080) Lige som ieg hagde werrit giiffitt,
 Men ieg wor giiffitt bode tiidtt oc ilde,
 Vdj synndtt oc last, bode aarllig oc ßilde.
 Mynne kleder wore føre bremmet omkring
 Mett pußementt oc anden ting,
- (3085) Nu ere the bremmitt mett gamelltt flod,

¹⁾ Dette Ord synes at være urigtigt læst af Afskriveren.

²⁾ Vistnok Skrivfeil for: til. ³⁾ Skal vistnok være: min.

⁴⁾ Formod. Skrivf. for: graa.

- Sliggt er nu kommen mig tiill lod.
 Ieg lodtt mynne kleder wnderlig skerre,
 Ieg wisthe icke, huor ieg wille thenem berre,
 Offuerflødig ieg bode odtt oc drack,
 (3090) Ieg brugthe myn mund thiill skiendig snack;
 Nu haffuer Kortt Wending mett mig legtt,
 Att ieg haffuer huercken bøedtt eller stegtt,
 Ieg wed icke, huortt ieg skall mig wende,
 Eller huadtt ieg skall tage mig for hende.
 (3095) Ieg wiill mig giiffue tiill ryttherij
 Blandtt landtz knecktt oc fare i krij,
 Saa faar ieg anthen itt stackitt liff,
 Eller ieg bliffuer rig wdj krij oc kiff.
 Ieg er tiillfretz, i huor thett gaar,
 (3100) Heller thett tiill lycke eller skade slaar,
 Mandtt kandtt icke mere aff reffuen faa
 Endtt bellen, om handtt¹⁾ wiill hanem flaa;
 Ieg haffuer kun ett liff, oc thett er wist,
 Ladtt gaa! ieg kandtt icke mere mist.

Tiennisthe drengen.

- (3105) Alldriig kandtt ieg gudtt fulld tacke
 Eller nock om hans barmhiertighett snacke
 For hans store miskundtt oc naade,
 Hand haffuer mig theedtt wdj mange maade;
 Ther tiill tacker ieg oc Kortt Wendingh,
 (3110) Att ieg er kommen tiill gotz oc peningh.
 Ett stundtt wor ieg ind fattiig ploffdreng,
 Nu haffuer ieg selluff bode kleder oc seng.
Tacetur. Alltt thett stundtt ieg tjenste²⁾ paa landtt,
 Tha tiente ieg ind danemand
 (3115) Mett troskab bode lønliig oc offuenbare,
 Som ieg wiill fore gud forfuarre.
 Huadtt ieg skulle giøre, thett hand mone byde,
 Thett lod ieg alldriig mig fortryde,
 Ther slepte ieg alltiid som ind treell,
 (3120) Att ieg hagde snartt blept mig ihiell,

¹⁾ Skrivfeil for: mandtt.

²⁾ Skrivfeil for: tiente.

Om ieg hagde bleftuit ther nogen stundt,
 Oc mynn lycke hagde werriitt saa wndt;
 Dog kunde ieg alldriig mig wende saa,
 Att ieg itt gott paar hoße kunde faa.

(3125) Men siden ieg wd thiill kiøbsted kom,
 Tha haffuer ieg tientt ind kiøbmand from,
 Handtt giorde mig thiill syn wederlagis suend
 Oc haffuer mig tiitt siitt grinde sentt;
 Bode inden landtt oc wden landtt

(3130) Betrode handtt mig sinne penninge i handtt,
 Ieg giorde hanem rengskab, ieg wor ey seen,
 Huer reyße, ther [ieg] kom hiem igien,
 Att handtt mig tackiitt wdj alle maade
 Oc fick mig mere gods att raade.

(3135) Handtt badtt mig selluff [giøre mig?] tiill gode,
 Thett skulle icke werre hanem tiill mode,
 Ieg giorde oc saa, tog epther hans lerre,
 Saa megitt som ieg kunde giørre mett ere;
 Ther mett lerde ieg att kiøbslaa,

(3140) Saa ieg hobis, ieg kandtt bestaa
 For ind kiøbmandtt, om ieg skall leffue.
 Nar gudtt wiill mig in hustrw giiffue,
 Tha haffuer ieg sanckiitt saa megitt tiillhobe,
 Att ieg formaa bode kiortell oc kobe.

(3145) Gudtt [haffue] theß tack wdj alle tiide,
 Ther ingen forßmaar, paa hanem monne lide;
 Huadtt hand haffuer well emod migh giørtt!
 Hans sallige ord haffuer ieg nu hørtt,

Att ieg thett nu fuldkommelliig wedtt,
 (3150) Att Christus er ene myn salliighett.

Dicetur. Nu wiill ieg idelliig betracthe ther paa,
 Huor ieg skall mig in hustru faa;
 Ieg kiender in fuld smuck in piige,
 Motthe ieg ellers werre hyndis liige,

(3155) Staar kierlliighett haffuer ieg oc saa tiill hynde,
 Herre gud giffuet, ieg motthe hynde winde!
 Huem wed, huadtt gudtt wiill giørre mett mig?
 Dog hun er megitt riger endtt ieg,
 Hun bliffuer dog myn, thett wedtt ieg wisth,

- (3160) Ther tiill skall hiellpe mig Iesus Christ;
 Motte ieg fange hynde wdj senge,
 Siden hobes mig, ieg skulle icke trenge;
 Vthy thett hob ieg gledis wiill,
 Att gud skall sende mig hynde tiill.

Burgere daattherenn.

- (3165) Then spaadom gaar nu wd for Santt,
 Som ieg haffuer lenge holtt for gantt:
 Thett wor mig spoidtt, ther ieg wor wng,
 Att forrig skulle giorre mitt hierte tung,
 Inden ieg kom tiill tredue aar,
 (3170) Nu kandtt ieg skøn, thett lige ßaa gaar.
 Ett stundtt wor ieg ßaa riig in piige,
 Att ieg wishe ingen mynne liige,
 Ieg wor ßaa hoffmodiig wdj the dage,
 Att ieg wishe alldriig, huadtt ieg wiille drage:
 (3175) Bruntt oc blaatt oc dysther grøntt,
 Høg fioll farie thett wor rett skjøntt,
 Brangulltt oc ßaa lauendell blaatt,
 Lessfuer farij oc aske farij grott
 Sliigtt hagde ieg nock, thett wor myn dregtt;
 (3180) Ieg brugde alldrig eller bagitt in begtt,
 Icke kogiitt ieg heller ind mundfulld mad
 Eller nogen tiidtt retthe ind rett paa fadtt;
 Vdj kalltt wandtt tog ieg alldrig myn handtt,
 Myn lige wor icke wdj ett landtt.
 (3185) Ieg ßmyckitt mig wd baade aarliig oc ßilide,
 Att wnge ßuenne mig behage wiillde,
 Ieg gick ßaa smyckiitt mett gulld ßaa rødt,
 Att ieg glode rett ßom in glød;
 Ieg wennthe, mig skulle godtt lycke skee,
 (3190) Nu haffuer ieg kull for leggende fee.
 Blandtt mynne beyller walde ieg ßaa lenge,
 Att ieg haffuer fott itt drog i ßenge,
 Handtt er icke werdt in ßuer ßiilld,
 Ieg troir, handtt er bode galen oc wiilld.
 (3195) Handtt braskiitt ßaa fast, før ieg hanem fick,
 Oc ßom ind iuncker handtt daglig gick,

- Hans kleder wore skorne wdj blommer oc roßer,
 Well fjire farij wore i hans hoßer,
 Mett foritt kiortell oc spanske kappe,
 (3200) Tha kunde handtt bode kyße oc klappe;
 Nu gaar handtt som ind arm snøg,
 Lige som handtt wor hengt i røg.
 Hans hug oc synndtt ere fraa mig wentt,
 Rett som handtt hagde mig alldrig kientt,
 (3205) Thiill skiøger oc andre løße quinde,
 Fulld siellden lader handtt sig hiemme finde.
 Vortt gods handtt dricker oc dobler bortt
 Oc løber omkring, handtt skønther ey hortt;
 Mynne keder, bellthe oc skønne gulld ringe
 (3210) Thenem lader handtt nu att døren springe,
 Vortt kober oc thyn, bode kander oc grydder
 Fordøyer handtt platt, then lede snyder;
 Mett skøger oc becke handtt thett fordricker,
 Saare illde hans¹⁾ sig emodtt mig skicker,
 (3215) Mynne skønne kleder haffuer handtt oc soltt,
 The ere nu bortthe fenden wdj wolddt;
 Thy staar ieg her baade wßell oc arm
 Vdj blemme kleder, thett er staar harm,
 Handtt gaar oc nagen som ind hund,
 (3220) Sliight hagde ieg icke troitt itt stundtt.
 I nar handtt kommer tha hiem fra gillde,
 Bode drucken oc gallden om affthen bilde,
 Oc ieg wiill saadantt aff hanem lasthe,
 Tha tager handtt paa att slenge oc kasthe;
 (3225) Alltt thett, som handtt kand naa oc faa,
 Lader handtt wdj døren ephther mig staa.
 Huor wiill ieg heen? ieg skender oc bander
 Oc sancker tiillhobe naboer oc grannder
 Oc klager for thenem myn sorig oc nødtt,
 (3230) Tha tiider handtt stille, som handtt vor død;
 Men nar the gaa adtt døren wdt, t,
 Tha seer ieg wßynd paa myn hudtt,
 Handtt slider paa mig bode illdskee oc kiep

¹⁾ Skrivfeil for: han.

- Oc ber paa mig ßaa ynckeliig skrep,
 (3235) Att ieg er gladtt, at ieg kandtt tiide
 Mett thett wnde, ther ieg skall liide.
 Om anden dags morgen, handtt monne opstande,
 Tha tager ieg mig in predicken for hande;
 Euangelium er ther icke megitt iblantt,
 (3240) Ellers tør ieg well ßige hanem ßantt,
 Huordan hans kleder the hanem staa;
 Tha slar handtt gierne in lur wpaa,
 Lige ßom handtt wor skiitt paa øre,
 Saa nødygtt wiille hand myn predicken høre.
 (3245) Thett hiellper icke mere hanem att lerre
 Endtt kalltt wandtt paa in gaas att berre;
 Strax handtt igen kommer drucken hiem,
 Tha er handtt lige galen oc ßlem.
 Ieg wedtt icke, hurtt ieg skall mig vende,
 (3250) Ieg haffuer tho wnde kor for hende,
 Thy wor thett bedre, om ieg kunde tiide,
 Endtt ieg skulle kiek eller illdskee sliide.
 Kandtt skee handtt motthe endtt bedre bliffue,
 Om ieg kunde hanem gode ord giffue,
 (3255) Thy wiill ieg thett nu først forßyge,
 Om thett wor kierllighett kandtt forøge;
 Handtt er endtt wng ßaa well ßom ieg,
 Thy kandtt handtt well omuende ßeg,
 Handtt kandtt endtt bliffue from oc fin,
 (3260) Gud giffue hanem ther tiill naden ßyn!

Tiennsthe piigenn.

- Myn gudtt ieg alldriig fulld tacke kandtt,
 Ther haffuer mig ßentt godtt lycke paa hand.
 Ieg wor in fattiig tjenste piige,
 Miitt hob ßetthe ieg tiill Christ hin riige,
 (3265) Trolligt tiente ieg for mitt brødt
 Oc giorde, huad mig myn hustrw bødt;
 Nu haffuer gud giortt myn ting fulld godt
 Oc raadtt mig all myn ßorriig bodtt.
 Myn fader oc moder fra mig døde,
 (3270) Ther mig skulle tugte, klede oc føde,

- Myn enisthe broder døde mig oc fraa,
 Ther skulle mig siden for werie staa.
 Tha hagde ieg huercken wen eller frende,
 Ther hagde ther tiill wille eller nende
- (3275) Att hiellpe mig anthen mett raad eller daadtt,
 The lagde mig megiitt mere for haadtt,
 Fast heller wille the fraa mig herige,
 Endtt thett¹⁾ wiillde mig tiill gode werige.
 Thy slog ieg alltt myn sag oc liidtt
- (3280) Thiill myn gudtt oc skaber bliidtt,
 Ieg wisthe thett, att handtt ingen forlader,
 Ther here erre hiellpeløse wden fader,
 Men fader løse børnn oc fattige encker
 Wiill handtt forbuare, ther paa hanem tencker;
- (3285) Saa haffuer handtt wiidtt mig giørtt
 Oc er ther tiill miskundelig rørdtt,
 Aff syn barmhiertige oc store naade
 Haffuer handtt mig hiullpitt i mange maade.
 Handtt haffuer begaffuit mig riigelig
- (3290) Mett syn benedidels wligelig
 Oc giiffuett mig en saa danne end mand,
 Som nogen lycksalig sig ynske kandtt,
 Mett gotz oc pening oc staar guds ære,
 Som handtt haffuer rigeliig noch i were.
- (3295) Handtt tog mig fattig oc elendig piige
 Oc lod sig erlig wed mig liige,
 Icke fordj handtt kunde ey faa
 In rigerre, ther megiitt kunde formaa.
 Inthiitt hagde ieg tiill hanem att berre
- (3300) Vden fattigdom mett heder oc ære,
 Myn ere oc blußell wor myn smycke,
 Ther gud gaff mig tiill gode lycke;
 Mynn hußbundtt nøggis oc well ther mett,
 Handtt haffuer oc opher sagtt mig thett,
- (3305) Att handtt mig heller wille fattiige haffue
 Endtt in riig mett stor mettgaaffue.
 Handtt er mig oc saa god oc bliidtt

¹⁾ Skrivfeil for: the.

- Mett kierllig omgiengells i allen tiidtt,
 Lige som hand hagde mett mig fott
 (3310) Stor rigdom, gotz oc megitt gott;
 Ieg troer, mandtt skall nu siellden finde
 Slig ind mand wdj hierte oc sinde.
 Thett gamble sprock icke gierne dør
 Om ridende suenne oc agende mør,
 (3315) Att the wiille gierne tiillfamen bliffue
 Oc wdj egtheskab thenem giiffue;
 Thy tacker ieg gud for naade syn,
 Ther gaff mig kierre hußbunden myn.
 Ieg skall werre hanem bode danis oc godtt
 (3320) Oc alldriig mett wiilliig giøre hanem emodt,
 Saa hober mig, vy forligis well,
 Att handtt giør mig thett samme skiell;
 Ther tuiller mig blett intiitt wpaa,
 Thy thett wdj egteskab bør sig saa,
 (3325) Ther mett wiill ieg nu ende myn thale,
 Ether alle tiillfamen gud befalle.

Kortt Wending.

- Huor tyckis eder nu, her staar omkring,
 Som ere forßamblitt wdj thenne ring,
 Monne ieg mitt embede kandtt fyllisthe giøre,
 (3330) Som ieg haffuer føre latt eder høre?
 Mett theße perßoner er hiulliitt omuendtt,
 Somme ere ophögitt, oc somme er skientt;
 Ieg sagde well førre, thett skulle saa gaa,
 Endtt dog the wiille icke tro ther paa;
 (3335) Saa wiill thett oc saa flerre gange,
 Att the skulle grede oc bliffue fuldbange,
 Ther nu wdj glede oc frygdtt monne leffue
 Oc erre wdj werden riige oc geffue.
 Besynnderlliig skulle the aduaritt werre,
 (3340) Ther aff guds ord wiille inthett lerre
 Oc giiffue ther paa blett ingen agtt
 Men trotze paa theris rigdom oc magtt;
 Hure thenem skall paa thett siisthe gaa,
 Thett skulle the well att wiide faa.

(3345) Thy wocther ether belluff, ther well haffuer fatt,

Att y falde icke wdj skarnitt bratt,

Thy werden er megitt behendeliig,

Oc lycken er saa saare omuendeliig;

Thett wy nu wdj henderne haffue,

(3350) Thett kandtt snarlig gaa aff lassue.

Epther bollskind kommer gierne regen,

Thett er itt wist oc gammelltt tegen,

Oc epther regen ther tør wede kommer,

Thett beer wij bode winther oc sommer;

(3355) Epther dagen kommer then mørcke natt,

Epther natthen komer oc dagen bratt,

Epther winther kommer woer wdj huerтт aar,

Epther woer then skøne sommer mandтт faar;

Epther sommer kommer indтт gledelliig høst,

(3360) Ther sambler os hø oc korn tiill trøst

Emodтт then winthers frost oc kny,

Føre endтт hun kommer saa huas tiilby;

Epther skricke latther kommer sorriig oc graad,

Epther wiillde rede kommer gode raadтт,

(3365) Epther som gud thett haffue wiill,

Ther meddell oc lempe skaber altiing tiill.

Her wiill allтт werden omskiffthelig werre,

Som wy aff thenne leg monne lerre,

Men wdj hymmelen er ewiig glede

(3370) Guds kierre børn euindellig rede;

Hoes lifffens fader er allting fast,

Ther bliiffuer ingen ting omkast,

Ther er løst euindelliig att werre

Vdj glede oc frygd oc icke herre.

(3375) Tencker bellff tiill, om i wiille diidтт,

Slaar icke tiill werden ethers liidтт,

Beder trollig gud, som magтт ligger paa,

Att wy mue alle hymmerig faa!

Epilogus.

I gode fo[l]ck, i haffue nu hørtт

(3380) Paa thenne leg ind ende,

Att alltiing er omskiffthellig giørtт,

- Oc gud kandtt alltii[n]g wende,
 Thett er oc legens rette fundtt,
 Som Terentius monne schriffue,
 (3385) Thett gaar oc saa wdj alle stundtt,
 Thett wiill saa alltiid bliiffue.
 Thy werden er ganske suigelliig,
 Thett mercker huem, som wiill,
 Vstadig oc saare behendelliig
 (3390) Omgaar hun mett sitt spiill;
 Vdj werden er ingen stadighett,
 Ther warer wdj nogen tiidtt,
 Hand er wiiss, thett retthelig wed
 Oc wotther ther paa mett fiidtt.
 (3395) Vdj mange maade slaar werden fegell,
 Huem ther wiill agthe wpaa,
 Thy skulle wy see of wdj spegell,
 Huor thett monne andre gaa;
 Men hand er wiiss, ther lerre kandtt
 (3400) Vdaff ind andens skade
 Oc tage sig ware som ind mandtt,
 Huadtt handtt skall giøre oc lade.
 Ingen troo werden for megitt well,
 Hun er saa snartt omuentt,
 (3405) Hun tager ind herre oc giør ind treell,
 En hußbund oc giør ind suendtt;
 Saa kandtt hun oc saa tuertt emod
 En suendtt tiill herre giørre,
 Om lycke[n] hun er ellers godtt,
 (3410) Sligtt maa wy mange stedz høre.
 Saa gaar werdtzens hiull oc omkring,
 Att then, som førre wantt,
 Handtt taber ingen¹⁾ bynn gode ting,
 Ther tiill maa sette pantt,
 (3415) Oc then, som førre hagde liden lycke
 Oc lidtt armodtt oc nødt,
 Handtt finder igien fulld gott itt stycke
 Oc kommer tiill bierringh oc brødt.

¹⁾ Skal være: igen.

- Ingen creatur giør gierning ¹⁾sligt¹⁾
- (3420) Mett syn forsynn eller agtt,
Men gud allenest wdj hymerig,
Som alting haffuer i magtt.
Handtt kandtt ene allting foruende
Epther synn forsynn oc naade,
(3425) Hans magtt skulle wy oc ther aff kiende,
Att handtt kandtt allting raade.
Handtt tog David, ind faare hiorde,
Ther wachtede lam oc faar,
Oc tiill indtt welldiig konning giørde,
(3430) Som ther schriffuitt staar.
Nabogodonozor wor ind koning oc herre,
Hanem tog gudtt tuertt emodtt
Oc støtte hanem aff, att hanem bleff werre,
Forthy handtt wor icke godtt.
(3435) Koning Pharaos wor oc welldiig nock,
Handtt plagiitt Israels folck,
Hans hierte wor hordere end ind stock,
Ther Moyses wor theris tolk;
Koning Pharaos fick aff gud ind straff,
(3440) Gud wille siitt folck beuare,
Handtt drucknitt wdj thett røde haff
Mett alltt syn her oc skare.
Koning Saull gick thett oc illde mett,
Koning Ballthasar lige saa,
(3445) Andre bleff herre wdj theris stedtt,
Som gudtt wille, thett skulle gaa;
Men Ioseph hand bleff ind velldig mandtt,
Hans brødre wille hanem fortrycke,
Handtt bleff indtt herre wdj Egipti landtt,
(3450) Som gudtt gaff hanem tiill lycke.
Aff ²⁾sligt²⁾ historier oc mange flere,
Som vy wdj schripten finde,
Ther aff skulle wy mercke oc lerre,
Hvor gudtt handtt er tiill binde;
(3455) The hoffmodige giiffuer handtt gjerne itt stødt

¹⁾ Formod. Skrivfeil for s sligh. ²⁾ Formod. Skrivfeil for: s sligh eller s slige.

- Oc trycker thenem aff Bede,
 The ydtmyge giiffuer handtt gierne brødt,
 Ther sig wdj hanem glede;
 The rettferdighe hiellper hand fram,
 (3460) Att the haffue ingen nødt,
 Handtt wacher oc theris børn fra skam,
 Att the icke tygge theris brød;
 The, hanem frygthe, haffuer handtt kier,
 Handtt giiffuer thenem hiertens trøst,
 (3465) I theris modgang er handtt thenem ner
 Oc hiellper thenem i theris brøst.
 Thy lader os ellske oc frygthe gudtt,
 Vdj hanem alene werre glade,
Tacetur. Oc rette of ephther hans ordtt oc budtt,
 (3470) Saa kandtt inthett skade.
 Lader of oc wor hierter ydmyge
 Vnder guds welldighe handtt,
 Att wy motthe komme glade oc tryge
 Thiill hymmerig, wor federne landtt.
 (3475) Lader os forlade wor hoffmod[ig]hett,
 Som erre¹⁾ kun skarn oc dreck,
 Oc neder trycke wthy ydmyghett
 Vortt legom, then arme molld Beck;
 Lader of oc rettferdiig leffue,
 (3480) Vden fuig oc argeløst,
 Oc nøygis mett thett, of gud wiill giffue,
 Saa ere wy guds børn wist.
 Lader of oc holde fandttthett fast,
 Som ingen kandtt offueruinde,
 (3485) Thy løgen er in forgifttig last
 Bode eblandtt mendtt oc quinde.
 En fast tro bør of oc att haffue
 Thiill guds godhett oc naade,
 Offuer alting er troen in stor guds gaffue,
 (3490) Thiill sallighett skall of raade;
 Vden troen kunde wy icke sallige bliffue,
 Thett er nu fast oc wist,

¹⁾ Skrivfeil for: er.

Alleniste wiill gud oß hymmerig giiffue

Wedtt troen tiill Iesum Christ.

(3495) En christen kierllighett skall föllige mett,

Gode gier[n]inger skulle troen ßmycke,

Huer hiellpe the arme wdj ßitt stedtt

Oc ingen aff thenem fortrycke!

Bode hadtt oc auindtt skulle wy bortt ßette

(3500) Oc haffue huer andre kierre

Oc leffue wdj kierllighett wden trette,

Om wy guds børn wiille werre.

Vill gud oc legge oß kors wpaa,

Vy skulle icke knure ther wedtt

(3505) Men lade thett tiill guds willie staa

Oc¹⁾ tollmodighett bere thett.

Alle skendighe laster skulle wy oc fly

Aff alltt wor ßynd oc agtt

Oc diefflens indskudtt idellig sky,

(3510) Att handtt icke fanger magtt,

Dicetur. Oc alltiidtt høre guds hellige ordtt,

Legge thenem paa hierte fast,

Oc tencke paa, huadtt gud haffuer giortt,

Ther wy wor euig forkast:

(3515) Att handtt gaff oß ßyn enisthe ßøn

Her neder thiill iorderigh,

For hans skyld wiill hand høre wor bönn

Oc giiffue oß hymmerig

Formedellst hans horde død oc pine,

(3520) Som handtt wiillde for oß liide

For wore synder oc icke for ßyne,

Ther mett frellste os aff quide.

Thy wiille wy alle gladelig quede

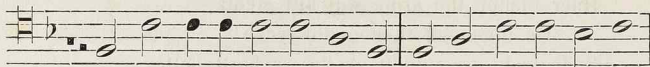
Oc bede gud alle ßamen,

(3525) Att handtt wiill giiffue os hymmerigs glede,

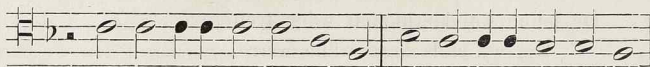
Ther tiill siger alle Amen!

¹⁾ Vistnok Skrivfeil for: Mett eller noget Lignende.

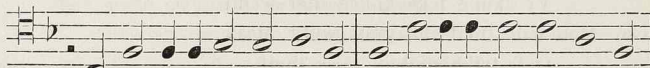
Thenne ephtherfølgendis wiise skall quedis, nar then første act er wde, oc høstruen oc burger datteren skulle quede fore, och alle the andre, ther er wthi thenn første act, schulle quæde ephther & cet.¹⁾.

Nu la - ther os dantz oc que - de mett werssens frydtt oc lyst,

men vy haffue fott den gle - de, att wy haffue in - gen brøst.

Huadtt skøtthe wy om Kortt-uending, men vy haffue gotz oc pe - ning,

oc vy haffue in - gen brøst?

¹⁾ Det fortjener maaskee at bemærkes, at ovenstaaende 4 Linier — ligesom ogsaa alle de ved Ordene tacetur og dicetur udtrykte Anviisninger for Skuespillerne — ere skrevne med samme Haand som de 279 første Vers i Stykket (smłgn. Indledningen).

²⁾ Denne Melodi er af Hr. Professor A. P. Berggreen udsat som følger:

2.

Huem wiill oß nogiitt giorre,
 Men werden mett oß staar?
 Huem wiillde oc paa røre
 Wortt minsthe hoffuit haar?
 Huadt skøtte wy om Kortuending,
 Menn wy haffue gotz oc pening?
 Icke wedtt itt hoffuitt haar.

3.

The pracker, her epther kommer,
 The treller theris dødt
 Om winther oc ßaa om ßommer,
 Men wy haffue ingen nødt.
 Huadt skøtte vy om Korttwending,
 Men wy haffue gotz oc pening,
 Oc wy haffue ingen nødt?

Hr. Prof. Berggreen har hertil føiet følgende Bemærkning: Det over Noden i tredie Takt staaende ♯ antager jeg at være glemt i det gamle Haandskrift. Imidlertid kan man gjerne spille ♭, der dog kun er Øret lidet tilfredsstillende.

4.

Thy wille wy giørre oc¹⁾ glade
 Oc bruge werdzens spill,
 Thett kandtt oß inthitt skade,
 Thett recker fulld well thill.
 Huadtt skøtte wy om Korttwending,
 Men wy haffue gotz oc pening?
 Thett recker fulld well thiill.

Thenne epther föllgendis wiße skall quedis, nar then anden
 act er wde, oc skøgen oc thiensthe piigen skulle quede forre,
 oc alle the andre, ther er wdj then anden act, skulle quede
 epther, oc thenne viße skall quedis mett the samme noder,
 som then første quedis mett.

1.

Vy tacke nu gud oc loffue,
 Handtt er oß mild oc bliff²⁾,
 Dog wy haffue liden moffue
 Vdj thenne werdtzens tiidtt.
 Huem fattigdom kandtt bere
 Oc leffue mett heder oc ære,
 Handtt blider well syn tiid.

2.

Paa verdtzens gotz oc pening
 Tør ingen blaa syn liid,
 Thett lerre wy aff Kortt Wending,
 Handtt blaar sig biid oc diidtt.
 Huem fattigdom kandtt bere
 Oc leffue mett heder oc ere,
 Handtt blider well syn tiidtt.

3.

Vor fader wdj hymmerigh
 Giffuer oß wortt daglig brødt,
 Ther tiill er handtt mickundelig

¹⁾ Skrivfeil for: os.

²⁾ Skrivfeil for: blid.

Att hiellpe i trang oc nødt.
 Huem fattigdom kandtt bere
 Oc leffue mett heder oc ere,
 Handtt haffuer flett ingen nødt.

4.

I gud wiille wy os glede,
 Vortt hiertens hob oc løst,
 Oc lade the andre grede,
 Ther werden haffuer tiill trøst.
 Huem fattigdom kandtt bere
 Oc leffue mett heder oc ere,
 Handtt haffuer flett ingen brøst.

Thenne eptherfølgendis wiise skall quedis, nar then tredie act
 er wde, oc then skall borgere daatheren oc thienisthe piigen
 quede fore, oc alle the andre wdj then ganske leg skulle quede
 eptther, oc skall thenne wiise quedis mett the samme noder,
 som den første oc den anden quedis mett.

1.

Vstadig oc forfengelliig
 Er allting her paa iordtt,
 Allting er oc forgengelliig
 For wden guds sallig ordtt;
 Thy werden er behendellig,
 Oc hiullitt er omuendellig,
 Dog bliffuer guds salig ordtt.

2.

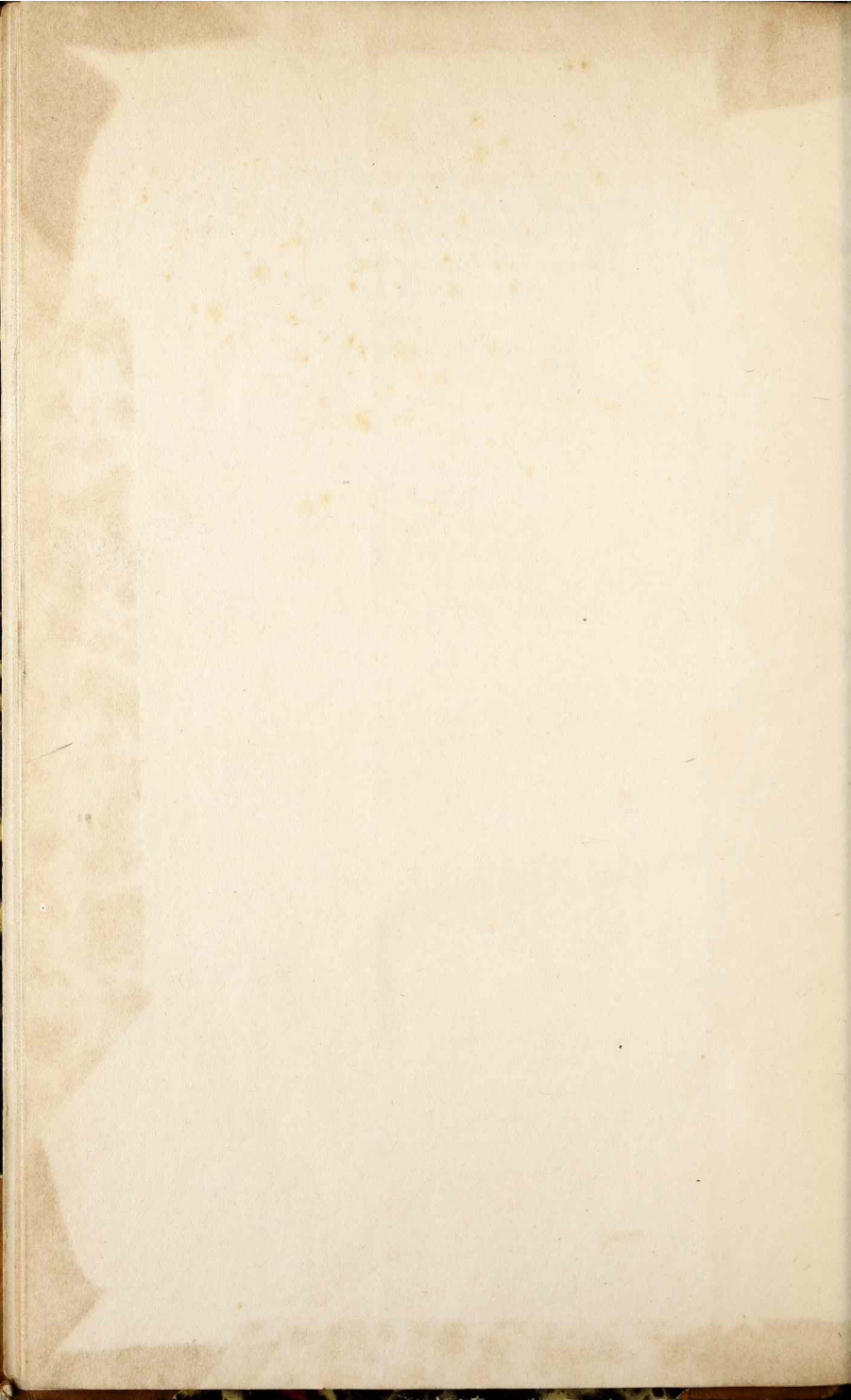
Thett kunde wy nu besinde
 I thenne Korttwendings spill,
 Att rigdom kand forbuinde,
 Nar gud oc lycken wiill;
 Thy werden er behendelig,
 Oc hiullitt er omuendelig,
 Guds ordtt dog bliffue wiill.

3.

Gud kandtt bode tage oc giiffue,
 Thett kunde wy nu forstaa,
 En rig kandtt fattiig bliffue,
 En fattig kandt rigdom faa;
 Thy werden er behendellig,
 Oc hiullitt er omuendellig,
 Guds ord tha bliffue maa.

4.

Thy er thett tiidtt, wy bygge,
 Som wy skulle euig boo,
 Att wy kunde bliffue trygge
 Hoes gud i glede oc roo;
 Thy werden er behendelig,
 Oc hiullitt er omuendelig,
 Guds ordtt thaa bliffue moo.

203254259
17
40
47 48 51

203254
2964
2476
2282

